

Op koers naar een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere.

Ondersteuningsplan Koers VO 2022-2026

**jouw richting
onze Koers**

**tegen de stroom
samen aan het roer**

**jouw overkant
is onze haven**

**een plek een plaats
om uit te varen**

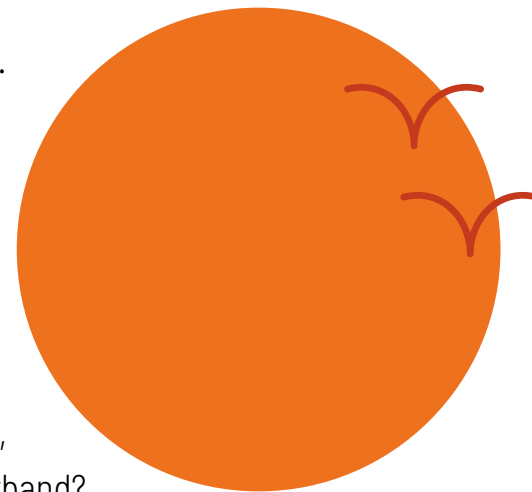
Jeroen Naaktgeboren

Samenvatting Ondersteuningsplan 2022-2026

Op koers naar een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere

---

Samenwerken aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere in onze regio. Dit is waar samenwerkingsverband Koers VO voor staat. Samen met 19 bij ons aangesloten schoolbesturen, die 112 schoollocaties voor voortgezet (speciaal) onderwijs in de regio Rotterdam vertegenwoordigen, zetten wij ons dagelijks in om deze missie te volbrengen. Deze samenwerking resulteerde onder meer in de totstandkoming van het Ondersteuningsplan 2022-2026, waarin wij onze beleidsplannen, -ambities en -afspraken voor de komende vier jaar beschrijven. Wat houden deze precies in? En wat betekenen ze concreet voor schoolbesturen, docenten en andere medewerkers van de scholen binnen ons samenwerkingsverband? En vanuit welk perspectief vindt dit alles plaats?

Perspectief

Het fundament waar Koers VO haar beleid op bouwt, bestaat uit drie leidende principes. Deze concrete vuistregels geven richting aan ons dagelijks handelen en vormen de basis van de organisatiecultuur binnen Koers VO:

1. We nemen verantwoordelijkheid
2. Zijn in contact, open en transparant
3. We denken in mogelijkheden

Daarnaast hebben we voor dit ondersteuningsplan acht uitgangspunten gekozen:

1. Een stevige basis op school en een adequate ondersteuningsstructuur
2. Van leerplicht naar leerrecht
3. Samen naar inclusiever onderwijs
4. Scholen en onderwijsprofessionals aan zet
5. De school als werkplaats, de plek waar oplossingen naar binnen worden gehaald
6. Integraal werken
7. De jongere staat centraal en wordt gehoord
8. Altijd samenwerken met ouders

De uitgangspunten dienen als richtinggevende kernwaarden. Ze helpen ons gedurende het traject te bepalen of we op de goede weg zijn met ons beleid en onze activiteiten. Indien noodzakelijk kunnen we tijdig bijsturen.

Vier strategische ambities

In het ondersteuningsplan 2022-2026 beschrijven wij

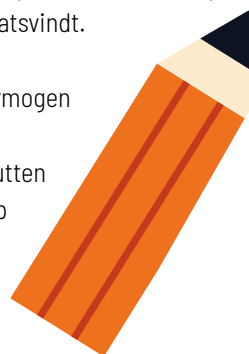
vier strategische ambities. Omdat het realiseren van deze ambities in sommige gevallen onze vierjarige beleidstermijn overschrijdt, zijn enkele van deze ambities voorzettingen van de ambities uit eerdere ondersteuningsplannen, zij het met noodzakelijke aanpassingen.

Onze ambities zijn niet in cement gegoten. De ambities brengen focus aan en wijzen ons de weg naar de bestemming die wij uiteindelijk beogen te bereiken:

een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere.

Dit betekent echter niet dat er op andere onderwerpen geen (beleids)ontwikkeling plaatsvindt.

Integendeel. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen, het vermogen daadkrachtig in te spelen op veranderingen, kansen te benutten en pijnpunten al gaandeweg op te lossen, is en blijft verankerd in de werkwijze van ons samenwerkingsverband.

Steeds passender onderwijs op iedere school

Passend onderwijs op iedere school omschrijft de eerste strategische ambitie die Koers VO presenteerde in het ondersteuningsplan 2018-2022. Het bereiken van dit doel vergt tijd. Dat is dan ook de reden waarom deze ambitie terugkomt in het ondersteuningsplan 2022-2026, zij het iets breder geformuleerd: steeds passender onderwijs op iedere school.

Scholen werken inmiddels al een aantal jaren aan passend

onderwijs voor hun leerlingen. De inspanningen om dit doel te bereiken, gaven wisselende resultaten. Een deel van de scholen had positieve ervaringen, maar er zijn ook scholen die minder succes hadden met het bieden van extra ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. En soms is er frustratie ontstaan in het proces van zoeken naar mogelijkheden met twee stappen vooruit en weer één terug, met soms grote gevolgen voor individuele leerlingen en hun ouders.

Als samenwerkingsverband passend onderwijs ondersteunt Koers VO scholen bij dit lastige proces proactief. We creëren een functioneel netwerk waar scholen met elkaar zijn verbonden en met elkaar kunnen samenwerken. Een netwerk waar een open cultuur heerst en waar professionals leren van en met elkaar.

Vanuit het uitgangspunt 'Scholen en professionals aan zet' ligt de primaire verantwoordelijkheid voor 'steeds passender onderwijs' bij de scholen en hun schoolbesturen. De essentie hiervan is dat er op elke school een stevig fundament is en de ontwikkeling van de leerling centraal staat. Hierbij werkt de school op basis van gelijkwaardigheid samen met iedereen die bij de leerling betrokken is: de ouder(s), de onderwijsprofessional (docent), het ondersteuningsteam van de school en externe partners.

Doel 2026

Met onze eerste strategische ambitie, steeds passender onderwijs op iedere school, formuleren wij concrete

doelen. In 2026, het laatste jaar van aankomende beleidsperiode:

- maken scholen bewuste keuzes bij het inzetten van ondersteuning voor hun leerlingen en
- is reflectie (het leren binnen de eigen school en het uitwisselen van expertise en ideeën met andere scholen binnen het samenwerkingsverband) de norm.

Om dit te bereiken staat de eigen schoolontwikkeling centraal. Elke school, elke professional en schoolleider zet een eigen eerstvolgende stap. In de vorige beleidsperiode diende het schoolondersteuningsteam als aangrijpingspunt voor ontwikkeling.

Nu verschuift voor ontwikkeling onze focus naar de ondersteuningscoördinator en de schoolleider. Ieder voor zich en vooral samen hebben zij een verantwoordelijkheid voor passend onderwijs op de eigen school. Daarnaast is er aandacht voor de rol van andere professionals op de scholen, mentoren, verzuimcoördinatoren en conciërges. Overige sleutelrollen in het behalen van deze doelstelling zijn weggelegd voor het schoolondersteuningsteam (SOT) en de begeleiders passend onderwijs (bpo).

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs hebben de wettelijke taak om te zorgen voor een dekkend netwerk in hun regio. Dit betekent voor samenwerkingsverband Koers VO dat er voor elke middelbare scholier die in onze regio woont of naar school gaat, de mogelijkheid is om onderwijs te volgen op een passende school

of onderwijszorgvoorziening. De afgelopen jaren zijn er diverse initiatieven ontwikkeld om een dekkend netwerk in onze regio tot stand te brengen. Ondanks deze inspanningen weten wij uit signalen van scholen, onze Koersconsulenten en ook van ouders dat in onze regio helaas nog niet elke leerling (structureel) passend onderwijs krijgt. Er is meer samenwerking nodig vanuit verschillende expertises en domeinen om tot een doorontwikkeling van het dekkend netwerk te komen. Er zijn daarbij niet alleen meer, maar ook nieuwe vormen van onderwijs -en ondersteuningsaanbod nodig. Dit brengt ons bij de tweede strategische ambitie van dit ondersteuningsplan: het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs.

Doel 2026

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs is een traject van de lange adem. De eindbestemming van de route naar inclusiever onderwijs is dan ook nog ver weg. Toch stellen wij concrete doelen die wij binnen de aankomende beleidsperiode willen en kunnen behalen. In 2026 werken wij dan ook aan aantoonbaar meer vormen van samenwerking, zowel binnen het regulier onderwijs als tussen het regulier en het gespecialiseerd onderwijs.

Verbetering van samenwerking tussen scholen is gericht op het verder ontwikkelen van het netwerk van vo- en vso-scholen. Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan het organiseren van uitwisselingen tussen vo- en vso-scholen en het stimuleren van reflecteren en leren van individuele

situaties met leerlingen.

In navolging van het succesvolle project (hoog) begaafdheid zal Koers VO scholen bewegen om hun kennis en expertise betreffende hoogbegaafde leerlingen met elkaar te delen en hen stimuleren om (hoog)begaafde leerlingen met elkaar in contact te brengen. In de vorige periode eveneens succesvol gebleken maatwerkvoorzieningen voor individuele leerlingen worden voortgezet. Daarbij zal ons samenwerkingsverband diverse initiatieven ontwikkelen om passende onderwijsplaatsen voor leerplichtige anderstalige nieuwkomers en zij-instomers te vinden.

Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken

Solide bruggen tussen zorg en onderwijs zijn essentieel om langdurige thuiszitters van de bank naar de klas te krijgen. Als samenwerkingsverband passend onderwijs is het onze taak om zorg- en onderwijsprofessionals bij elkaar te brengen om dergelijke bruggen te bouwen. De ambitie om de aansluiting tussen onderwijs en zorg te verbeteren vraagt in veel gevallen om concrete inzet van jeugdhulp en -zorg op school.

Doel 2026

Het optimaliseren van het regionale onderwijszorgcontinuüm staat centraal in de doelstelling die Koers VO de aankomende beleidsperiode nastreeft. De komende vier jaar zullen het samenwerkingsverband, schoolbesturen, scholen, gemeenten en jeugdhulp-aanbieders samen optrekken om een onderwijszorg-

continuüm te creëren waarbij jongeren onderwijs en zorg krijgen die aansluit bij hun behoefte op een plek waar ze zich veilig voelen en kunnen ontwikkelen.

Voor de bij Koers VO aangesloten scholen betekent dit het volgende:

- Een stevige basis op school
Alle scholen in ons samenwerkingsverband werken aan de basisondersteuning volgens de basisafspraken, de basispluisondersteuning en extra ondersteuning.
- Preventief aanbod
Iedere school overlegt jaarlijks met de gemeente waarin zij gevestigd is welk preventief aanbod van niet-geïndiceerde jeugdhulp geboden wordt op school. Dit collectieve preventieve aanbod is toegankelijk voor alle leerlingen op een school, onafhankelijk van de woonplaats van de leerling.

- Integrale samenwerking in het schoolondersteuningsteam (SOT)
Scholen werken samen met partners als leerplicht, jeugdgezondheidszorg, contactpersonen van de wijkteams en aanbieders van jeugdhulpverlening in het SOT. Het SOT is de spil in het realiseren van passend, waar mogelijk steeds inclusiever onderwijs, voor huidige en toekomstige leerlingen op scholen.
- Jeugdhulp op school
Voor scholen die te maken hebben met veel voorkomende jeugdhulpvragen en waarvoor bepaalde interventies vaak nodig zijn, werken we aan het organiseren van jeugdhulp op school. Dit geldt in ieder geval voor het gespecialiseerd onderwijs (vso3 en vso4) en het praktijkonderwijs, naar voorbeeld van de onderwijs-zorgarrangementen in Rotterdam.
- Onderwijs op zorglocaties
Op regionaal niveau is er op dit moment beperkt aanbod beschikbaar waarbij onderwijs op zorglocaties geboden wordt, zoals het OPDC, het Zorg Onderwijs Centrum (ZOC) en de leerrechtspilot Goudseplein. Binnen onze regio verkennen we hoe dit aanbod uitgebreid moet worden. Daarnaast onderzoeken we hoe we regionaal afspraken kunnen maken over de toegang tot en beschikbaarheid van het aanbod.
- Onderwijshuisvesting: passend onderwijs en de route naar inclusiever onderwijs
De ambitie om het onderwijszorgcontinuüm te

optimaliseren kan op termijn ook tot gevolg hebben dat de organisatie van het voortgezet (gespecialiseerd) onderwijs verandert en dat de wensen met betrekking tot huisvesting ook zullen veranderen. Deze wensen zullen de komende jaren toenemen. De komende planperiode zal hier gezamenlijk een visie voor ontwikkeld moeten worden. Hierbij vertrekken we vanuit de ervaringen uit de praktijk en met het toekomstperspectief van steeds inclusiever onderwijs.

Succesvolle overgangen voor alle leerlingen

Voor een perspectiefrijke toekomst van jongeren is het van belang dat de overgangen naar, tussen en vanuit (onderwijs)voorzieningen en van onderwijs naar arbeid of dagbesteding vloeiend en succesvol verlopen. Voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte heeft Koers VO een gedeelde verantwoordelijkheid met de school van de leerling, diens ouders en andere samenwerkingspartners.

Doel 2026

Het streven om succesvolle overgangen voor alle leerlingen te bewerkstelligen, brengt ons bij het doel dat Koers VO de aankomende beleidsperiode voor ogen heeft: elke leerling in onze regio met een (extra) ondersteuningsbehoefte moet in 2026 kunnen rekenen op een vloeiende overgang naar het volgende stadium van zijn of haar (school)carrière.

Om dit doel te realiseren is er zowel bij scholen als het samenwerkingsverband behoefte om nadere afspraken te

maken. Samen met scholen willen we de huidige en ook mogelijk nieuwe overstaptrajecten onder de loep nemen, onder andere met (over)STAP-coaches. STAP-coaches ondersteunen het overstap proces bij leerlingen met een extra ondersteuningsvraag, waarbij de verwachting is dat de overgang van po naar vo niet vanzelf goed zal gaan. Het is een vorm van procesbegeleiding waarbij de STAP-coach zorgt dat leerling, ouders en de juiste mensen uit de scholen bij elkaar aan tafel zitten en gezamenlijke vervolgstappen uitzetten. Deze coaches kunnen mogelijk tot voorbeeld of inspiratie voor inclusiever onderwijs dienen, waarbij voor een aantal leerlingen een intensievere leerlingbegeleiding nodig zal zijn bij de overstap. De insteek is dat scholen onderling en ook de scholen en Koers VO al doende met en van elkaar leren, in het belang van leerlingen die onze extra ondersteuning nodig hebben.

Koersloket

Het Koersloket is de onmisbare schakel in de relatie van school en samenwerkingsverband. Het speelt dan ook een cruciale rol in het realiseren van onze strategische ambities. Iedere bij Koers VO aangesloten school kan een beroep doen op het Koersloket en iedere school heeft een vaste Koersconsulent. Ondersteuningscoördinatoren kunnen bij hen terecht met vragen over een leerling. Samen is het doel de leerling op de school passend onderwijs te bieden. Soms lukt het een school toch niet en vormt het Koersloket (via de Koersconsulent) de schakel tot een tijdelijke lesplaats (OPDC) of een vso-school. Daarbij biedt het Koersloket ook ondersteuning bij de

invulling van de zorgplicht; de wettelijke verplichting om elke leerling die bij een school staat aangemeld een zo passend mogelijke vorm van onderwijs aan te bieden.

Adviescommissies beoordeling toelaatbaarheid (ABT)

Koers VO streeft ernaar om de procedure voor het verkrijgen van toelaatbaarheidsverklaringen en aanwijzingen soepel te laten verlopen. De focus ligt hierbij op de ontwikkeling en het welbevinden van de leerling. In het samenwerkingsverband zijn drie afzonderlijke ABT's ingericht:

1. ABT vso: advies over het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring voor het voortgezet speciaal onderwijs.
2. ABT lwoo/pro: advies of een leerling toelaatbaar is tot het praktijkonderwijs of is aangewezen op leerwegondersteunend onderwijs.
3. ABT OPDC: advies over de plaatsing van een leerling op het OPDC.

Doorontwikkeling Koersloket en ABT naar één breed loket

De sleutelrollen die het Koersloket en de ABT's innemen in de invulling van de strategische ambities die Koers VO de aankomende beleidsperiode voorstaat, vragen om doorontwikkeling van deze platformen naar één breed loket. De komende beleidsperiode zullen medewerkers van het Koersloket en de ABT steeds nauwer samenwerken om scholen, leerlingen en hun ouders zo effectief en snel

mogelijk te ondersteunen. Hierbij wordt ook gezocht naar een goede verbinding met het ouder- en jeugdsteunpunt. Kennis en ervaringen worden breder gedeeld en benut. We dagen elkaar uit om in een breder perspectief oplossingen te vinden, dus oplossingen die soms niet voor de hand liggen en/of waar specifieke kennis en expertise voor nodig is. Leerlingen en scholen worden hierdoor beter en sneller geholpen, Koersloket en ABT zijn beter zichtbaar in het netwerk.

Het Koersloket en de ABT's zullen op termijn samengaan tot één loket voor alle vragen over passend onderwijs rond individuele leerlingen. Achter het loket vindt, indien nodig, de formele splitsing plaats met betrekking tot de meer specifieke (wettelijke) taken en werkzaamheden van met name de ABT. Vanuit deze vragen wordt waar nodig de verbinding gelegd naar benodigde beleidsontwikkeling in het samenwerkingsverband. Binnen de organisatie Koers VO zijn er daarom korte lijnen tussen uitvoering en beleid om als team optimaal oplossingen voor leerlingen en scholen te kunnen ontwikkelen en uitvoeren.

Meer samenwerking met ouders en leerlingen

In alles wat wij doen staat de ontwikkeling en het welbevinden van de leerling centraal. Daarbij zijn ouders cruciale partners bij de optimalisering van het schoolsucces van hun kinderen. Uitgangspunt in ons samenwerkingsverband is dan ook dat ouders altijd actief betrokken zijn bij beslissingen rondom hun kind en de school vanaf de start direct en open contact heeft met ouders.

Onze ouderlijn wordt uitgebreid met het ouder- en jongerensteunpunt, een onafhankelijk adviespunt. Deze heeft ook een belangrijke signaalfunctie. Daarnaast lanceert Koers VO in het najaar van 2022 een nieuwe website. De website is deels ingericht om ouders en jongeren beter te informeren. Ook is er de mogelijkheid voor ouders en jongeren om direct met ons contact op te nemen voor hun vragen.

Op koers naar een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere

Het ondersteuningsplan 2022-2026 stippelt de richting uit die ons de komende beleidsperiode een stap dichterbij onze eindbestemming brengt. De hierboven beschreven ambities zijn de routeaanwijzers waarlangs schoolbesturen, docenten en andere medewerkers van de aan Koers VO verbonden scholen, richting deze eindbestemming navigeren. Zo bundelen wij gezamenlijk onze krachten om alle jongeren in onze regio een perspectiefrijke toekomst te bieden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	9	4.2 VSV-programma 2020-2024	55
1. Terugblik en perspectief	12	5. Onze financiën	57
1.1 De wet passend onderwijs 2014-2022	13	Steeds passender onderwijs op iedere school	59
1.2 Het DNA van Koers VO	15	Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs	59
1.3 Hoe dan?	15	Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken	60
1.4 Ondersteuningsplan Koers VO 2022-2026, de uitgangspunten	17	Succesvolle overstappen voor alle leerlingen	60
1.5 Ondersteuningsplan 2022-2026	19	Organisatie van de vereniging	60
2. Onze vier ambities: waar werken wij aan?	20	6. De juiste koers: hoe blijven we kritisch?	67
Steeds passender onderwijs op iedere school	22	Bijlagen	75
Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs	27	Bijlage 1: Procedures	75
Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken	33	Bijlage 2: Financiën	84
Succesvolle overgangen voor alle leerlingen	38	Bijlage 3: Overzicht inspraak en besluitvorming vaststellen ondersteuningsplan	92
3. Hoe werken wij?	44	Bijlage 4: Leeswijzer wettelijk verplichte onderdelen	94
3.1 Achtergrond	45	Bijlage 5: Overzicht schoolbesturen Koers VO	95
3.2 Onze partners	45	Bijlage 6: Begrippenlijst	96
3.3 De organisatie van Koers VO	49	Bijlage 7: De 25 verbetermaatregelen	101
4. Wat doen wij nog meer?	53	Bijlage 8: Voetnoten	103
4.1 De overstaproute	54		

Voorwoord

Sinds de start van passend onderwijs in 2014 maken we als samenwerkingsverband Koers VO een ondersteuningsplan dat zich uitstrekt over een periode van vier jaar. Dat lijkt een lange periode, maar terugblikkend is het zo voorbij. Acht jaar alweer bestaat passend onderwijs en daarmee ook ons samenwerkingsverband in deze vorm. Er staat na die jaren een goede basis en daarop bouwen we voort. Maar waar we ons in eerdere beleidsperiodes konden veroorloven ons -exclusief- bezig te houden met het optimaliseren van passend onderwijs in onze regio zien we dat de omstandigheden waarin we dat nu doen enorm veranderd zijn, met twee grote, landsgrenzen overschrijdende, crises die grote impact hebben op onze samenleving.

De coronacrisis heeft veel invloed gehad op de gehele onderwijssector en raakt leerlingen, ouders, onderwijs en professionals om het onderwijs heen. Door schoolsluitingen, afstandsonderwijs en afname van het welbevinden bij jongeren kwamen veel meer leerlingen dan voorheen te vallen onder de noemer leerlingen met een (onderwijs)ondersteuningsbehoefte, zoals we de doelgroep van passend onderwijs blijven definiëren.

Deze omstandigheden hebben vanzelfsprekend gevolgen voor het beleid van ons samenwerkingsverband. Er is de laatste jaren veel flexibiliteit en aanpassingsvermogen

gevraagd van schoolleiders, docenten en andere (onderwijs)-professionals in een omgeving waar dagelijks oplossingen gevonden moeten worden voor een scala van uitdagingen: hoge werkdruk, lerarentekort, aandacht voor de onderwijsresultaten én het welbevinden van leerlingen.

Daarbij beleven we momenteel een andere crisis, terwijl de vorige nog niet is afgelopen. De oorlog in Oekraïne. Met de komst van kinderen van Oekraïense vluchtelingen is er nog een uitdaging voor het onderwijs bijgekomen.

Anderhalf jaar geleden zijn we -ondanks de coronacrisis- toch gestart met het traject voor ons nieuwe ondersteuningsplan. Er is in de maatschappij, meer dan voorheen, een sterke focus komen te liggen op het onderwerp kansengelijkheid. Het onderwijs voor nieuwkomers is door de komst van Oekraïense leerlingen weer volop onder de aandacht en daarmee krijgt kansengelijkheid nog een extra lading. Dit kan niet losgezien worden van het werk waar we ons binnen Koers VO sterk voor maken: passend onderwijs en een perspectiefrijke toekomst voor alle jongeren in ons samenwerkingsverband. Goede samenwerking tussen scholen, gemeenten en samenwerkingsverband om de uitdagingen van deze tijd aan te gaan, is meer nodig gebleken dan voorheen.

Zo zijn we het proces ingegaan naar ons nieuwe beleid. Landelijke ontwikkelingen, met name de evaluatie passend onderwijs en de daaruit volgende verbeteragenda (2020), de maatschappelijk toenemende vraag de route naar inclusiever onderwijs in te zetten en ontwikkelingen op het terrein van jeugdbeleid vragen van ons om stappen te zetten. Ook het coalitieakkoord 2021-2025 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' is hierop van invloed.

Wat betekent dit nu voor ons allen binnen onze vereniging? Waaraan geven wij: leden, schoolleiders, onderwijsprofessionals, bestuur, toezichthouders, medezeggenschapsorganen onze aandacht en wat zijn daarbij onze ambities? Waar heeft het onderwijs behoefte aan in deze tijd? Deze vragen houden ons bezig en maken het vinden van balans tussen realiteit en ambitie nog uitdagender.

We hebben binnen Koers VO besloten dat onze gezamenlijke ambities hoog zijn en blijven, maar ook dat onze verwachtingen daarbij reëel zijn. Stapsgewijs gaan we verder op weg en geven we onszelf en de ander ruimte en tijd. In de praktijk betekent dit dat we bewezen staand beleid versterken en in onze nieuwe ambities aansluiten bij kansrijke situaties die zich voordoen om onze doelen te bereiken: soms rond één leerling met maatwerk, rond één

team met professionalisering, rond één of twee scholen in hun onderlinge samenwerking, rond één thema, één ambitie, één ideaal.

We danken iedereen voor de inbreng voor het ondersteuningsplan 2022-2026 en wensen iedere bij Koers VO betrokken samenwerkingspartner veerkracht om mee te kunnen bewegen met de uitdagingen van deze tijd.

Marieke Dekkers en Jaap van der Have,

College van Bestuur

1. Terugblik en perspectief

Varen we de juiste koers? Dat was de vraag die Koers VO zichzelf stelde in een document dat het samenwerkingsverband passend onderwijs in februari 2021 deelde met zijn stakeholders. De zelfreflectie was een reactie op de Kamerbrief die de toenmalige minister van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media Arie Slob drie maanden eerder aan de Tweede Kamer had gepresenteerd. Deze Kamerbrief, opgesteld naar aanleiding van een landelijke evaluatie van passend onderwijs dat in het najaar van 2020 was uitgevoerd, bevatte 25 maatregelen* om de wetsinvoering passend onderwijs aan te passen en bij te sturen. Wat was er aan de hand? Om die vraag te beantwoorden moeten we terug naar de zomer van 2014. In die zomer ging het Nederlandse onderwijsstelsel op de schop met de invoering van de zorgplicht voor scholen, het belangrijkste element van de zogeheten Wet passend onderwijs.

* Zie bijlage 7 pagina 101

Zorgplicht en samenwerkingsverbanden

Het doel van deze Wet passend onderwijs is even ambitieus als prijzenswaardig: voor alle Nederlandse kinderen een plek op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Ook als zij extra ondersteuning nodig hebben. Om in de woorden van toenmalig staatssecretaris Sander Dekker te spreken moest de wet 'de Chinese muur' tussen regulier en speciaal onderwijs 'afbreken'.

Concreet betekent dit dat een school 'de zorgplicht' heeft om elke leerling die bij de school is aangemeld een zo passend mogelijke vorm van onderwijs aan te bieden. **3** (De oranje bolletjes met nummers verwijzen naar een van de 25 maatregelen die in de bijlage op pagina 101 staan beschreven.) Kan de school dat niet zelf, dan moet zij de ouders een voorstel doen voor een ander, wél passend aanbod in de regio. Om dit voor elkaar te krijgen zijn 75 regionale netwerken gestart waarin speciale en reguliere scholen samenwerken, zogenaamde samenwerkingsverbanden passend voortgezet onderwijs. Binnen deze samenwerkingsverbanden dragen scholen en andere stakeholders verantwoordelijkheid. Zij zorgen ervoor dat er voor leerlingen een dekkend aanbod is van onderwijs en ondersteuning. **19**

Koers VO

Koers VO is zo'n samenwerkingsverband. Samen met de bij ons aangesloten 19 schoolbesturen, die op hun beurt 112 schoollocaties voor voortgezet (speciaal) onderwijs in de regio Rotterdam vertegenwoordigen,

werken wij aan de realisering van de doelstellingen van de Wet passend onderwijs en staan wij scholen terzijde hun zorgplicht conform de geldende regelgeving uit te voeren.¹ De plannen en afspraken die wij binnen ons samenwerkingsverband maken, worden vastgelegd in een vierjarig ondersteuningsplan. In dit ondersteuningsplan zetten wij de (strategische) ambities uiteen die wij in de beleidsperiode 2022 – 2026 nastreven. Het ondersteuningsplan dat voor u ligt, is het derde ondersteuningsplan dat samenwerkingsverband Koers VO sinds zijn oprichting heeft gepresenteerd.

Voordat wij onze plannen en ambities voor de komende beleidstermijn de revue laten passeren, nemen we u graag nog even mee naar augustus 2014. Want wat is er in de tussentijd allemaal gebeurd? Welke consequenties had het uitrollen van de Wet passend onderwijs en de daarmee samenhangende zorgplicht voor het onderwijs? Wat ging er goed? Wat kon er beter? En waar lagen de pijnpunten?

1.1 De wet passend onderwijs 2014-2022

Een koerswijziging, hoe noodzakelijk ook, is vaak makkelijker gezegd dan gedaan. Zeker wanneer het een onderwijssysteem betreft dat al decennia langs dezelfde route naar zijn bestemming vaart. Dit bleek onder meer uit een enquête die onderwijsvakbond AOb in 2019 afnam onder ruim 5000 leraren. Uit deze enquête kwam naar voren dat passend onderwijs vele vraagtekens opriep bij docenten, een negatief effect op werkdruk had en dat docenten moeite hadden om de nodige ondersteuning te geven. Bovendien ondervonden leraren in het reguliere en het speciaal onderwijs grote problemen met de hulp aan leerlingen met psychische en lichamelijke aandoeningen. De Nationale Onderwijsgids, die in 2020 de invoering van de Wet passend onderwijs tegen het licht hield, was iets milder gestemd. In het artikel 'Passend onderwijs: hoe ervaren leraren het in de praktijk?' deelden leerkrachten hun meningen op de consequenties van de wetsinvoering.

Uit de negatieve spiraal

Linda van den Bergh, lector bij Fontys-Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (OSO) onderkende de pijnpunten die door de enquête aan het licht kwamen, zoals expertisetekort bij docenten, grote klassen en tijdgebrek. Toch vond Van den Bergh dat het idee van passend onderwijs daarmee niet onderuit werd gehaald. "De intentie is goed, maar het hapert nog in de uitvoering. Daar kunnen we onder andere aan werken door leraren

beter te professionaliseren. Alleen een bachelor van vier jaar volgen, is niet meer genoeg. Scholen moeten voortgezette professionalisering beter inbouwen in hun personeelsbeleid." Daarbij stelde Van den Bergh dat het onderwijs uit de negatieve spiraal moest stappen en de schouders onder passend onderwijs moest zetten. Er was volgens haar geen andere optie. "Willen we dan terug naar de oude situatie? Kinderen die niet in de klas pasten, werden toen sneller naar het speciaal onderwijs gestuurd. Dit kon een onnodig stigma en een lager zelfbeeld tot gevolg hebben. Terwijl deze kinderen zich met extra ondersteuning ook goed hadden kunnen ontwikkelen in een reguliere school."

Wat zeggen de ouders?

Ouders & Onderwijs, een belangenorganisatie voor alle ouders (in dit document gebruiken we het woord 'ouders' voor zowel 'ouders' als 'verzorgers') met kinderen in de schoolgaande leeftijd, onderzoekt jaarlijks hoe ouders denken over het onderwijs in Nederland. Uit een recent onderzoeksrapport dat Ouders & Onderwijs publiceerde, blijkt onder meer dat veel ouders vinden dat er te weinig keuze is bij de overstap naar het voortgezet onderwijs. Niet de talenten van een kind, maar de ondersteuningsbehoefte bepaalt de schoolkeuze. 91% van de ouders die deelnamen aan het onderzoek gaven dit aan. Volgens 51% van de ouders is er nog onvoldoende keuze voor een passende school.

De 25 verbetermaatregelen

Ondertussen zaten de ambtenaren op het Ministerie

van Onderwijs niet stil. Na een grondige evaluatie van de invoering van de wet passend onderwijs, kwamen zij tot de conclusie dat de invoering van passend onderwijs het aanbod voor leerlingen die extra hulp nodig hebben weliswaar had verbeterd, maar op te veel plekken te kort schoot. In navolging van deze evaluatie introduceerde Arie Slob, de toenmalige minister van Onderwijs en Cultuur, in november 2020 25 maatregelen om passend onderwijs voor leerlingen, ouders en leraren te verbeteren. Zo krijgen leerlingen hoorrecht, met als doel hen te betrekken bij besluiten over hun oplossing. Voor ouders komt er betere informatie en komen er duidelijkere stappen wat ze kunnen doen als ze er met de school niet uitkomen. Minister Slob: "Op heel veel plekken hebben we de afgelopen jaren echt stappen gezet naar meer passend onderwijs voor leerlingen die extra hulp nodig hebben. Maar nog niet overal gaat het zoals we willen. Daarom mogen leerlingen voortaan meepraten, wordt voor ouders duidelijker wat er mogelijk is en maken we voor leraren helder wat er van hen verwacht wordt en wat niet. Want we blijven knokken om iedere leerling passende ondersteuning te geven."

Pandemie, vluchtelingen en het lerarentekort

Behalve de uitdagingen die gepaard gaan met de invoering van de wet passend onderwijs, kreeg het onderwijs in Nederland de afgelopen jaren te maken met de ingrijpende gevolgen van de coronapandemie. De lockdowns, die zorgden voor een plotselinge overgang van klassikale lessen naar online lesomgevingen, trokken een zware wissel op docenten, leerlingen en hun

ouders. En hoewel de pandemie in het voorjaar 2022 onder controle lijkt, heeft zich ondertussen alweer een nieuwe crisis aangediend. Vluchtelingen uit de oorlog in Oekraïne komen immers ook naar Nederland. Hoeveel kinderen zich onder de deze vluchtelingen bevinden, is vooralsnog onduidelijk. De Rijksoverheid houdt het voorlopig op enkele duizenden. Al deze kinderen hebben recht op onderwijs. Tot slot kampt het onderwijs nog steeds met een structureel probleem, het lerarentekort. Hoewel het tekort aan docenten al dertig jaar speelt, lijkt een oplossing ver weg. Integendeel. In het voortgezet onderwijs loopt het lerarentekort steeds verder op. De komende jaren gaan veel leraren met pensioen en is de instroom in de lerarenopleidingen naar verwachting niet voldoende om deze vacatures op te vullen. Dit is een ernstig probleem voor de vo-sector dat steeds meer merkbaar wordt. Met name voor scholen in de grote steden, en dus ook in de regio Rotterdam, is het oplossen van het nijpende tekort aan leerkrachten een grote uitdaging.

Work in progress

Een stroeve start, wisselende reacties onder ouders en docenten, het aanhoudende lerarentekort, bijsturing van het Ministerie van Onderwijs. Dat is, kort gezegd, de situatie waar we ons acht jaar na de wetsinvoering in bevinden. Work in progress dus. Daarbij moeten we lessen trekken uit de roerige tijd waarin wij leven, een tijd waar gebeurtenissen in Wuhan of Kiev het onderwijs in de regio Rotterdam beïnvloeden of zelfs ontwrichten. Met andere woorden: samen de schouders eronder en het vizier vooruit.

1.2 Het DNA van Koers VO

Nu we de nationale implicaties van de wet passend onderwijs en de daarmee samenhangende zorgplicht, hebben belicht, is het tijd om te kijken hoe de vlag er in onze regio bijhangt. Dit vraagt allereerst om een korte introductie van onze organisatie. Want wat is Koers VO nu eigenlijk? Wat is onze missie? Welke visie hebben wij voor ogen? En waar staan wij nu eigenlijk voor? Kortom, hoe ziet het DNA van ons samenwerkingsverband eruit en welke principes en uitgangspunten vormen het fundament van de ambities die wij nastreven?

**Samen werken aan een
perspectiefrijke toekomst voor
elke jongere.**

Onze organisatie

Koers VO is een vereniging die 19 schoolbesturen en 112 scholen voor voortgezet en gespecialiseerd voortgezet onderwijs in de regio Rotterdam omvat.² Aangestuurd door een onafhankelijk bestuur, werken wij gezamenlijk aan passende ondersteuning voor elke jongere binnen ons samenwerkingsverband. Hier zet het bestuur van Koers VO zich dagelijks voor in. Dit geldt ook voor de interne toezichthouders, de ondersteuningsplanraad en alle andere medewerkers van het samenwerkingsverband. Daarbij werken wij intensief samen met de negen gemeenten waar Koers VO actief is en vele andere onderwijspartners, waaronder samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs in onze regio, de vervolgbestemmingen (dagbesteding, arbeidsmarkt, mbo, hbo en universiteit) en onderwijsorganisaties voor vso1 (visueel) en vso2 (auditieve of communicatieve beperkingen). Gezamenlijk vormen wij een belangrijk netwerk op het snijvlak van jeugdhulp/zorg, passend onderwijs en de arbeidsmarkt. Door de expertises binnen ons samenwerkingsverband en de expertises van onze partners te bundelen, scheppen wij de voorwaarden die cruciaal zijn in het volbrengen van onze missie: Samen

werken aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere.

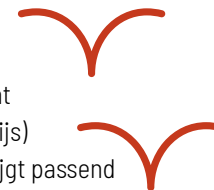
Onze visie

In ons samenwerkingsverband is aandacht voor elke jongere, met en zonder (onderwijs) ondersteuningsbehoefte. Elke jongere krijgt passend onderwijs. Elke school van Koers VO gaat uit van de talenten en mogelijkheden van de leerling. We zoeken hierbij actief naar een zo passend mogelijk aanbod voor haar leerlingen. Daarbij staan de ontwikkeling en het welbevinden van de jongere centraal. Ouders zijn daarbij gelijkwaardige samenwerkingspartners.

Als samenwerkingsverband hebben we samen een antwoord op de onderwijs(ondersteunings)vragen van elke jongere in onze regio. Dat is meestal op school, maar kan ook op een andere plek plaatsvinden. Dat vraagt om intensieve samenwerking met anderen. Binnen school, tussen scholen en met onderwijs- en ondersteuningspartners in de regio. Samen zorgen we voor vloeiende overgangen in de onderwijsloopbanen van jongeren. Niet alleen vanuit het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs en vanuit het voortgezet onderwijs en verder, maar ook tussen scholen en onderwijs(zorg) voorzieningen.

1.3 Hoe dan?

Hoe realiseren wij een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere? Hoe zorgen we ervoor dat iedere

scholier in onze regio passend onderwijs krijgt? Hoe staan we onze scholen terzijde in het vervullen van hun zorgplicht? Hoe vinden wij een passend antwoord op de onderwijs(ondersteunings)vragen waar jongeren in onze regio mee kampen? En hoe creëren we een situatie waarin ouders zich gehoord voelen als gelijkwaardige samenwerkingspartners?

De antwoorden op deze vragen zijn even uiteenlopend als de vragen zelf. Allereerst zijn er de vele projecten die Koers VO opzet om onze missie én visie te verwezenlijken. Zo organiseerde Koers VO in het schooljaar 2021-2022 diverse bijeenkomsten met als inzet een verschuiving van afwezigheid naar aanwezigheid van leerlingen. In het Isala Theater in Capelle aan den IJssel bijvoorbeeld, waar op 11 oktober 2021 45 ondersteuningscoördinatoren werden meegenomen in de werkwijze van de Taskforce Thuiszitters Rotterdam, een initiatief van de gemeente Rotterdam, Koers VO en PPO Rotterdam om het aantal thuiszitters en de duur van het thuiszitten terug te brengen. Ons samenwerkingsverband is tevens de drijvende kracht achter het project (hoog)begaafdheid, waarbij naar oplossingen wordt gezocht om hoogbegaafde leerlingen op onze scholen te ondersteunen.

Ondersteuning en kennisuitwisseling zijn en blijven belangrijke taken waar Koers VO zich voor inzet. Deze ambities komen onder meer samen in het Koersloket, onze onmisbare schakel in de relatie tussen school en samenwerkingsverband. Iedere bij Koers VO aangesloten school kan een beroep doen op het Koersloket en

iedere school heeft een vaste Koersconsulent. Ondersteuningscoördinatoren kunnen bij hen terecht met vragen over een leerling. Daarbij assisteren Koersconsulenten ondersteuningscoördinatoren in hun rol als regisseur van het schoolondersteuningsteam (SOT). Het Koersloket kent naast Koersconsulenten ook enkele medewerkers expertisepool. Zij kunnen via het Koersloket door scholen ingeschakeld worden bij vragen over specialistische ondersteuning van leerlingen met beperkingen zoals langdurige ziekte, lichamelijke of meervoudige handicaps (LZ/LG/MG) binnen het regulier- of gespecialiseerd voortgezet onderwijs.

Bovenstaande voorbeelden beslaan slechts een kleine greep uit het brede aanbod van projecten en werkzaamheden waarmee wij onze missie en visie in de praktijk realiseren. Het fundament waar dit aanbod op leunt, bestaat uit drie leidende principes. Deze concrete vuistregels geven richting aan ons dagelijks handelen en vormen de basis van de organisatiecultuur binnen Koers VO.

1. Wij nemen verantwoordelijkheid

Bij Koers VO voelen we ons individueel en gezamenlijk verantwoordelijk voor het bereiken van het doel van het samenwerkingsverband: een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere. Deze gedeelde verantwoordelijkheid houdt ook in dat er op het niveau van het samenwerkingsverband een keuze gemaakt kan worden (zoals het in stand houden van een Orthopedagogisch Didactisch Centrum (OPDC)) die het

individueel instellingsbelang overstijgt. Zo wordt een door de leden gedeelde verantwoordelijk voor álle leerlingen waargemaakt. Ook verantwoorden we ons naar elkaar als het gaat om de besteding van de middelen voor passend onderwijs.

2. We communiceren eerlijk, open en transparant

Partners in het samenwerkingsverband communiceren open en eerlijk met elkaar, afspraken worden nagekomen en we spreken elkaar aan met respect voor elkaars expertise. Het betekent ook dat belangrijke besluiten transparant en controleerbaar zijn. Ook voor ouders. Dit versterkt het onderling vertrouwen binnen Koers VO en het vertrouwen in Koers VO als organisatie. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een goede samenwerking.

3. Wij denken in mogelijkheden

Bij Koers VO gaan we uit van 'het geheel is meer dan de som der delen' in de zin dat wij samen meer (creatieve) oplossingen kunnen creëren voor onze leerlingen. We handelen zorgvuldig en met lef in het belang van de leerling vanuit de vraag: "Wat heeft deze leerling nodig?" en het principe 'motiveren en documenteren' wordt steeds toegepast. Hierbij staat de brede ontwikkeling en het welbevinden van de jongere centraal en het perspectief van het denken in doorgaande onderwijsloopbanen. Om creatieve oplossingen te kunnen bedenken en uitvoeren vinden wij het belangrijk dat scholen ontwikkelruimte nemen en krijgen, zowel inhoudelijk als financieel ondersteund door het samenwerkingsverband.

1.4 Ondersteuningsplan Koers VO 2022-2026, de uitgangspunten

Verantwoordelijkheid nemen, in contact en open zijn en in mogelijkheden denken. Gewapend met deze principes, onze missie en onze visie stellen wij om de vier jaar een ondersteuningsplan op.

In elk ondersteuningsplan delen wij de strategische ambities die wij in de daaropvolgende beleidstermijn nastreven alsook de inhoudelijke uitgangspunten die ten grondslag liggen aan deze ambities. Deze uitgangspunten dienen als richtinggevende kernwaarden die ons helpen te bepalen of we op de goede weg zijn met ons beleid en onze activiteiten. Voor het Ondersteuningsplan 2022-2026, het plan dat u nu leest, hebben wij de volgende acht inhoudelijke uitgangspunten gekozen.

1. Een stevige basis op school en een adequate ondersteuningsstructuur

Een van de voorwaarden voor passend onderwijs is kwalitatief goed onderwijs op iedere school, in samenhang met een goed werkende ondersteuningsstructuur in en om de school. Dit is nodig om de docent te helpen passend onderwijs vorm te geven in zijn of haar klas om elke leerling het onderwijs te kunnen bieden dat hij/zij nodig heeft. **2**

Basondersteuning³

Alle scholen van Koers VO bieden ondersteuning en er

is een stevige basis die steeds in ontwikkeling is. De basisondersteuning bestaat uit:

1. Goed onderwijs

Uitgangspunt is dat elke school goed onderwijs biedt. Het is evident dat goed onderwijs valt of staat met de kwaliteit van de docenten. Alle scholen van Koers VO werken hieraan door uitvoering te geven aan landelijke richtlijnen. Een indicatie of de basiskwaliteit op orde is, is het oordeel van de onderwijsinspectie over de school.

Goed onderwijs is nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van elke school (en haar bestuur). In de beschrijving van ondersteuning is daarom de bekwaamheid van docenten niet verder uitgewerkt. Het samenwerkingsverband richt zich op het organiseren van ondersteuning in een dekkend netwerk maar stimuleert ook, meer dan voorheen, initiatieven van professionalisering van docenten en andere onderwijsprofessionals om onderlinge samenhang te bevorderen.

Onze basisafspraken

Onderstaande basisafspraken zijn voorwaardelijk voordat passende ondersteuning kan worden geboden. Elke school in ons samenwerkingsverband:

- heeft heldere toelatingscriteria⁴;
- volgt de ontwikkeling van elke leerling;
- zorgt voor veiligheid en welbevinden voor elke leerling;
- zorgt dat elke leerling een mentor heeft; **5**
- werkt aan sociale vaardigheden en omgaan met elkaar;

- betreft leerlingen bij elkaar en bij de school;
- betreft ouders bij de schoolloopbaan van hun kind en bij de school.

2. Basispluondersteuning

Naast deze basisafspraken waar elke school aan werkt, hebben alle scholen meer te bieden. Bijvoorbeeld activiteiten voor (groepen) leerlingen die net iets meer nodig hebben dan anderen. Soms betreft het specifieke ondersteuningsactiviteiten voor een paar leerlingen, maar regelmatig ook voor hele klassen. Het zijn ondersteuningsactiviteiten die er niet standaard voor elke leerling zijn. Wel zijn deze activiteiten snel toegankelijk voor leerlingen op de eigen school als er een aanleiding is om iets extra's te doen met of voor de leerling. De ondersteuningscoördinator van de school heeft hierbij een belangrijke rol.

Deze basis biedt voor het grootste deel van de leerlingen voldoende kansen op een ononderbroken schoolloopbaan. Een veel kleiner deel heeft behoefte aan extra ondersteuning.

Extra ondersteuning⁵

Naast deze basis- en basispluondersteuning biedt elke school –in meer of mindere mate– extra ondersteuning. Deze extra ondersteuning is door de school naar eigen keuze in te richten. In het overgangsgebied van basisplu naar extra ondersteuning gaat Koers VO uit van 'veel' of 'meer' ondersteuning en stelt daarom geen harde grens. **2** Eén van de grote uitdagingen van passend onderwijs is om

Wat is ondersteuning?

Voor Koers VO geldt als uitgangspunt dat er bij ondersteuning in het onderwijs altijd sprake is van één of meerdere van de hieronder genoemde vijf aspecten.

1. extra handen/hoeveelheid aandacht (kan bijvoorbeeld gaan om: vormen van co-teaching, extra instructie of instructie in kleinere groepen of de inzet van assistenten);
2. aanpassing onderwijsmaterialen;
3. aanpassing ruimtelijke omgeving (bijvoorbeeld prikkelarme omgeving);
4. inzet expertise (kan gericht zijn op leerling maar ook op docenten bij handelingsverlegenheid);
5. samenwerking met collega-scholen (vo en/ of vso) en met instanties die zich richten op jongeren.

gebaseerd op: M&O groep, indiceren en arrangeren

flexibel en creatief om te gaan met diverse vormen van onderwijsondersteuning en daarin samen te werken met andere scholen.

Ondersteuning op elke school

De regel is dat elke school per leerling zorgvuldig bekijkt wat de onderwijsbehoefte is en vervolgens –indien aan de orde– met leerling en ouders bepaalt hoe zij de ondersteuning het best kan vormgeven en wie ze daarbij

nodig heeft. De school gaat arrangeren⁶, het kan gaan om basisplus- of extra ondersteuning:

- ondersteuning op maat voor individuele leerlingen;
- arrangementen voor groepen leerlingen.⁷

2. Van leerplicht naar leerrecht 1

Ieder kind heeft recht op onderwijs, dat is gericht op een zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid, talenten, geestelijke en lichamelijke vermogens. Dit recht vloeit rechtstreeks voort uit de artikelen 28 en 29 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Kinderen hebben niet alleen een leerplicht maar bovenal een leerrecht. We streven naar een passende plek in het onderwijs al naar gelang de specifieke onderwijsbehoefte.

3. Samen naar inclusiever onderwijs

Naast het recht om te leren hebben jongeren op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag ook recht op inclusief onderwijs (artikel 23), als essentiële stap naar volwaardige en gelijkwaardige deelname aan de samenleving. Samen werken we in deze beleidsperiode aan een visie en de route naar steeds inclusiever onderwijs, met aandacht voor de mogelijkheden van iedere school.

4. Scholen en onderwijsprofessionals aan zet

Passend onderwijs vindt plaats op school. De inzet van het samenwerkingsverband is erop gericht de schoolorganisatie en het team op school te helpen om passend onderwijs steeds beter vorm te geven. Iedere schoollocatie heeft de opdracht om zelf actief vorm te geven aan het best passende onderwijs voor

haar leerlingen. Uitgangspunt hierbij is dat de school haar leerlingen kent en daarom kan inschatten – vanzelfsprekend met ouders en de leerling zelf – wat de best passende ondersteuning is om goed te kunnen (blijven) functioneren op school.

5. De school als werkplaats

De scholen van samenwerkingsverband Koers VO werken vanaf de start van passend onderwijs volgens het principe ‘de school als werkplaats’. Het gaat hierbij vooral om de gedachte dat oplossingen de school binnen worden gehaald in plaats van dat problemen (in dit geval: jongeren met problemen) de school uit worden gestuurd. Echter, als dat voor de jongere beter is, kan een (tijdelijke) oplossing buiten een school de voorkeur hebben.

6. We werken integraal

Wij werken integraal. Dit betekent dat de professionals met verschillende expertises (onderwijs, gemeenten en (zorg-)aanbieders) als partners in het schoolondersteuningsteam (SOT) met elkaar samenwerken en processen, werkwijze en expertise op elkaar afstemmen, om tot een samenhangende aanpak te komen die tegemoetkomt aan alle onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes van een jongere.

7. De jongere staat centraal en wordt gehoord

In ons samenwerkingsverband en op onze scholen staat de ontwikkeling en het welbevinden van de jongere centraal. Een leerling wordt altijd gehoord, zowel op school als bij het samenwerkingsverband. Er zijn altijd

meer belangen waaronder het belang van leerling en klas, ouders en school, school en samenwerkingsverband.⁸ Het belang van de leerling is altijd het uitgangspunt van gesprek en besluitvorming.

8. We werken altijd samen met de ouders

Een goede relatie tussen ouder, leerling en school is belangrijk voor het schoolsucces en verbetert de kansen op passend onderwijs. Uitgangspunt in ons samenwerkingsverband is dat ouders altijd actief betrokken zijn bij beslissingen rondom hun kind en de school vanaf de start direct en open contact heeft met ouders. School en ouders hebben een verschillende verantwoordelijkheid maar een gezamenlijke taak en zijn gelijkwaardige partners als het gaat om de ontwikkeling van het kind.

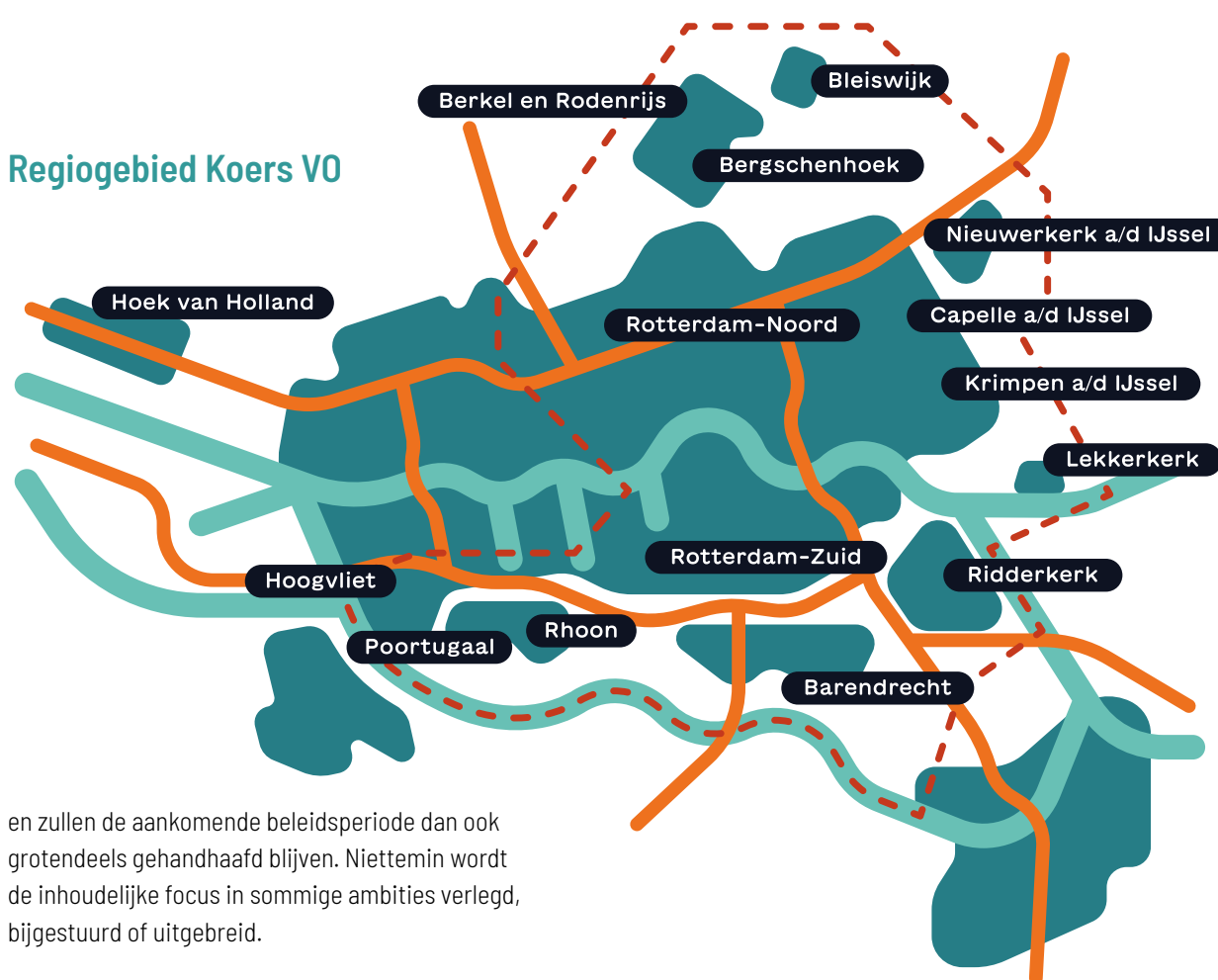
1.5 Ondersteuningsplan 2022-2026

In de vorige beleidsperiode (2018-2022) hebben wij de volgende vier strategische ambities geformuleerd om als samenwerkingsverband richting te geven aan ons beleid:

1. Passend onderwijs is zichtbaar in school
2. Optimaliseren van het dekkend netwerk
3. Intensiveren van de samenwerking onderwijs en zorg: van verbinden naar afstemmen en aanpakken
4. Succesvolle overgangen voor doorgaande schoolloopbanen

De strategische ambities, zoals geformuleerd in het ondersteuningsplan 2018-2022 zijn nog steeds relevant

Regiogebied Koers V0

en zullen de aankomende beleidsperiode dan ook grotendeels gehandhaafd blijven. Niettemin wordt de inhoudelijke focus in sommige ambities verlegd, bijgestuurd of uitgebreid.

Dat kan ook haast niet anders. De wereld om ons heen verandert nu eenmaal razendsnel. Dit vergt flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Evenals in Ondersteuningsplan 2018-2022, benoemt het Ondersteuningsplan 2022-2026 de strategische ambities die wij de komende jaren nastreven. Daarbij beschrijft het document de wettelijke taken, onderwerpen en inrichting van het samenwerkingsverband, zoals de wijze waarop en door wie er extra ondersteuning wordt toegekend. Tot slot is er aandacht voor het financiële plaatje in de vorm van een meerjarenbegroting. Hoewel deze begroting

jaarlijks wordt geactualiseerd, zijn de onderliggende financiële uitgangspunten vier jaar geldig. De in dit ondersteuningsplan toegelichte ambities en beleidsvoorstellen zijn geen doelen op zich, maar middelen om in gesprek te gaan. Het biedt handvatten om afspraken met elkaar te maken en om in gesprek te blijven over wat beter en slimmer kan. Noem het een pragmatische routekaart die o.a. de basis is voor het kwaliteitszorgsysteem van Koers V0 beschrijft en ons helpt de bestemming te bereiken die wij ambiëren: een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere. **20**

2. Onze strategische ambities: waar werken wij aan?

Voor de komende vier jaar formuleerde Koers VO vier strategische ambities. Met de keuze voor deze ambities beogen we de basis van passend onderwijs in ons samenwerkingsverband te verstevigen en de ingeslagen route naar inclusiever onderwijs stapsgewijs doelgericht te vervolgen. De ambities brengen focus aan en wijzen ons de weg naar de bestemming die wij uiteindelijk willen bereiken: een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere. Koers VO ondersteunt scholen voor regulier onderwijs, maar ook scholen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs. De eerste ambitie in dit Ondersteuningsplan richt zich op de ontwikkeling van het regulier passend onderwijs. In de tweede ambitie staat de ontwikkeling in de samenwerking tussen reguliere scholen en gespecialiseerde scholen centraal. De derde ambitie die in dit Ondersteuningsplan de revue passeert, brengt de aansluiting tussen zorg en onderwijs (het onderwijszorgcontinuüm) voor het voetlicht. De vierde en laatste ambitie richt de pijlen op het optimaliseren van overgangen tussen verschillende onderwijstypen en overgangen van het onderwijs naar vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt of een vorm van dagbesteding. De vier strategische ambities van het Ondersteuningsplan 2022-2026 zijn handvatten die houvast bieden bij de invulling van ons beleid. Dit betekent echter niet dat er op andere onderwerpen geen (beleids)ontwikkeling plaatsvindt. Integendeel. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen, het vermogen daadkrachtig in te spelen op veranderingen, kansen te benutten en pijnpunten al gaandeweg op te lossen, is en blijft verankerd in de werkwijze van ons samenwerkingsverband.

Steeds passender onderwijs op iedere school

Steeds passender onderwijs op iedere school

Op maandag 28 juni 2021 vormde de evenementenlocatie de Fruitvis in Rotterdam-West het decor van het Verantwoordingsfestival. Coronarestricties verhinderden een fysieke bijeenkomst. Het was aan Wim van Eijk en Thom Verheggen om de 160 deelnemers die het evenement online bijwoonden mee te nemen langs verhalen van schooldirecteuren over hun leerprocessen. Leerlingen verzorgden de muziek en daarbij gingen directeuren en ondersteuningscoördinatoren met elkaar in gesprek over de ondersteuningsstructuur op hun respectievelijke scholen. Deelnemers reflecteerden over de inzet van ondersteuning op hun onderwijsinstellingen en wisselden ideeën uit hoe deze inzet te optimaliseren. Het Verantwoordingsfestival was onderdeel van het traject Anders Verantwoorden. Dit was twee jaar eerder op initiatief van Koers VO gestart om na te denken over hoe om te gaan met ondersteuning en onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Als onderdeel van het traject werden vertegenwoordigers van acht aan Koers VO verbonden scholen verleid hun verantwoordingsproces en de ondersteuningsstructuur op hun scholen kritisch tegen het licht te houden. "Wat is de bedoeling van verantwoorden en wanneer doen we dat eigenlijk? En hoe en wanneer reflecteren we op wat we doen voor leerlingen? Lukt het mij op school om beter te worden in ondersteunen van leerlingen en waar zie ik dat aan? Gun ik mezelf tijd om daarover te sparren met collega's?" De zoektocht naar de antwoorden op deze

vragen vormden de kern van de bijeenkomsten, maar raken ook de eerste strategische ambitie die Koers VO in het ondersteuningsplan 2022-2026 voorstaat: steeds passender onderwijs op iedere school.

Wisselende ervaringen

Scholen werken inmiddels al een aantal jaren aan het passend onderwijs voor hun leerlingen, met wisselende resultaten. Een deel heeft positieve ervaringen, waarbij de ondersteuning voor leerlingen succesvol is gebleken. Ook zijn er scholen die weinig succeservaringen hebben opgedaan met het bieden van kansen aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. En soms is er frustratie ontstaan in het proces van zoeken naar mogelijkheden met twee stappen vooruit en weer één terug, wat soms grote gevolgen voor individuele leerlingen en hun ouders heeft gehad.

Verbinden en ondersteuning

Als samenwerkingsverband passend onderwijs ondersteunt Koers VO scholen om dit lastige proces tot een goed einde te brengen. Dit doen wij door scholen zo mogelijk te verbinden met andere scholen en een open en lerende cultuur te stimuleren waar professionals leren van en met elkaar. Als samenwerkingsverband ambiëren we om in het netwerk dat de scholen samen vormen, de opdracht van passend onderwijs waar te maken. Dit vraagt aandacht voor de ontwikkeling van iedere school én voor samenwerken in het regionale netwerk van scholen en binnen het regionale onderwijszorgcontinuüm.

Verantwoordelijkheid

Vanuit het uitgangspunt 'Scholen en professionals aan zet' ligt de primaire verantwoordelijkheid voor 'steeds passender onderwijs' bij de scholen en hun schoolbesturen, de leden van Koers VO. De essentie hiervan is dat er op elke school een stevige basis is en de ontwikkeling van de leerling centraal staat. Hierbij werkt de school op basis van gelijkwaardigheid samen met iedereen die bij de leerling betrokken is: de ouder(s), de onderwijsprofessional (docent), het ondersteuningsteam van de school en externe partners. Het samenwerkingsverband heeft hierin een faciliterende en stimulerende rol. Het traject Anders Verantwoorden en het daarbij horende Verantwoordingsfestival zijn daar treffende voorbeelden van.

Onze visie

De bedoeling van onderwijs is om 'leerlingen aan te spreken om zich actief naar eigen vermogen en behoeften te ontwikkelen, zodat zij een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij op een manier die bij hen past'.⁹ Passend onderwijs is feitelijk bedoeld om leerlingen bij wie dit niet vanzelf gaat, te ondersteunen. Elke school doet dit voor de eigen populatie en scholen werken in het samenwerkingsverband samen om ontwikkeling voor elke leerling mogelijk te maken. Passend onderwijs start op het 'kleinste' niveau: in het dagelijks contact tussen leerling en docent. Werken aan steeds passender onderwijs betekent voor Koers VO vooral dat het dagelijks handelen op school centraal staat. In deze beleidsperiode ligt de focus op het stimuleren van

reflecteren en leren op iedere school. Daarnaast op het maken van bewuste keuzes door de school als het gaat om inzet van (onderwijs)ondersteuning. Een ontwikkeling met en op iedere school, vanuit de vraag: "Wat is voor mij een logische eerstvolgende stap om passend onderwijs verder te ontwikkelen op mijn school?"

Doel 2026

Met onze eerste strategische ambitie, steeds passender onderwijs op iedere school, beogen wij een helder doel. In 2026, het laatste jaar van aankomende beleidsperiode, maken scholen bewuste keuzes bij het inzetten van ondersteuning voor hun leerlingen. Reflectie: het leren binnen de eigen school én het uitwisselen van expertise en ideeën met andere scholen binnen het samenwerkingsverband, is de norm.

Hoe dan?

Om bovenstaand doel te bereiken, staat de eigen schoolontwikkeling centraal. Elke school, elke professional en schoolleider zet zijn eigen eerstvolgende stap. Waar in de vorige beleidsperiode het schoolondersteuningsteam als aangrijpingspunt diende voor ontwikkeling, verschuift nu onze focus naar de ondersteuningscoördinator en de schoolleider. Ieder voor zich en vooral samen hebben zij een verantwoordelijkheid voor passend onderwijs op de eigen school. Daarnaast is er aandacht voor de rol van andere professionals op de scholen, zoals de begeleiders passend onderwijs, mentoren, verzuimcoördinatoren en conciërges. De focus zal liggen op het ontwikkelen van kennis en vaardigheden in passend onderwijs vanuit

een open houding met aandacht voor echt luisteren en verbinding maken.

Sleutelrollen in het behalen van het beoogde doel zijn weggelegd voor:

Het schoolondersteuningsteam (SOT)

In de afgelopen jaren is nadrukkelijk aandacht geweest voor het versterken van het schoolondersteuningsteam. Hierbij was er specifieke aandacht voor de belangrijke rollen van;

1. de ondersteuningscoördinator als regisseur van passend onderwijs binnen de leerlingenzorg en
2. voor de begeleider passend onderwijs als het vaste gezicht in de school.

Via het schoolondersteuningsteam kan extra ondersteuning voor een leerling ingezet worden. In het ondersteuningsteam wordt op school samengewerkt met kernpartners vanuit de domeinen onderwijsondersteuning, jeugdhulp, gezondheid en veiligheid. In de samenwerking met de gemeenten geldt ons inhoudelijk uitgangspunt 'school als werkplaats'. Dit betekent dat er inzet op school nodig is, en op school plaatsvindt om tot een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere te komen.

De ondersteuningscoördinator

De ondersteuningscoördinator speelt een centrale rol als het gaat om ondersteunen van leerlingen op school. Vanzelfsprekend blijft Koers VO hun ontwikkeling stimuleren en faciliteren. Vanuit het scholingsplein wordt aandacht gegeven aan ontwikkelen van expertise en leren van elkaar door onder andere intervisie te organiseren. Daarbij is de rol als regisseur van het schoolondersteuningsteam een specifiek aandachtspunt.

De begeleider passend onderwijs (bpo)

De begeleiders passend onderwijs werken als 'vertalers' van de onderwijs(ondersteunings) behoeften van de leerling naar handelingsgerichte oplossingen in de klas. Zij hebben daarmee een belangrijke rol als het gaat om het bieden van passend onderwijs binnen de school. Koers VO blijft in deze beleidsperiode bpo-ers actief ondersteunen. Vanuit het netwerk deskundigheidsbevordering passend onderwijs (het scholingsplein) wordt ingezet op expertiseontwikkeling en intervisie.

De schoolleider

In deze beleidsperiode is de schoolleider binnen Koers VO even belangrijk als voorheen. De positie krijgt nu wel meer nadruk. Als iedere school

stappen zet in de eigen schoolontwikkeling in passend onderwijs dan is de visie en sturing door de schoolleider van groot belang voor het schoolteam. Vanuit Koers VO is er onder andere via het traject 'Anders Verantwoorden' aandacht voor deze rol.

Rol Koers VO

Het samenwerkingsverband heeft een bescheiden rol als het gaat om de schoolontwikkeling op de eigen school. De schoolleiding is hiervoor (met het schoolbestuur) de eerst aangewezen, samen met het docententeam. **17** Wel is het, het samenwerkingsverband van waaruit de ontwikkeling van passend onderwijs op iedere school gestimuleerd kan worden. Koers VO neemt deze rol actiever op zich dan voorheen. We zullen gesprekken voeren, onderlinge ontmoetingen arrangeren deskundigheidsbevordering en -uitwisseling stimuleren en organiseren. Instrumenten daarvoor zijn onder andere het 'Schoolbezoek'¹⁰, het 'Scholingsplein' en de aanpak 'Anders verantwoord'. De ontwikkeling en behoefte van elke individuele schoollocatie staat hierbij altijd centraal. Daarbij kunnen scholen de in april 2021 door Koers VO ontworpen 'Praktische Handreiking ondersteuningsstructuur op school' als gespreksinstrument gebruiken.

Verantwoording en schoolontwikkeling

Vanuit de gedachte dat scholen maximale ruimte

krijgen, ligt daar ook de regie over het organiseren en toekennen van ondersteuning voor leerlingen op school. Het zicht houden op de kwaliteit en uitvoering van de interne processen op de eigen school hoort daar ook bij. Steeds staat de bedoeling centraal: de leerling krijgt de passende ondersteuning die ze nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen. Reflectie van elke school op de inzet van de ondersteuningsmiddelen vanuit het samenwerkingsverband hoort hier ook bij: "Wordt er verantwoord omgegaan met de beperkte middelen uit het gezamenlijke budget?"

Anders verantwoord

Het is geen vraag of publieke middelen voor passend onderwijs verantwoord moeten worden. De vraag is wel of dit op een manier kan waar elke school zelf iets aan heeft: dat je je verantwoordt omdat je het als school zelf wilt, het je iets oplevert en dus niet alleen omdat het moet. Dat vraagstuk stond centraal in de vorige beleidsperiode. Met het omarmen van het gedachtegoed van 'Anders vasthouden' als gezamenlijke inspiratiebron, is een manier van verantwoord omgaan met publieke middelen in passend onderwijs, als het reflecteren op het handelen en het leren van en met elkaar stimuleert.¹¹ We noemen dit traject binnen Koers VO 'Anders verantwoord'.

Het traject Anders verantwoord wordt in deze nieuwe beleidsperiode intensief voortgezet, voortbouwend op de ervaringen die zijn opgedaan sinds 2019. We zien het thema verantwoording afleggen in Koers VO vooral als een goede aanleiding om met elkaar in gesprek te gaan. Verantwoording is dus niet het afvinken van lijstjes. Het is een werkwijze die een school zich eigen maakt om bewust stil te staan bij de keuzes in passend onderwijs die je als school maakt. Steeds terugkerende vraag hierbij is: hoe leer je van je handelen voor deze leerling? Anders gezegd: hoe zorg ik dat ik het voor elke volgende leerling een beetje beter doe. Hierbij is de keuze voor de vorm aan elke school zelf. En iedereen doet mee. Scholen willen graag meer met én van elkaar leren; hun expertise delen. Dit is waar Koers VO de komende jaren op verder bouwt. Het samenwerkingsverband zal scholen dan ook blijven stimuleren en activeren in het zetten van een volgende stap in het proces van hun ontwikkeling.

Transparantie

Wat voor scholen geldt, geldt natuurlijk ook voor de organisatie Koers VO. Ook wij streven ernaar ons doen en laten zo goed mogelijk te verantwoorden. Want wat laten de cijfers zien? Wat gaat er goed en wat kan beter? Om deze en andere vragen te beantwoorden, publiceert Koers VO jaarlijks de rapportage 'Koers VO in Beeld, passend onderwijs in cijfers, grafieken en tekst'. Het doel van dit inhoudelijke verantwoordingsdocument op samenwerkingsverbandniveau is om binnen de vereniging Koers VO een gesprek teweeg te brengen om onze

werk- en handelswijze te optimaliseren. De verdeling van ondersteuningsmiddelen is transparant en wordt gepubliceerd op de website van Koers VO. **15**

Door relevante gegevens direct beschikbaar te maken, kunnen zowel scholen als het samenwerkingsverband beter inspelen op ontwikkelingen. Om data eenvoudiger en actueler te ontsluiten voor scholen en schoolbesturen worden in deze beleidsperiode kengetallen 'realtime' toegankelijk gemaakt via het 'Dashboard Koers VO'.¹² Ook dit vormt weer aanleiding voor gesprek en reflectie op school-, bestuurs- en samenwerkingsverbandniveau.

Deskundigheidsbevordering passend onderwijs: het scholingsplein

Deskundigheidsbevordering van professionals op het gebied van passend onderwijs is vanaf de start de verantwoordelijkheid van scholen en schoolbesturen. De afgelopen jaren kwam steeds sterker de behoefte om hier op samenwerkingsverbandniveau een verbindende en stimulerende rol in te spelen. Ondertussen is Koers VO een netwerk deskundigheidsbevordering passend onderwijs gestart, met als naam: het scholingsplein. Vanuit ieder schoolbestuur werkt een groep van (kwaliteits- en/of beleids) medewerkers samen met beleidsmedewerkers van Koers VO aan drie richtlijnen voor deze beleidsperiode:

1. Voortzetten en verdiepen: het organiseren van deskundigheidsbevordering zoals binnen Koers VO al jaren de norm is. Dit is vaak rondom een thema en meestal voor een gerichte groep medewerkers (in

ieder geval: de ondersteuningscoördinatoren en de bpo-ers).

2. Verbinden en faciliteren: hierbij gaat het om een zogenaamde 'makelaarsrol'; om vraag en aanbod van deskundigheidsbevordering vanuit de verschillende schoolbesturen bij elkaar te brengen. En waar nodig regie te voeren op eventuele gezamenlijke inkoop.
3. Investeren en stimuleren: dit betreft het project 'Klassencoach' om docenten in hun eigen klassensituatie te ondersteunen en te versterken. Er wordt daarmee concrete expertise op het niveau van de klas ingezet en deze ervaringen worden breed gedeeld met de scholen. Steeds passender onderwijs in iedere school krijgt ook zo concreet vorm.

Naast deze drie richtlijnen zijn er (sub-)regionale bijeenkomsten gericht op een goede samenwerking tussen partners in en rond de eigen school. Daarvoor organiseert Koers VO professionele ontmoetingen tussen scholen met partners vanuit de gemeente(n), o.a. gericht op de inzet van jeugdhulp op school.

Oog voor jou

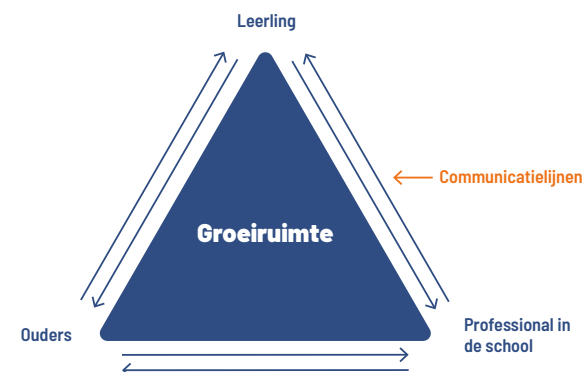
Vanuit aandacht voor zorgelijk verzuim hebben de gemeente Rotterdam, Koers VO en PPO Rotterdam de aanpak 'Oog voor jou' ontwikkeld.¹³ Deze aanpak benadrukt het belang van oog voor aanwezigheid. Van de leerling en zijn/haar ouders, van de klas, de mentor, docenten, schoolondersteuningsteams en andere onderwijs- (gerelateerde) professionals.

In het kader van het pedagogisch klimaat op scholen betekent dit enerzijds aandacht voor hoe de leerling aanwezig is of kan zijn. Anderzijds moet er aandacht zijn voor houding en gedrag van professionals die bij de leerling betrokken zijn. Het gaat erom dat we de leerling echt kunnen zien. Dat vereist natuurlijk ook bewustwording bij professionals over wat dat van henzelf vraagt.

Samen en/of in afstemming met de schoolbesturen biedt Koers VO trainingen, lezingen en interviews aan. Hierbij hebben we mede aandacht voor deze bewustwording. Zo stimuleren wij onze professionals om hun leerlingen te kunnen zien en horen vanuit goed contact.

Ouders en passend onderwijs op school

Uitgangspunt binnen Koers VO is dat iedere school ouders altijd betreft bij beslissingen die hun kind aangaan. Hiervoor werkt de school vanaf de start van de schoolloopbaan van de leerling aan een goede relatie

met ouders. In het voortgezet onderwijs krijgen jongeren geleidelijk aan steeds meer verantwoordelijkheid en regie over hun eigen ontwikkeling. Het is daarom belangrijk dat de professional in de school en ouders de leerling betrekken bij gesprekken en besluiten die hem of haar zelf aangaan. Mocht een leerling in de loop van de tijd meer of andere ondersteuning nodig hebben, dan vergroot een goed opgebouwde relatie de kans op een open en gelijkwaardig gesprek tussen de professional in de school, ouders en leerling zodra dat nodig is. Ook bevordert het de afstemming over welke ondersteuning nodig is en wat een ieders aandeel hierin is.

Vanuit diverse ouderschapstheorieën en vakliteratuur is bekend dat dit van groot belang is voor de groeikansen van leerlingen. School en ouders hebben weliswaar verschillende verantwoordelijkheden, maar een gezamenlijk doel; een optimale ontwikkeling van de leerling/hun kind.¹⁴ De dynamische driehoek die onderling vertrouwen, gelijkwaardigheid en goede communicatie met elkaar verbindt is hiervoor van groot belang. **4**

Samenwerking met de ouders

Hoe een school het eigen ouderbeleid inricht, is de verantwoordelijkheid van de school en schoolbestuur zelf. Elke school heeft wel de plicht om de visie op samenwerken met ouders, het ouderbeleid en concrete activiteiten voor ouders op te nemen en te actualiseren in het eigen schoolondersteuningsprofiel.¹⁵ Met onze website koersvo.schoolprofielen.nl faciliteert Koers VO sinds de start van passend onderwijs een helder overzicht van de schoolondersteuningsprofielen van de scholen in de regio. **6**

The screenshot shows the 'Koers VO' website interface. At the top, there is a heading 'Vind een passende middelbare school!' followed by a brief description of the network. Below this, there are several filter buttons: 'Scholieren', 'Type onderwijs', 'Ritme', 'Aantal leerlingen', 'Talen', 'Onderbrenging', and 'Overlegpunten'. There is also a dropdown menu for 'Klassiek A-Z'. Below the filters, there is a grid of school listings, each with a photo and key information:

- Accent Praktijkonderwijs - Capelle: VO, 232 leerlingen
- Accent Praktijkonderwijs - Centrum: VO, 195 leerlingen
- Accent Praktijkonderwijs - Delfhaven: VO, 215 leerlingen
- Accent Praktijkonderwijs - Hoogvliet: VO, 205 leerlingen

Scholing samenwerking ouders

Naast de eigen initiatieven van de scholen stimuleert en faciliteert Koers VO scholen in het vormgeven van de samenwerking met ouders door een scholing aan te bieden.

Deelnemers maken kennis met de drie basisaannames uit de ouderschapstheorie en passen die toe op eigen situaties.¹⁶ Het gaat om de volgende aannames met bijbehorende bewustwordingsvragen:

1. Ouders willen altijd het beste voor hun kind: vanuit welke goede intenties handelt deze ouder?
2. Ouderschap maakt kwetsbaar: welke kwetsbaarheid zie jij bij deze ouder?
3. Ouders zijn eindverantwoordelijk: hoe behartigt deze ouder de belangen van zijn/haar kind?

De invloed van de training op school blijkt beperkt wanneer maar een of enkele personeelsleden meedoen.

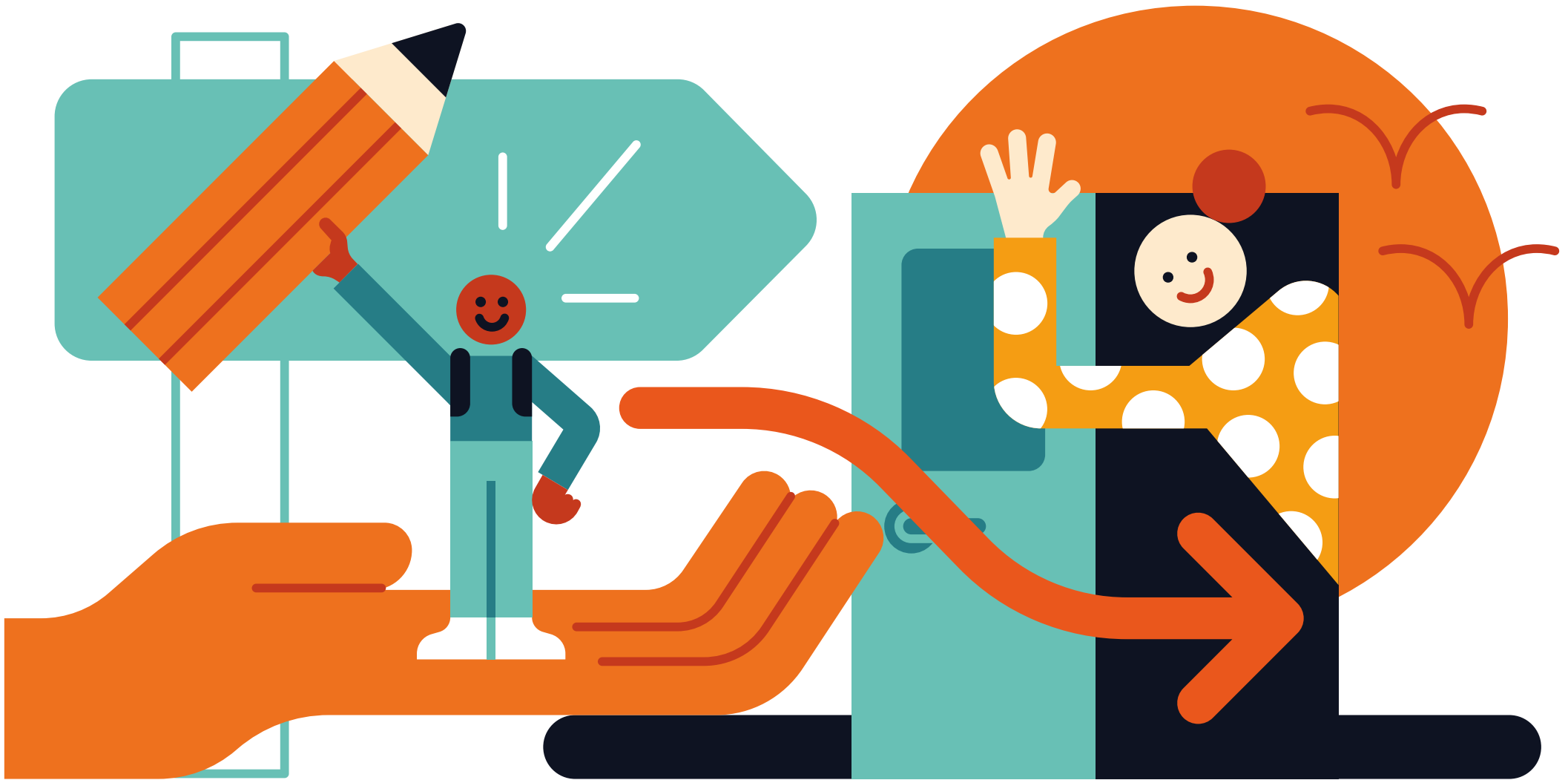
Daarom onderzoekt Koers VO door middel van een pilot of een schoolbrede training effectiever is om samenwerking met ouders op scholen te stimuleren.

Onafhankelijk ouder- en jeugdsteunpunt

In het contact met ouders onderscheiden we twee niveaus; de school en het samenwerkingsverband. In hoofdstuk 3 van dit ondersteuningsplan over de organisatie van Koers VO wordt verder ingegaan op het beleid en de activiteiten voor ouders vanuit het samenwerkingsverband. Hier wordt onder andere de uitwerking van een nieuwe opdracht voor Koers VO beschreven: het inrichten van onafhankelijk ouder- en jeugdsteunpunt op samenwerkingsverbandniveau. Vanuit de landelijke evaluatie passend onderwijs in 2020 is dit een van verbetermaatregelen die vorm gaat krijgen in deze beleidsperiode. **7**

Het traject 'Anders Verantwoorden' en het daarmee samenhangende Verantwoordingsfestival, maar ook het Scholingsplein en de 'Praktische Handreiking ondersteuningsstructuur op school' zijn tastbare voorbeelden van initiatieven waarmee Koers VO scholen stimuleert in beweging te blijven. Om scholen terzijde te staan, biedt het koersloket hulp bij problemen die scholen overstijgen. Zo vervolgen wij de weg die leidt naar steeds passender onderwijs op iedere school.

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs

Inclusief onderwijs betekent dat alle leerlingen samen leren in dezelfde schoolomgeving. Zowel leerlingen met of zonder beperking, maar ook anderstalige nieuwkomers. Zoals bekend trok de coronapandemie en de daarmee samenhangende lockdowns een zware wissel op de samenleving. Dit gold met name voor het onderwijs, waar samen leren in dezelfde schoolomgeving tijdens de lockdowns lastig zo niet onmogelijk was. Het einde van de lockdowns betekende echter niet dat de situatie op onze scholen direct weer normaliseerde. Veel onderwijsinstellingen kregen te maken met leerlingen die na de lockdowns moeite hadden om weer naar school te komen. Door stress- of angstklachten kwamen sommige leerlingen onregelmatig of zelfs helemaal niet meer naar school. Om dit probleem te tackelen, lanceerden Koers VO en BITS (Bijzonder interventieteam schoolgang) op 22 maart 2022 het telefonisch spreekuur BITS. Twee keer per week kunnen scholen met vragen over schoolangst, schoolstress, schoolweigering en/of schoolvermijding bellen met medewerkers van het zorgteam BITS.

Het telefonisch spreekuur BITS is een goed voorbeeld van een initiatief dat Koers VO ontplooit om zoveel mogelijk leerlingen met de juiste ondersteuning op hun eigen school te laten blijven. Maar er zijn meer voorbeelden te noemen. Het aan Koers VO verbonden Máximacollege in Ridderkerk, bijvoorbeeld. Deze

kleinschalige praktijkschool beschikt over een in pandige reboundvoorziening, het zogeheten VMBO+. Het VMBO+ is een reboundvoorziening die scholieren begeleidt die tussentijds uitvallen. Door een op maat gemaakt programma van maximaal drie maanden wordt er gewerkt aan een duurzame terugkeer op de stamschool of eventueel een andere school.

In het najaar van 2021 is het aanbod van de reboundvoorziening van Máximacollege verder uitgebreid. Zo vindt er scholing plaats van het reboundvoorzieningsteam en worden de teams van de aanleverende vo-scholen geprofessionaliseerd. Deze teams krijgen standaard terugkoppeling vanuit de reboundvoorziening over de ervaringen met hun leerlingen, zodat zij daarvan kunnen leren voor toekomstige leerlingen (preventie). Gesteund door een subsidie van de gemeente Rotterdam wordt één integraal aanbod van onderwijs en jeugdhulp gerealiseerd.

Bovenstaande initiatieven dragen bij aan de inclusiviteit van het onderwijs in onze regio en liggen daarmee in lijn met de tweede strategische ambitie waar Koers VO de komende beleidsperiode sterk op inzet:

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs.

Dekkend netwerk

Behalve het verkennen en verbeteren van de route naar inclusiever onderwijs omvat de tweede ambitie van dit Ondersteuningsplan ook het optimaliseren van een

dekkend netwerk. Maar hoe weten we of we een dekkend netwerk hebben? Het is een uitdagende opgave om daar goed zicht op te krijgen. Onze regio bestaat uit een groot netwerk van scholen met een divers aanbod aan onderwijs en ondersteuning. We hebben daarnaast te maken met veel externe samenwerkingspartners met hun eigen ontwikkelingsdynamiek. Daarmee zijn er binnen onze regio voortdurend nieuwe ontwikkelingen die invloed hebben op het dekkend netwerk, in kwantitatieve en kwalitatieve zin.

In de afgelopen jaren is er veel tijd besteed aan contact met scholen, schoolbesturen en externe netwerkpartners. Daarnaast hebben we nieuwe partners gevonden en nadruk gelegd op stimulerende samenwerking. Ook hebben we onder andere landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen gedeeld die direct van invloed zijn op het bieden van kansen voor leerlingen die geen passend onderwijsaanbod krijgen.¹⁷ Resultaat van al deze inspanningen is dat we als samenwerkingsverband steeds vaker actief betrokken zijn bij nieuwe plannen en ontwikkelingen die zich (ook) richten op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte.

Taskforce Thuiszitters

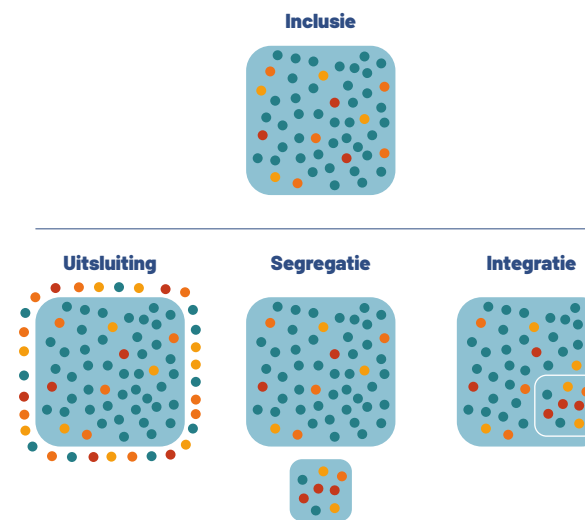
Een landelijke ontwikkeling die ook in onze regio voet aan de grond kreeg, is de komst van een integrale aanpak om het aantal thuiszitters te reduceren. Deze aanpak manifesteert zich onder meer in de Taskforce Thuiszitters. De Taskforce Thuiszitters is een initiatief van de wethouder van Onderwijs, Jeugd en Zorg van de gemeente Rotterdam en de samenwerkingsverbanden Koers VO en PPO Rotterdam dat thuiszitters signaleert en oplossingen zoekt om een passende school voor hen te vinden. Onderzocht wordt in hoeverre deelname van de overige gemeenten aan de Rotterdamse "Taskforce thuiszitters" en doorontwikkeling hiervan tot een "Taskforce thuiszitters Rijnmond" een toegevoegde waarde heeft.

Parallel aan de Taskforce Thuiszitters draagt Koers VO bij aan de zogeheten G4 Thuiszittersaanpak. De G4

thuiszittersaanpak is de vertaalslag van het landelijke thuiszitterspact naar een pact op het niveau van de grootste vier steden van Nederland. De Gemeente Rotterdam en Samenwerkingsverband Koers VO hebben met Amsterdam, Den Haag en Utrecht afgesproken gezamenlijk vorm te geven aan een aanpak op het terrein van voorkomen en terugdringen van thuiszitten. Hoewel sprake is van een gezamenlijke ambitie, wordt de aanpak per stad afgestemd op de lokale situatie.

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs hebben de wettelijke taak om te zorgen voor een dekkend netwerk in hun regio. Dit betekent voor samenwerkingsverband Koers VO dat er voor elke middelbare scholier die in onze regio woont of naar school gaat, de mogelijkheid moet zijn om onderwijs te volgen op een passende school of onderwijszorgvoorziening. Dus, dat het aangeboden onderwijsniveau past bij de cognitieve capaciteiten van de leerling en dat de leerling de ondersteuning krijgt die hij/zij nodig heeft om te kunnen leren en ontwikkelen.

Ondanks alle inspanningen zijn er kinderen die nog geen (structureel) passend onderwijs krijgen. Er is meer samenwerking nodig vanuit verschillende expertises en domeinen om tot een doorontwikkeling van het dekkend netwerk te komen. Er zijn daarbij niet alleen meer, maar ook nieuwe vormen van onderwijs -en ondersteuningsaanbod nodig. Dit brengt ons bij de tweede strategische ambitie van dit ondersteuningsplan: het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs.

Onze visie

Het creëren van een dekkend netwerk en daarmee samenhangend het terugdringen van het aantal thuiszitters in onze regio, zijn uitdagingen van formaat. Dit vergt aandacht, inzet en vooral veel tijd. Deze route geldt dan ook voor de langere termijn en kent een looptijd die zich uitstrekt over meerdere beleidsperioden. Landelijk wordt een termijn van 15 jaar genoemd om te komen tot inclusiever onderwijs. Koers VO ziet een toekomstscenario van inclusiever onderwijs voor 2035 waarbij er vooral inclusieve(re) scholen zijn waar regulier en gespecialiseerd onderwijs samen onderwijs vormgeven aan jongeren zonder en met extra onderwijsondersteuningsbehoeften. In dat toekomstbeeld blijft het gespecialiseerd onderwijs als voorziening altijd

bestaan. Voor welke jongeren, met welke expertise en in welke omvang zal onderwerp van gesprek zijn in de komende beleidsperioden.

Deze planperiode start er in het samenwerkingsverband een route waarbij stapsgewijs toegewerkt wordt naar de samen te ontwerpen stip op de horizon in 2035. Dit alles vanuit passend onderwijs, en met oog voor het ontwikkeltempo van de scholen afzonderlijk, en als samenwerkingsverband als geheel. Geen grote sprongen vooruit dus, maar Koers VO kijkt naar wat wél mogelijk is en stimuleert ontwikkelingen van scholen die stappen willen zetten op de route naar inclusiever onderwijs en scholen van regulier onderwijs die hierin willen samenwerken met het gespecialiseerd onderwijs. De door de overheid beschreven fasen zijn ook gericht op het doorbouwen aan passend onderwijs en meer en intensievere samenwerking in de regio. De route naar inclusiever onderwijs kan verlopen via de vorm van integratie.

Op langere termijn, over 10 tot 20 jaar, streven we naar inclusievere voorzieningen, waarbij er mengvormen van verschillende soorten onderwijs en tussen onderwijs en (jeugd)zorg zijn. De wet en de randvoorwaarden zouden hiervoor dan toereikend moeten zijn geworden. Daarnaast is het ook noodzakelijk dat het normaler wordt om vanuit een open en nieuwsgierige houding binnen de eigen school mogelijkheden te zoeken voor alle leerlingen. Hier ligt een opdracht voor iedere schoolleider, schoolbestuur en voor ons allen in ons samenwerkingsverband.

Doel 2026

Zoals beschreven, is de tweede strategische ambitie – het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs – een traject van de lange adem. De eindbestemming van de route naar inclusiever onderwijs is dan ook nog lang niet bereikt. Niettemin kunnen wij wel degelijk doelen stellen die wij binnen de aankomende beleidsperiode behalen. In 2026 streven wij dan ook naar aantoonbaar meer vormen van samenwerking binnen het regulier onderwijs en tussen het regulier en het gespecialiseerd onderwijs. Zo draagt de invulling van deze ambitie ook op korte termijn bij aan de missie die wij voor ogen hebben: een perspectiefrijke toekomst voor elke leerling in onze regio.

Hoe dan?

In november 2019 startten acht bovenbouwleerlingen van Accent Praktijkonderwijs Capelle met het volgen van Nederlands op het niveau van vmbo bbl. De Rotterdamse vmbo school Calvijn Meerpaal stelde het benodigde lesmateriaal ter beschikking. Dit Rotterdams-Capelse een-tweetje was een doorslaand succes, aldus docenten Arja de Bes en Ingrid Fernandes van Accent Capelle: “Zo kunnen we leerlingen die dit niveau aankunnen, een extra uitdaging bieden. De lesstof gaat dieper in op bepaalde onderwerpen, de opdrachten doen we gezamenlijk in de klas. De leerlingen zijn erg gemotiveerd en trots op wat ze bereiken. Je ziet hen vooruitgaan, bijvoorbeeld in hoe ze dingen opschrijven. Het is goed voor hun zelfbeeld en eigenwaarde”.

Goed voorbeeld doet goed volgen. Daarom ondersteunt Koers VO scholen binnen het samenwerkingsverband die voorloper zijn op het gebied van integratie tussen regulier en gespecialiseerd voortgezet onderwijs en kansrijke initiatieven van scholen met een ambitie tot inclusie. Dergelijke ‘good practices’ worden binnen het samenwerkingsverband gedeeld. Met het gespecialiseerd onderwijs vso3 en vso4 wordt hun rol in de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs actief verkend. Waar liggen kansen om tot meer samenwerking te komen tussen regulier voortgezet onderwijs en gespecialiseerd voortgezet onderwijs en wat is hiervoor nodig? De zml-scholen (vso3) werken bijvoorbeeld meer en meer samen met het praktijkonderwijs in projecten die betrekking hebben op arbeidstoeleiding. Er is de behoefte om meer van elkaar te leren en ook te streven naar meer onderwijsinhoudelijke samenwerking.

Uitstroomprofielen

Samen willen we, meer dan nu het geval is, kansen bieden aan leerlingen door ervoor te zorgen dat in ons samenwerkingsverband voor alle leerlingen alle uitstroomprofielen mogelijk zijn. Los van de plaats waar een leerling (nu) onderwijs volgt (vo of vso) en dus ongeacht zijn of haar ondersteuningsbehoefte. Op termijn zouden alle profielen dus te kiezen en toegankelijk moeten zijn voor alle leerlingen. Terugstroom van het vso naar het vo zal makkelijker zijn als de programma’s van toetsing en afsluiting (PTA) op elkaar aansluiten. Het zal steeds meer gewoon zijn om binnen het regulier onderwijs te blijven leren.

Daarnaast zetten we in op kansrijke overgangssituaties. Zo willen we de mogelijkheden voor leerlingen in het gespecialiseerd basisonderwijs (so4) die over willen stappen naar het regulier voortgezet onderwijs, vergroten. Hiervoor zal, samen met de aanbieders van gespecialiseerd onderwijs, onderzocht worden welke leerlingen hiervoor in aanmerking komen en wat ervoor nodig is om deze spannende overstap te laten slagen. Ook is gestart met onderzoek naar kansrijke subregio's om de samenwerking regulier en gespecialiseerd onderwijs verder te stimuleren.

Maatwerk

Soms is er voor een individuele leerling geen passend aanbod beschikbaar binnen ons samenwerkingsverband en loopt een leerling vast. In die situaties onderzoekt Koers VO of individueel maatwerk een oplossing kan zijn en wordt maatwerk toegekend in de vorm van een individuele arrangementen. **8** Het toepassen van een maatwerkvoorziening beperkt zich overigens niet alleen tot het klaslokaal. Steeds vaker wordt ook buiten de setting van de school gezocht naar doeltreffende maatwerktoepassingen. Hierbij worden nieuwe en spannende oplossingen gevonden en begeeft deze aanpak zich, in het belang van de jongere, waar nodig op de randen van de wet. In afstemming met het ministerie van OCW en met ondersteuning van Gedragswerk wordt o.a. verkend of de constructie van een 'maatwerk OPDC' helpend kan zijn om in bijzondere situaties tot een maatwerkoplossing te komen.¹⁸

Proeftuinen

Als er trends worden gesignaleerd die individueel maatwerk overstijgen, wordt ingezet op het ontwikkelen van nieuw onderwijsondersteuningsaanbod voor een grotere groep leerlingen. De leerrechtpilots in Rotterdam, waarbij Koers VO intensief samenwerkt met BOOR en met de gemeente Rotterdam zijn hier een voorbeeld van. In 2021 heeft de leerrechtspilot Goudseplein vanuit OCW een toekenning gekregen voor een 'proeftuin onderwijszorginitiatieven'.¹⁹ Aan de hand van verschillende proeftuinen wil de overheid samen met onderwijszorginitiatieven uitzoeken hoe het komt dat kinderen die intensieve ondersteuning nodig hebben niet altijd een maatwerkoplossing krijgen voor de combinatie van zorg en onderwijs. Zodat met de uitkomsten bijvoorbeeld het aanbod, de financieringsvormen en wet- en regelgeving geoptimaliseerd kunnen worden. Koers VO zal actief deelnemen aan de landelijke ontwikkelingen van leerrecht- en onderwijszorgarrangementen.

Nieuw aanbod in het dekkend netwerk

Individuele scholen ontwikkelen zich door en/of gaan samenwerken met vso-collega's. Hierdoor is het lastig een kwantitatieve analyse te maken van de behoefte aan plekken om daar nieuw aanbod op te kunnen baseren. We zullen ons daarom richten op het verder ontwikkelen van het netwerk van vo- en vso-scholen: uitwisselingen organiseren tussen vo- en vso-scholen en stimuleren van reflecteren en leren van individuele situaties met leerlingen, om onze collectieve kennis te vergroten. Wat kunnen we leren van wat die ene unieke leerling,

zijn of haar ouders en de school waar de leerling staat ingeschreven, hebben meegemaakt? Wat ging er goed, wat ging er mis, wat kan beter en wat is er nodig? Op dit moment wordt voor een aantal groepen leerlingen al gewerkt aan nieuw aanbod omdat het bestaande aanbod niet toereikend is. Het gaat dan om de (hoog) begaafde leerlingen, leerlingen die uit het buitenland zijn ingestroomd en geen Nederlands spreken (isk-leerlingen) en zij-instromers.

(Hoog)begaafdheid

De afgelopen beleidsperiode lanceerde Koers VO het project (hoog)begaafdheid met als doel vo-scholen te stimuleren kennis op te bouwen over (hoog) begaafdheid en duurzaam aandacht vragen voor (hoog)begaafde leerlingen. In het project, dat mede tot stand is gekomen dankzij een stimuleringssubsidie van OCW, zet Koers VO nadrukkelijk in op het stimuleren van netwerken tussen scholen.

Het project kent vier actielijnen: vergroten deskundigheid, dekkend netwerk, samenwerking po-vo en onderzoek. Na een aantal vanuit Koers VO centraal georganiseerde scholingen, ligt de komende jaren de focus op netwerkontwikkeling. Op deze manier stimuleren we dat de kennis en ervaringen met (hoog)begaafde leerlingen

breder ingezet worden dan alleen in de eigen klas of op de eigen school. Veel scholen krijgen immers te maken met vergelijkbare situaties en willen daarin graag leren van collega-scholen. We zoeken daarbij steeds aansluiting bij de ontwikkelingsbehoefte van de school. Er komen zowel netwerken voor medewerkers van vo-scholen als netwerken waarin zowel vo- als po-medewerkers samen leren. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met samenwerkingsverband PPO Rotterdam.

Naast het opbouwen van kennis en delen van ervaringen, zoekt Koers VO vanuit de ambitie 'dekkend netwerk' naar het structureel inrichten van twee expertisepunten in de regio. Hierbij werken we samen met een zorgaanbieder om leerlingen op het grensvlak onderwijs/zorg te ondersteunen, zo mogelijk binnen een vo-school. Dit laatste vraagt ook om afstemming met de gemeenten en samen zoeken naar mogelijkheden om dit daadwerkelijk te ontwikkelen. Daarnaast willen we scholen stimuleren om (hoog)begaafde leerlingen met elkaar in contact te brengen. Concreet gaat het om het opstarten van enkele peergroepen vanuit een good practice.

Nieuwkomers/ISK

Historisch is het zo gegroeid dat Koers VO namens de gemeente Rotterdam en schoolbesturen de intake van leerplichtige anderstalige nieuwkomers (LAN) coördineert. Het samenwerkingsverband verzorgt dit sinds 2010. Dit kan gezien worden als een bijzondere situatie, omdat dit geen kerntaak van een samenwerkingsverband voor passend onderwijs is.

Ook voor deze doelgroep is de afgelopen jaren gebleken dat er niet in alle gevallen een passend onderwijsaanbod beschikbaar is. Daarbij maakt wet- en regelgeving het soms niet mogelijk om de juiste ondersteuning te kunnen bieden. Dit geldt vooral voor leerlingen die extra ondersteuningsbehoeften hebben en zijn aangewezen op het vso. De benodigde NT2-ondersteuning kan hier niet geboden worden. Wanneer de reguliere isk-scholen meer mogelijkheden zouden hebben om leerlingen ook in hun sociaal emotionele ontwikkeling te ondersteunen, zou dit in veel gevallen ook niet nodig zijn. Goede samenwerking met de gemeente is daarom een voorwaarde om ook voor deze leerlingen een passend zorg/onderwijs aanbod te kunnen ontwikkelen.

Zij-instromers

Er zijn ook leerlingen die gedurende hun onderwijsloopbaan wisselen van vo- of vso-school en dan niet altijd makkelijk een andere school vinden. Het gaat dan bijvoorbeeld om leerlingen die verhuisd zijn of leerlingen die een school zoeken met een hoger of lager onderwijsniveau (op- of afstromen). In samenwerkingsverband Koers VO beperken we de zorgplicht niet tot leerlingen met een ondersteuningsbehoefte, maar voelen we ons gezamenlijk verantwoordelijk voor de plaatsing van alle leerlingen. In de maandelijkse plaatsingsoverleggen die we organiseren, wordt voor deze zij-instromers een passende onderwijsplaats gezocht. De komende jaren zoeken we ook nieuwe mogelijkheden, zoals het invoeren van een verhuizersprotocol en het mogelijk beschikbaar stellen

van extra onderwijsplekken.

Soms verlaat een leerling zijn/haar school tijdelijk, bijvoorbeeld om naar een instelling te gaan. Het uitgangspunt is dat de leerling daarna weer terugkeert naar de oude school. Als dit echt niet mogelijk blijkt, denkt Koers VO mee over alternatieve mogelijkheden. In de periode dat de leerling in de instelling zit, houdt school contact met de leerling, met het oog op een succesvolle terugkeer.

De positie van het OPDC in het dekkend netwerk

De reguliere vo-scholen zijn steeds beter in staat om aan de uiteenlopende onderwijsondersteuningsbehoeften van jongeren te voldoen. Er blijven echter situaties bestaan waarin de school handelingsverlegen is met een jongere (of de jongere met de school). Voor deze jongeren met een hulpvraag op meerdere leefgebieden, is tijdelijk extra aandacht nodig om ervoor te zorgen dat zij alsnog hun opleiding met succes kunnen afronden. Deze ondersteuning kan op de eigen school worden geboden, maar soms is het door omstandigheden beter - of nodig - om dat tijdelijk buiten de school te doen.

Koers VO heeft een bovenschoolse tijdelijke opvang in een orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC) georganiseerd op twee locaties in de stad. Op deze OPDC's ondersteunen onderwijsprofessionals en jeugdhulpprofessionals de leerlingen. De inzet vanuit Koers VO en de inzet vanuit de gemeenten aan jeugdhulp op het OPDC zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De toeleiding naar het OPDC vanuit de randgemeenten is hierbij een aandachtspunt. De huidige doelstelling

van het OPDC is: het bieden van tijdelijke lesplaatsen met een integraal aanbod van onderwijs en jeugdhulp voor leerlingen die dreigen uit te vallen uit het regulier onderwijs. Deze planperiode zal worden geëxperimenteerd met het bieden van een plek voor andere doelgroepen op het OPDC. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan leerlingen die al zijn uitgevallen uit het onderwijsproces en waarvoor een kortdurend traject op het OPDC helpt om hen terug te geleiden naar school, verhuisde leerlingen waar nog geen passende onderwijsplek voor is of het eerdergenoemde 'maatwerk OPDC'.

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs, de tweede strategische ambitie in dit ondersteuningsplan, is reeds ingezet en zal de komende beleidsperiode verder worden uitgebreid. Maatwerk werkt, zowel binnen als buiten de schoolmuren. Ook daarin zal ons samenwerkingsverband de komende jaren stappen blijven zetten. De bovenschoolse tijdelijke opvang in twee orthopedagogisch didactische centra wordt verbreed naar andere doelgroepen en ook het succesvolle project (hoog)begeafdheid verdient voortzetting. Koers VO denkt mee over mogelijkheden om leerlingen die tussentijds van school wisselen makkelijker te plaatsen. Daarnaast coördineert het samenwerkingsverband de intake van anderstalige nieuwkomers, wat geen overbodige luxe is gezien de recente instroom van tienduizenden Oekraïense vluchtelingen. Met deze en andere initiatieven werkt Koers VO dagelijks aan een dekkend netwerk van steeds inclusiever onderwijs voor alle jongeren in onze regio.

Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken

Solide bruggen tussen zorg en onderwijs zijn essentieel om langdurige thuiszitters van de bank naar de klas te krijgen. Als samenwerkingsverband passend onderwijs is het onze taak om zorg- en onderwijsprofessionals bij elkaar te brengen om dergelijke bruggen te bouwen. Met deze taak in het achterhoofd, droeg Koers VO in 2020 bij aan de totstandkoming van het Zorg Onderwijs Centrum Rijnmond (ZOC). In dit centrum worden langdurige thuiszitters tussen de 12 en 18 jaar geholpen terug te keren naar de school waar ze staan ingeschreven. Begeleid door deskundige zorg- en onderwijsprofessionals en gebruikmakend van tal van educatieve faciliteiten, werken jongeren aan concentratie- en doorzettingsvermogen en leren zij wat hun talenten zijn en hoe deze te ontwikkelen. Het doel van het traject is helder: binnen zes maanden terug naar school. Het succes van het ZOC is een treffend voorbeeld van de wijze waarop Koers VO de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en zorg de afgelopen beleidsperiode heeft aangepakt. Nu is het zaak om door te pakken. Dit brengt ons bij de derde ambitie van het Ondersteuningsplan 2022-2026: aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken.

De noodzaak bruggen tussen onderwijs en zorg te slaan is geworteld in de verantwoordelijkheid die gemeenten dragen voor jeugdhulp, bevordering van participatie en maatschappelijke ondersteuning. Koers VO werkt

als samenwerkingsverband samen met de negen gemeenten en andere relevante partners op het gebied van onderwijs en zorg, om maximale perspectieven voor jongeren in onze regio te realiseren. Passend onderwijs en schoolsucces mogelijk maken vraagt in veel gevallen om concrete inzet van jeugdhulp en -zorg op school.

Daarnaast hebben gemeenten een taak op het gebied van thuiszitters/leerplicht, zijn ze verantwoordelijk voor het leerlingenvervoer en hebben ze een verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting. Dit zijn ook de onderwerpen die onderdeel uitmaken van het wettelijk verplichte op overeenstemming gericht overleg (OOGO) over het ondersteuningsplan 2022-2026. Ook deze onderwerpen komen terug in deze ambitieomschrijving.

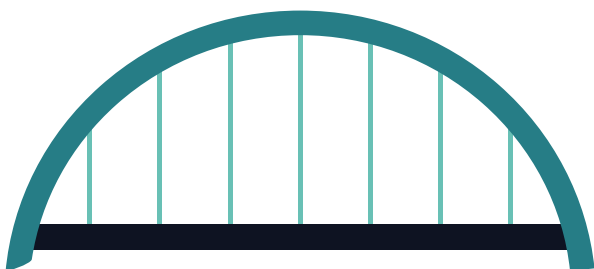
In de afgelopen beleidsperiode is veel energie gestoken in het opbouwen, uitbreiden en intensiveren van overlegstructuren en contacten met de gemeentelijke gesprekspartners, zowel met beleidsfunctionarissen als met bestuurders.

Onderwijszorgcontinuüm

Een mooie stap in de verdere aansluiting tussen onderwijs en zorg is gezet met inzet van de onderwijszorgarrangementen (oza's) vanuit de gemeente Rotterdam. Deze oza's zijn beschikbaar gesteld voor alle vso- en praktijkscholen en in pilotvorm ook voor een aantal reguliere vo-scholen in Rotterdam en voor de Rotterdamse leerlingen die op de vso- en praktijkscholen buiten Rotterdam in de regio van Koers VO op school zitten.

Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken

De inzet van jeugdhulp op school (JOS) in de gemeenten Zuidplas en Krimpenerwaard is geëvalueerd en tot onze grote tevredenheid gecontinueerd. Ook in de gemeente Lansingerland is er laagdrempelige jeugdhulp op school beschikbaar gesteld in de vorm van de Jeugdcoach op school. Tel daar de totstandkoming van het eerder beschreven Zorg Onderwijs Centrum Rijnmond en de leerrechtspilot Goudseplein bij op en we kunnen niet anders dan te concluderen dat er belangrijke stappen zijn gezet in de doorontwikkeling van het regionale onderwijszorgcontinuüm.

Onze visie

Een optimale samenwerking tussen onderwijs-professionals en professionals uit het gemeentelijk domein (preventie, wijkteam, leerplicht, jeugdhulp) is cruciaal voor jongeren om hen passend onderwijs en goede jeugdhulpverlening te bieden. Een jongere is niet op te delen in een persoon onder schooltijd en daarna. Zoals minister Slob in zijn derde onderwijs- en zorg-brief al verwoordde, is ons einddoel een onderwijszorgcontinuüm waarbij kinderen onderwijs en zorg krijgen die aansluit bij hun behoefte op een plek waar

zij zich veilig voelen en kunnen ontwikkelen.²⁰ Om dit te kunnen realiseren werkt Koers VO samen met haar negen gemeenten in de doorontwikkeling van het regionale onderwijszorgcontinuüm.

Doel 2026

Het optimaliseren van het regionale onderwijszorgcontinuüm staat centraal in de doelstelling die Koers VO de aankomende beleidsperiode nastreeft. De komende vier jaar zullen het samenwerkingsverband, schoolbesturen, scholen, gemeenten en jeugdhulpaanbieders samen optrekken om een onderwijszorgcontinuüm te creëren waarbij jongeren onderwijs en zorg krijgen die aansluit bij hun behoefte op een plek waar ze zich veilig voelen en kunnen ontwikkelen.

Hoe dan?

De doorontwikkeling van het onderwijszorgcontinuüm kent uiteenlopende voorwaarden. De ambitie vraagt om een stevige basis op school. Daarbij zullen er zowel tijdelijke en structurele vormen van jeugdhulp op school moeten worden gerealiseerd, alsook vormen waarbij onderwijs op zorglocaties geboden wordt. Bovendien vergt de verbetering van de aansluiting tussen zorg en onderwijs het terugbrengen van het aantal vrijstellingen en aandacht voor facilitaire en logistieke voorwaarden, zoals huisvesting en vervoer.

Een stevige basis op iedere school

Alle scholen in ons samenwerkingsverband werken aan de basisondersteuning volgens de basisafspraken,

de basispluisondersteuning en extra ondersteuning zoals beschreven in Hoofdstuk 1.2 De inzet vanuit het gemeentelijke domein, vooral jeugdhulp, vormt een onmisbare aanvulling op de stevige basis op school. School en gemeente werken samen aan een stevige basis en door de gezamenlijke inzet worden hulpvragen vaker voorkomen.

Preventief aanbod

Iedere school overlegt jaarlijks met de gemeente waarin zij gevestigd is welk preventief aanbod van niet-geïndiceerde jeugdhulp geboden wordt op school, zoals collectieve trainingen en interventies voor klassen of groepen leerlingen zoals KIES²¹, KOPP²², Rots en Water²³. Dit collectieve preventieve aanbod is toegankelijk voor alle leerlingen op een school, onafhankelijk van de woonplaats van de leerling.

Integrale samenwerking in het schoolondersteuningsteam (SOT)

Scholen werken samen met partners als leerplicht, jeugdgezondheidszorg, contactpersonen van de wijkteams²²⁴ en aanbieders van jeugdhulpverlening in het SOT. Het SOT is de spil in het realiseren van passend, waar mogelijk steeds inclusiever onderwijs, voor huidige en toekomstige leerlingen op scholen. Dit belangrijke team werkt integraal samen. Er is daarbij vertrouwen in elkaars werk. Ook wordt er gewerkt vanuit een gedeelde visie. Daarnaast hebben professionals voldoende mandaat en tijd om voor iedere leerling die dit nodig heeft een passend aanbod te (laten) realiseren.

Koers VO en haar negen gemeenten delen de ambitie dat dubbele handelingen en bureaucratie voorkomen moeten worden en de slagkracht vergroot moet worden. Koers VO ziet hierin een belangrijke rol weggelegd voor de vaste contactpersoon op school vanuit de gemeentelijke toeleiding tot jeugdhulpverlening, zodat vanuit een duurzame relatie de benodigde jeugdhulpverlening snel beschikbaar komt. Samen met onze gemeenten onderzoeken we welke stappen we per gemeente kunnen zetten in het realiseren van deze vaste contactpersoon op school en wat de invulling van diens rol is. Ook verkennen we in hoeverre het OPP aangepast kan en moet worden om dit plan te kunnen gebruiken voor de toekenning van jeugdhulpverlening en zo dubbel werk te voorkomen en het proces te versnellen. Afgesproken is dat deelnemers aan het SOT, waar mogelijk, ruimte en tijd krijgen voor onderlinge kennisdeling en professionalisering, bijvoorbeeld voor deelname aan de door Koers VO en gemeente gezamenlijk georganiseerde Professionele Ontmoeting. De ondersteuningscoördinator is de spil van het SOT op school.

Jeugdhulp op school

Voor scholen die te maken hebben met veel voorkomende jeugdhulpvragen en waarvoor bepaalde interventies vaak nodig zijn, werken we aan het organiseren van jeugdhulp op school. **16** Dit geldt in ieder geval voor het gespecialiseerd onderwijs (vso3 en vso4) en het praktijkonderwijs, naar voorbeeld van de oza's in Rotterdam. Verschillende gemeenten (Zuidplas, Krimpenerwaard en Lansingerland) hebben al de stap

gezet om ook op het regulier onderwijs jeugdhulp op school beschikbaar te stellen. Koers VO verkent de komende planperiode met de overige gemeenten in hoeverre dit elders ook ingezet kan worden.

Onderwijs op zorglocaties

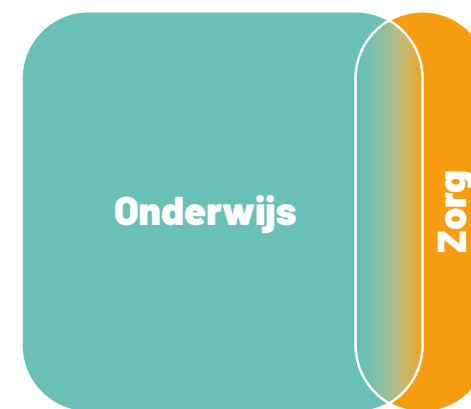
Op regionaal niveau is er op dit moment beperkt aanbod beschikbaar waarbij onderwijs op zorglocaties geboden wordt. Het gaat om het OPDC (2 locaties), het Zorg Onderwijs Centrum (ZOC) en de leerrechtspilot Goudseplein. Binnen de regio Koers VO verkennen we hoe dit aanbod uitgebreid dient te worden en hoe we regionaal afspraken kunnen maken over de toegang tot en beschikbaarheid van het aanbod. Het gaat om de volgende typen aanbod:

- onderwijs op zorglocaties/zorgboerderijen (ook als opstap naar onderwijs vanuit vrijstelling van leerplicht);
- combineren van Kinderdagcentrum (KDC)²⁵ en onderwijs (ook als opstap naar onderwijs vanuit vrijstelling van leerplicht);
- maatwerk OPDC.

Het samenwerkingsverband draagt er zorg voor dat op een beperkt aantal locaties onderwijs op zorglocaties plaatsvindt. Hiermee wordt versnippering in het aanbod voorkomen en kan er gewerkt worden aan goede voorwaarden. Het samenwerkingsverband faciliteert dit aanbod door afspraken te maken met schoolbesturen over de organisatie en bekostiging van onderwijs in thuissituaties en op zorglocaties.

Residentieel onderwijs

Soms worden jongeren met een complexe hulpvraag voor een korte periode geplaatst in een residentiële voorziening, zoals een jeugdhulpinstelling of een justitiële jeugdinrichting. Het risico op thuiszitten en voortijdig schoolverlaten is voor deze groep bovengemiddeld hoog. Landelijk is er sprake van een herbezinning op de positie van het residentieel onderwijs. De uitkomst daarvan is nu nog niet bekend. Aan de jeugdhulpkant is er sprake van een beweging naar kleinschaligheid (vormen van oplossingen in de eigen regio). Koers VO zal zich de komende planperiode actief inzetten op het aanpakken van knelpunten voor de korte termijn en de beleidsontwikkeling voor de langere termijn. We zijn daarbij deels afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen en ondersteuning op dit thema die zich voordoen buiten de scope van het onderwijs. Koers VO ziet de plaatsing van een jongere in een (residentiële) voorziening als een

Onderwijszorgcontinuüm

traject waarbij de relatie met de (oorspronkelijke) school van inschrijving in stand gehouden wordt. Hieruit volgt dat er voor de uitstroom uit een (residentiële) voorziening afspraken zijn over het perspectief van de jongere en de daarbij passende onderwijscontext. Hieraan werken we gericht in deze planperiode.

Vrijstellingen van de leerplichtwet op grond van artikel 5 onder a

Uit het oogpunt van leerrecht is het niet wenselijk dat er vrijstellingen afgegeven worden waar mogelijk nog ruimte voor leren of ontwikkelen is. Bij een compleet onderwijszorgcontinuüm zijn vrijstellingen veel beperkter noodzakelijk. Samen met de gemeenten in de Koers VO-regio analyseren we jaarlijks de ontwikkeling van het aantal vrijstellingen. Met de gemeente Rotterdam is een werkproces ontwikkeld waarbij de adviesfunctie van het samenwerkingsverband bij de afgifte van een vrijstelling 5 onder a is geborgd. Na optimalisatie van dit proces wordt deze adviesfunctie ook bij de overige gemeenten uitgerold, vooruitlopend op toekomstige wetgeving.

Preventie thuiszitters

Ondanks alle inspanningen en goede bedoelingen moeten we constateren dat het terugdringen van thuiszitters een uitdagende opgave blijft, ook omdat er nog geen sluitend onderwijszorgcontinuüm bestaat in onze regio. Het terugdringen en voorkomen van thuiszitters is een gemeenschappelijke opgave waarin onderwijs en jeugdhulp niet zonder elkaar kunnen. Gemeenten en Koers VO spreken ook in dit ondersteuningsplan uit dat

iedere jongere recht heeft op onderwijs en dat we willen voorkomen dat leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen thuiszitten. De doorzettingskracht voor het onderwijsaanbod is belegd bij het college van bestuur van Koers VO. Doorzettingskracht vanuit de gemeente voor het jeugdhulpverleningsaanbod ligt bij de betrokken wethouder of gemandateerde functionaris. **9**

Sinds 2015 is door de gemeente Rotterdam en de samenwerkingsverbanden PPO en Koers VO een "Taskforce thuiszitters" ingesteld. Uitgangspunt hierbij is dat geen kind langer dan drie maanden thuiszit zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Onderzocht wordt in hoeverre deelname van de overige gemeenten aan de Rotterdamse "Taskforce thuiszitters" en doorontwikkeling hiervan tot een "Taskforce thuiszitters Rijnmond" een toegevoegde waarde heeft.

Onderwijshuisvesting: passend onderwijs en de route naar inclusiever onderwijs

Als het gaat over de huisvesting van het voortgezet (gespecialiseerd) onderwijs en de huisvesting van mogelijke arrangementen, zoals het OPDC, is er sprake van een gezamenlijk belang van de gemeenten, de schoolbesturen en het samenwerkingsverband met het oog op ons dekkend netwerk van voorzieningen. Het samenwerkingsverband heeft echter geen directe verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting. Dit ligt bij gemeenten. Maar wij hebben er wel belang bij in het kader van het onderwijszorgcontinuüm dat er voldoende (toegankelijke) huisvesting is, met een goede regionale spreiding.

Ons gezamenlijke doel om te streven naar de beste oplossingen voor jongeren kan op termijn ook tot gevolg hebben dat de organisatie van het voortgezet (gespecialiseerd) onderwijs verandert en dat de wensen met betrekking tot huisvesting ook zullen veranderen. Daarbij kan worden gedacht aan huisvesting van andere vormen van onderwijs zoals oza's of de huisvesting van initiatieven op het gebied van verbinding tussen het regulier en het gespecialiseerd onderwijs. Deze vragen zullen de komende jaren toenemen. De komende planperiode zal hier gezamenlijk een visie voor ontwikkeld moeten worden. Hierbij vertrekken we vanuit de ervaringen uit de praktijk en met het toekomstperspectief van steeds inclusiever onderwijs.

Leerlingenvervoer

Leerlingen met een extra onderwijsondersteuningsbehoefte reizen vaak verder naar hun (gespecialiseerde) school dan andere leerlingen. Ook leerlingen die gebaat zijn bij een tussenvorm van onderwijs en jeugdhulpverlening moeten vaak verder

reizen. De primaire verantwoordelijkheid voor het leerlingenvervoer en voor het vervoer vanuit de jeugdwet ligt bij de gemeenten. In de nieuwe modelverordening leerlingenvervoer voor gemeenten van de VNG is aangescherpt dat de gemeente OOGO moet voeren met de samenwerkingsverbanden over de verordening leerlingenvervoer.²⁶

Aan de hand hiervan gaan wij de komende periode met onze gemeenten in overleg hoe er bij advisering vanuit het schoolondersteuningsteam naar een andere school of een zorglocatie rekening gehouden kan worden met het benodigde vervoer. Inzet daarbij is dat indien vervoer noodzakelijk is, hiervoor een oplossing wordt gezocht waarbij de strikte regelgeving voor leerlingenvervoer of vervoer vanuit de jeugdwet niet tot een beperking zal leiden. Van belang is dat er bij de regelingen over vervoer wordt ingespeeld op het streven naar inclusiever onderwijs. Koers VO en de gemeenten informeren elkaar tijdig over ontwikkelingen met betrekking tot dit onderwerp.

Doorpakken op onderwijs en zorg

Het doorpakken op de aansluiting tussen onderwijs en zorg, de derde strategische ambitie die wij de komende beleidsperiode nastreven, heeft vele facetten die aandacht verdienen. Niettemin liggen wij op koers om bruggen tussen zorg en onderwijs te slaan en bestaande verbindingen te versterken. De optimalisering van het onderwijszorgcontinuüm die hieruit voortvloeit, is cruciaal om het aantal langdurige thuiszitters te reduceren en daarmee een belangrijke voorwaarde voor het welslagen

van onze missie, een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere in onze regio.

Succesvolle overgangen voor alle leerlingen

Alle jongeren krijgen tijdens of na hun schoolcarrière te maken met overstapsituaties. De overstap van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs en daarna naar vervolgonderwijs, arbeidsmarkt of een vorm van dagbesteding is voor de meeste jongeren een vanzelfsprekende. Er zijn echter ook jongeren, in alle onderwijstypen, die door omstandigheden extra ondersteuning nodig hebben om de overgang tot een succes te maken. Wij zien het als onze opdracht in passend onderwijs om hier actief op te ondersteunen, zowel voor individuele leerlingen als voor het netwerk als geheel.

De afgelopen beleidsperiode was Koers VO dan ook betrokken bij diverse initiatieven die als doel hadden de overstap tussen verschillende onderwijstypes- en vormen soepeler te laten verlopen. In juni 2022 was ons samenwerkingsverband betrokken bij de eerste editie van de Week van de Warme Overdracht, een bewustwordingscampagne teneinde het belang van een soepele overgang tussen primair en voortgezet onderwijs onder de aandacht te brengen bij docenten en mentoren. Wij benadrukken hierbij de waarde van een handelingsgerichte warme overdracht in allerlei variaties.

De inzet van zogeheten schoolloopbaancoaches is een

ander treffend voorbeeld van de wijze waarop Koers VO de overstap tussen verschillende schooltypes begeleidt en versoepelt. Deze coaches – op dit moment zijn er 17 actief op alle vmbo en vso cluster 4 scholen van Koers VO – ontplooiën tal van activiteiten om leerlingen te begeleiden tijdens hun overstap naar het mbo. Denk hierbij onder meer aan het monitoren en begeleiden van de ‘zakelijke’ aspecten die nodig zijn voor een inschrijving op het mbo, leerlingen informeren over hoe het mbo werkt en het volgen van leerlingen tijdens de eerste maanden na hun overstap om problemen te signaleren en op te lossen. De introductie van schoolloopbaancoaches bleek een doorslaand succes. De betrokken onderwijsinstellingen zijn dan ook dusdanig tevreden met de geboekte resultaten dat een aantal scholen besloot de inzet van de coach op te nemen in de eigen formatie.

Bij de start van de vorige beleidsperiode was de Wet Passend Onderwijs nog maar net van kracht. Scholen hadden nog veel vragen over wat deze wet concreet zou gaan betekenen en met welke ondersteuningsvragen leerlingen aangemeld zouden gaan worden. Het was nog niet duidelijk wat dit zou betekenen voor de ondersteuningsteams op scholen en wat dit precies zou vragen van docenten en mentoren.

Koers VO heeft ingezet op activiteiten waarbij scholen elkaar in de breedte konden leren kennen: po en vo, vo en vso, praktijkonderwijs en vmbo met lwoo en v(s)o en vervolgonderwijs. Een belangrijke conclusie was dat wat scholen voor hun eigen leerlingen deden, in veel

Succesvolle overgangen voor alle leerlingen

gevallen al voldoende was. Echter, bij de verschillende overstapmomenten bleken en blijken de wederzijdse verwachtingen vanuit de eigen werkelijkheid regelmatig niet overeen te komen. Het belang van de leerling met ondersteuningsvragen, kwam en komt daardoor nog te vaak in de knel. Dit betekent dat Koers VO ook de aankomende beleidsperiode sterk zal blijven inzetten op succesvolle overgangen voor alle leerlingen, de vierde strategische ambitie van het ondersteuningsplan 2022-2026. Samen met de collega's bij de betrokken schoolbesturen!

Onze visie

Voor een perspectiefrijke toekomst van jongeren is het van belang dat de overgangen naar, tussen en vanuit (onderwijs)voorzieningen en van onderwijs naar arbeid of dagbesteding vloeiend en succesvol verlopen. Voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte heeft Koers VO een gedeelde verantwoordelijkheid met de school van de leerling, diens ouders en andere samenwerkingspartners.

Op schooloverstijgend niveau neemt Koers VO initiatief om knelpunten op te lossen die een doorgaande ondersteuningslijn belemmeren. Het samenwerkingsverband maakt daartoe concrete afspraken met aanleverende en ontvangende partners.

Het is erg behulpzaam als partners elkaar, elkaars werkprocessen en elkaars cultuur (leren) kennen. Koers VO spant zich er daarom voor in dat po en vo, gespecialiseerd en regulier onderwijs, voortgezet en vervolgonderwijs,

'stamscholen' en verschillende relevante gemeentelijke diensten²⁷ vanuit die kennis goede afspraken maken. Uiteraard dragen de doelstellingen en ambities uit de voorgaande hoofdstukken bij aan succesvolle overgangen. De weg naar 'steeds inclusiever onderwijs', het integraal, handelingsgericht werken vanuit het ondersteuningsteam op school vanuit een stevige basis op school is een belangrijk, gezamenlijk kader. Daarop stemmen we binnen Koers VO ons handelen af, mede in relatie tot externe partners.

Doel 2026

Het streven om succesvolle overgangen voor alle leerlingen te bewerkstelligen, brengt ons bij het doel dat Koers VO voor de aankomende beleidsperiode voor ogen heeft: elke leerling in onze regio met een (extra) ondersteuningsbehoefte moet in 2026 kunnen rekenen op een vloeiende overgang naar het volgende stadium van zijn of haar (school)carrière.

Hoe dan?

Er is zowel bij scholen als het samenwerkingsverband behoefte om nadere afspraken te maken. Over het algemeen weten scholen elkaar wel te vinden en kan informatie over elkaar worden opgezocht via de website schoolprofielen, warme overdracht en voorlichtingsbijeenkomsten. Voor begeleiders van overstappers met ondersteuningsvragen is het Koersloket beschikbaar; in een aantal situaties is betrokkenheid van de Koersconsulent zelfs voorwaardelijk, bijvoorbeeld als het de overstap van vo naar vso betreft.

Samen met scholen willen we de huidige en ook mogelijk nieuwe overstaptrajecten onder de loep nemen. De STAP-coaches, die de overgang van po naar vo ondersteunen van geselecteerde leerlingen die moeite hebben met sociale communicatie en veranderingen, en begaafde leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij de overstap, kunnen daarin mogelijk tot voorbeeld of inspiratie voor inclusiever onderwijs dienen. De insteek is dat scholen onderling en ook de scholen en Koers VO al doende met en van elkaar leren, in het belang van leerlingen die onze extra ondersteuning nodig hebben.

Overgang van primair- naar voortgezet onderwijs

Kinderen die van de basisschool naar het voortgezet onderwijs gaan, komen in een andere (onderwijs)wereld terecht. Van één leerkracht naar vele docenten, van één vast klaslokaal naar verschillende lokalen en van een basisschool dicht bij huis naar een school voor voortgezet onderwijs die veelal buiten de eigen wijk of eigen gemeente gevestigd is.

Jonge leerlingen die in het (gespecialiseerd)

basisonderwijs al extra (onderwijs)ondersteuning kregen zullen dit vaak ook nodig hebben in het voortgezet onderwijs.²⁸ Welke ondersteuning een vo-locatie kan bieden, is te vinden in het schoolprofiel dat van elke locatie in de regio Koers VO te vinden is op: koersvo.schoolprofielen.nl. Inmiddels zijn stapcoaches en povoverbinders concrete overstapbegeleiders van po naar vo om deze overgang zo succesvol mogelijk te laten verlopen. Koers VO bouwt verder voort op activiteiten die inmiddels ingeburgerd zijn, zoals de workshop 'Adviseren in geval van twijfel pro/lwoo', ZIB-bijeenkomsten²⁹ en het faciliteren dat scholen bij elkaar op bezoek gaan. Voor de overstap met ondersteuningsbehoefte van po naar vo (regulier en speciaal) benutten we de samenwerking met de samenwerkingsverbanden voor po in onze regio.³⁰ We haken aan bij de ambities die zij hebben voor de po-vo overgangen in hun ondersteuningsplannen. Zoals al eerder benoemd, gaat er extra aandacht uit naar leerlingen die overstappen van het gespecialiseerd onderwijs (so4) naar het regulier voortgezet onderwijs. Samen met PPO Rotterdam en de schoolbesturen van vso-scholen geven we het Centrale aanmeldpunt vorm en inhoud voor de overstap naar vso.

Overgang van voortgezet (gespecialiseerd) onderwijs naar vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding

Er is veel aandacht voor jongeren in kwetsbare posities en hun overstap naar vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding. Vanuit onze missie voelt Koers VO hierbij een inspanningsverplichting, de directe verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij schoolbesturen

en gemeenten. Koers VO heeft een informerende, verbindende en faciliterende rol.

Het Rijk definieert jongeren in een kwetsbare positie als jongeren die vanwege een bijzondere thuissituatie, gedragsproblemen en/of specifieke leerbehoeften een groter risico lopen om uit te vallen zonder afgeronde opleiding of goed arbeidsmarktperspectief.³¹ De jongeren die tot deze doelgroep behoren zijn te vinden in:

1. scholen voor praktijkonderwijs (pro);
2. scholen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs (vso);
3. scholen voor vmbo: basisberoepsgerichte leerweg en leerwerktraject;
4. entreeopleidingen in het mbo (voormalig mbo-1) en in mbo-2.

Overgang naar vervolgonderwijs

Koers VO is al langere tijd nauw betrokken bij alle maatregelen die worden ingezet om jongeren een goede start in het mbo te geven. Via het beleid Voortijdig Schoolverlaten (VSV) worden afspraken gemaakt over de overstap en monitoring van leerlingen die vanuit het vmbo en vso4 overstappen naar het mbo. Omdat het vaak nog

jonge leerlingen betreft die overstappen naar het mbo, is het van belang goed samen met de ouders en jongeren op te trekken zodat er een doorlopende lijn is in de ondersteuning.

De komende jaren zal Koers VO meewerken aan het realiseren van een warme overdracht, iets dat door de grootschaligheid en de complexiteit van de regio tot nu toe niet goed is gelukt. Het is een nieuwe opdracht aan de 'werkgroep overstap' die actief is in het VSV programma waarin alle partners vertegenwoordigd zijn. Doel is om ook in deze werkgroep de overgang van havo naar mbo en hbo in beeld te krijgen en te verbeteren. Uit een pilot op een zestal havo-scholen is gebleken dat ook hier behoefte is aan extra begeleiding bij de overstap naar vervolgonderwijs voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Nieuw in deze ondersteuningsplanperiode is dat er actief wordt gewerkt aan het versterken van de loopbaan oriëntatie - en begeleiding op de scholen (LOB). Dit gebeurt met ondersteuning van het expertisepunt LOB.

Door nieuwe regelgeving en een andere gezamenlijke landelijke visie op 'jongeren in een kwetsbare positie' is het speelveld rondom de samenwerking tussen praktijkonderwijs en mbo's in de regio aan verandering toe. Voor goede afspraken over de overgang van leerlingen uit het praktijkonderwijs naar het mbo ondersteunt Koers VO daarom de totstandkoming van een nieuw convenant tussen het praktijkonderwijs en het mbo Albeda en Zadkine.

Overgang naar arbeid

Het vinden en/of behouden van een baan is voor vso³- en praktijkonderwijsleerlingen niet vanzelfsprekend. De verantwoordelijkheid voor het creëren van arbeidsplekken voor jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt ligt bij de gemeente. Koers VO is betrokken bij verschillende projecten en ontwikkelingen om het plaatsen en begeleiden van leerlingen op stageplaatsen en arbeidsplekken te verbeteren.

De grootste inspanning wordt in principe geleverd door de scholen zelf. Door de inzet van stagedocenten en jobcoaches die de arbeidstoeleiding van hun leerlingen in de eindfase van de opleiding begeleiden en leerprogramma's die gericht zijn op het kunnen functioneren op een arbeidsplaats.

Bij de talrijke ontwikkelingen op het gebied van arbeidstoeleiding van deze jongeren zijn erg veel partijen, zowel lokaal, regionaal als landelijk, betrokken. Dat leidt niet zelden tot inefficiëntie en tegenstrijdigheden in de regelgeving. Om die reden hebben de betrokken ministeries (Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), het initiatief genomen om samen met de sectorraad Praktijkonderwijs en de sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs te komen tot de aanstelling van een coördinator vso-pro per arbeidsmarktregio. Koers VO trekt samen met Edunova deze ontwikkeling in onze arbeidsmarktregio.

Overgang naar dagbesteding

Vanaf de invoering van de participatiewet werd het voor

de scholen moeilijk om plekken in de dagbesteding te vinden en dan vooral in de arbeidsmatige dagbesteding. Samen met de gemeente Rotterdam is begin 2021 een start gemaakt met het in beeld brengen van de mogelijkheden tot uitstroom van vso³-leerlingen in het algemeen. Om te kunnen bepalen of en waar er gebrek is aan plekken voor arbeidsmatige dagbesteding is met de scholen en de gemeente afgesproken dat Koers VO de uitstroom uit de scholen zal monitoren zodat er een beter beeld is van vraag en aanbod van plekken en naar passende oplossingen kan worden gezocht.

Tussentijdse overgangen binnen het voortgezet onderwijs

Er kan ook sprake zijn van tussentijdse (niet voorziene) overgangen binnen het voortgezet onderwijs van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Waaronder de overstap van de ene vo-school naar de andere vo-school, van een vo-school naar een vso-school en terug, en een overstap van vo-school naar OPDC en terug.

Voor de overstap van de ene reguliere vo-school naar de andere reguliere vo-school heeft de school de beschikking over alle schoolprofielen van alle scholen in de regio. Ook kan er een beroep worden gedaan op het Koersloket om mee te zoeken naar een passende plek op een andere school. Bij tussentijdse overstappen faciliteert Koers VO plaatsingsoverleggen voor het vinden van een passende onderwijsplek. Net als bij alle overstappen is ook hier een warme overdracht voor een succesvolle overstap voor deze leerlingen van belang.

Als er sprake is van een overgang naar OPDC of vso dan komt het samenwerkingsverband verplicht in beeld voor een plaatsing OPDC of toelaatbaarheidsverklaring vso. De overgangen van vo naar vso en van vso naar vo, krijgen aandacht door de focus te leggen op meer intensieve samenwerking tussen vo- en vso-scholen.

Voor tussentijdse overgangen zetten we de al bestaande netwerken met directeuren, oco's en bpo's in. Inmiddels zijn er ook twee belangrijke netwerken van bestuurscontactpersonen: zowel voor De OverstapRoute als voor Deskundigheidsbevordering Passend Onderwijs (het scholingsplein). Het Project Klassencoach van het scholingsplein kan bijvoorbeeld concrete input geven op wat er op schoolniveau nodig is om de tussentijdse overstap van vso naar vo voor een leerling succesvol te maken. Op verzoek of vanuit onze eigen vraag sluiten we aan bij bijeenkomsten die schoolbesturen organiseren over Passend Onderwijs.

Terugplaatsing van voortgezet gespecialiseerd onderwijs naar regulier voortgezet onderwijs

Koers VO ziet graag dat jongeren onderwijs volgen op de meest passende onderwijsplek, een plek waar de jongere en ouders zich goed (bij) voelen. Daarom voert Koers VO terugplaatsingsbeleid. Vanaf schooljaar 2021-2022 worden de toelaatbaarheidsverklaringen (tlv's) voor het vso (zo veel mogelijk) afgegeven voor de gehele schoolloopbaan. Hierdoor is er na het aflopen van een tlv geen automatisch herijkmoment meer. Koers VO gaat proactief met de vso- en vo-scholen in gesprek over de duur van het verblijf van een leerling in het vso en de eventuele mogelijkheden voor

terugplaatsing naar regulier onderwijs. Hiervoor is een gezamenlijke procedure ontwikkeld.³²

Verbetering overstappen

Een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere, de missie die Koers VO nastreeft, valt en staat bij het realiseren van succesvolle overgangen voor alle leerlingen, met extra ondersteuningsbehoeften, of dit nu de overstap van een basisschool naar een middelbare school betreft, een tussentijdse overstap binnen het voortgezet onderwijs of een succesvolle stap naar de arbeidsmarkt en/of dagbesteding. Voor veel jongeren verloopt deze overstap al soepel. Niettemin zijn er leerlingen voor wie een dergelijke overgang een stuk moeilijker is. Hoewel scholen reeds tal van initiatieven ontplooiën om dergelijke overstappen in goede banen te leiden, is samenwerking, kennisdeling, bewustwording en het leren kennen van elkaars cultuur cruciaal om transities tussen onderwijstypes beter te laten verlopen. Dat is dan ook het werkveld waar Koers VO actief is en de komende jaren actief zal blijven. Door initiatieven te lanceren, faciliteren en/of te ondersteunen teneinde overstappen te versoepelen, draagt ons samenwerkingsverband bij aan het realiseren van succesvolle overgangen voor alle leerlingen in onze regio.

3. Hoe werken wij?

Steeds passender onderwijs op iedere school, het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs, doorpakken op de aansluiting tussen onderwijs en zorg en het realiseren van succesvolle overgangen voor alle leerlingen in onze regio. Gewapend met deze strategische ambities zal Koers VO de aankomende beleidsperiode bouwen aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere. Bovenstaande ambitieomschrijvingen schijnen enerzijds licht op de complexe uitdagingen die voor ons liggen en geven tevens een kijkje in de ontplooiden en nog te ontplooiën initiatieven om deze te tackelen. Dit vergt verregaande samenwerking, zowel binnen ons samenwerkingsverband alsook met de vele regionale en nationale partners en stakeholders die betrokken zijn bij de implementatie van de wet passend onderwijs. Maar wie zijn deze partners en stakeholders eigenlijk? Hoe betrekken wij ouders bij onze besluitvorming? Met andere woorden: hoe werken wij en waar willen wij als samenwerkingsverband naartoe?

3.1 Achtergrond

Koers VO is een vereniging van 19 leden (schoolbesturen) met een onafhankelijk college van bestuur. Zowel schoolbesturen die lid zijn van de vereniging als het bestuur van de vereniging Koers VO, kent wettelijke taken en verantwoordelijkheden om passend onderwijs voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte in de regio te realiseren. Individuele schoolbesturen hebben zorgplicht en dragen verantwoordelijkheid voor goed onderwijs en de basis- en extra ondersteuning aan leerlingen. Het bestuur van Koers VO heeft een aantal andere wettelijke verantwoordelijkheden:

- het zorgdragen voor een dekkend aanbod van voorzieningen in de regio
- het afgeven van toelaatbaarheidsverklaringen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs
- het afgeven van toelaatbaarheidsverklaringen voor praktijkonderwijs
- het afgeven van aanwijzingen voor lwoo
- samenwerking met de negen gemeenten
- en samenwerking met jeugdzorgregio's voor beleidsmatige afstemming van en met jeugdhulpverlening.

In passend onderwijs liggen de opdracht van ieder deelnemend schoolbestuur en de opdracht van het bestuur van het samenwerkingsverband in elkaars verlengde en kennen deels overlap. Voor bestuur en leden van het samenwerkingsverband is passend onderwijs daarmee een complexe maar ook mooie en uitdagende gezamenlijke opdracht met consequenties voor de

inrichting en werking van het samenwerkingsverband. Koers VO functioneert als een (netwerk) organisatie en kent gescheiden organen voor de leden, het bestuur, het toezicht en de medezeggenschap.

Onze visie

Als vereniging Koers VO zijn we ons allen bewust van het maatschappelijk belang van de opdracht die passend onderwijs in zich heeft. Leden, bestuur, toezichthouders en medezeggenschap van het samenwerkingsverband dragen ieder, vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid bij aan het succes van passend onderwijs in onze regio. Hiermee versterken we het eigenaarschap van de gezamenlijke doelstellingen en werken we vanuit de eigen verantwoordelijkheid aan de eigen opgave. Het bestuur van Koers VO draagt zorg voor de dagelijkse uitvoering van passend onderwijs op samenwerkingsverbandniveau en is tevens werkgever van de medewerkers van de organisatie. De omvang van de organisatie **22** en de expertise van het team van medewerkers is zodanig dat voldaan wordt aan zowel de wettelijke taken als de gezamenlijke missie: 'een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere'. Inspraak vanuit het personeel via de medezeggenschapsraad (MR) van het personeel van Koers VO draagt hieraan bij.

Doelen 2026

De succesvolle implementatie van de wet passend onderwijs vergt afgewogen ambities en heldere doelstellingen. En hetzelfde geldt voor de ontwikkeling van ons samenwerkingsverband, zowel op verenigingsniveau als op organisatieniveau. De doelstellingen die wij als

samenwerkingsverband de aankomende beleidsperiode met elkaar willen bereiken, zien er als volgt uit.

Vereniging Koers VO: in 2026 heeft de vereniging een governancestructuur en -cultuur passend bij de ambities, omvang en risico's van het samenwerkingsverband. Door (zelf)evaluatie blijft de governancestructuur actueel en in ontwikkeling. Hierbij is aandacht voor heldere verantwoordelijkheden tussen schoolbesturen (leden) en het bestuur van het samenwerkingsverband omdat er deels overlappende verantwoordelijkheden zijn. **19**

Organisatie Koers VO: In 2026 beschikt Koers VO over een professionele organisatie die zodanig is georganiseerd (in omvang en expertise van het personeel) dat kan worden voldaan aan de wettelijke taken en de beleidsambities van de vereniging.

3.2 Onze partners

De context waarbinnen passend onderwijs wordt gerealiseerd, is de afgelopen jaren steeds complexer geworden. Zeker met de ingezette koers naar steeds inclusiever onderwijs worden steeds meer maatschappelijke partners betrokken. Het uitgebreide netwerk van samenwerkingsverband Koers VO bestaat uit zowel het interne netwerk van vo- en vso-scholen en schoolbesturen (het samenwerkingsverband) als een extern netwerk met diverse onderwijspartners en partners vanuit andere domeinen die lokaal, regionaal en landelijk georganiseerd zijn.

Ons landelijke netwerk

Passend onderwijs is in Nederland georganiseerd in ongeveer 150 samenwerkingsverbanden. Koers VO is daarbinnen één van circa 75 samenwerkingsverbanden voor voortgezet onderwijs. Koers VO is aangesloten bij de Sectorraad samenwerkingsverbanden vo en daarmee ook aangesloten bij de VO-raad. Als groot samenwerkingsverband neemt Koers VO een voortrekkersrol in de landelijke ontwikkelingen rond passend onderwijs. Via deelname in de kerngroep (sinds 2018) is er landelijk bestuurlijke afstemming met voor samenwerkingsverbanden belangrijke stakeholders zoals het ministerie van OCW, VO-raad, Netwerk LPO³³, PO-raad, Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), ministerie VWS, Ouders en Onderwijs, Ingrado³⁴ en vele anderen.

Ons regionale netwerk

Gemeenten

Zeer belangrijke samenwerkingspartners voor het samenwerkingsverband zijn de negen gemeenten in het Koers VO-gebied.³⁵ Met hen worden afspraken gemaakt omdat de oorzaak voor het niet kunnen volgen van (passend) onderwijs lang niet altijd onderwijs-gerelateerd is. Het gaat daarbij om samenwerkingsafspraken over de toegang tot jeugdhulp, leerlingenvervoer, leerplicht/thuiszitters, onderwijshuisvesting in relatie tot het dekkend netwerk, overgang vo-mbo en onderwijs-arbeidsmarkt en inclusiever onderwijs en onderwijszorgarrangementen.

Samenwerkingsverbanden po

Met de samenwerkingsverbanden primair onderwijs in de regio onderhoudt Koers VO contact met het oog op soepele overgangen naar het voortgezet onderwijs.³⁶ Dit is onder andere in het kader van De OverstapRoute. Met PPO Rotterdam wordt op meerdere inhoudelijke onderwerpen intensief samengewerkt zoals bij de overstap po-vo (povo-verbinders), het beleid voor hoogbegaafde leerlingen, het project Centrale aanmelding (v)so en het inrichten van een ouder- en jeugdsteunpunt.

Samenwerkingsverbanden vo

De samenwerkingsverbanden vo³⁷ en po in de ruime regio om Koers VO heen zijn belangrijke netwerkpartners om mee af te stemmen over het dekkend netwerk van voorzieningen. Deze afstemming vindt actief vier keer per jaar plaats in het 'bovenregionaal

overleg dekkend netwerk' met de direct omliggende samenwerkingsverbanden po en vo die gebruik maken van dezelfde (v)so4-voorzieningen als Koers VO. Ook de aanbieders (v)so4 nemen deel aan dit overleg.

Organisaties voor vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding

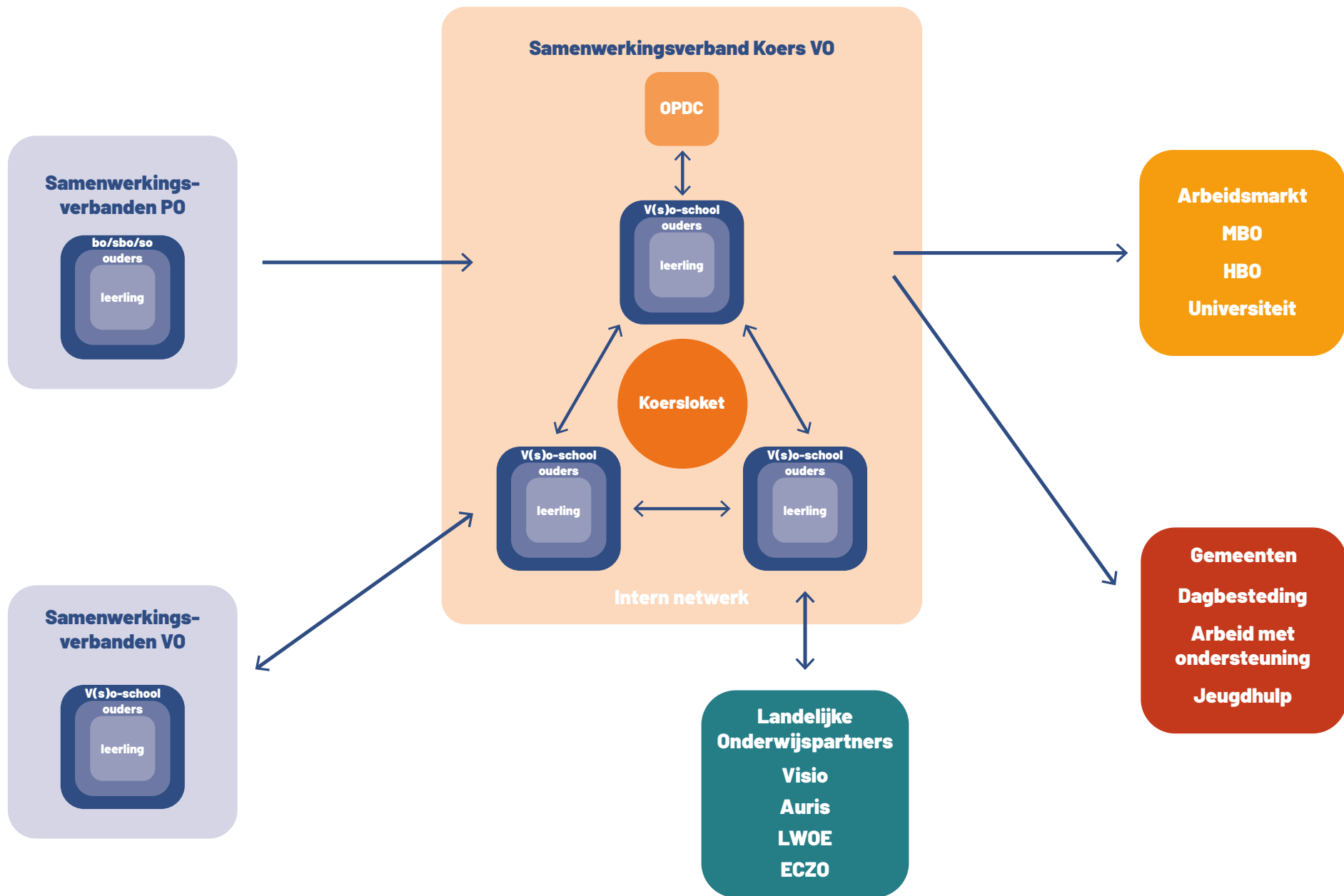
Voor iedere leerling met een ondersteuningsvraag is een ontwikkelingsperspectiefplan (opp) met een uitstroomprofiel gericht op vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding vereist. Scholen, organisaties en instellingen waar leerlingen uit ons samenwerkingsverband een vervolgplek vinden na het (v)so behoren daarom ook tot het netwerk.

Overige onderwijspartners

Als samenwerkingsverband maken we afspraken met onderwijsorganisaties voor vso1 (visuele beperkingen), vso2 (auditive of communicatieve beperkingen), het Landelijk Werkverband Onderwijs en Epilepsie (LWOE) en het Expertisecentrum Ziek en Onderwijs Rotterdam (ECZO) zodat gezamenlijk gerealiseerd wordt dat alle leerlingen met ondersteuningsvragen in onze regio passende ondersteuning krijgen op school.

De bondgenoten

Naast deze formele partners is in de regio Rotterdam al een aantal jaren een informeel overleg actief van bestuurders uit onderwijs, jeugdhulp, jeugd-ggz en gemeente Rotterdam. Dit overleg noemt zichzelf de Bondgenoten. Het doel is verbindingen leggen in het

Het externe netwerk van Koers V0

jeugd domein en goede ervaringen uitwisselen. De Bondgenoten willen gezamenlijk anticiperen op deze veranderende wereld en door ontwerpend onderzoek verkennen hoe zij kunnen inspelen op de veranderende belangen van kinderen, jongeren en opvoeders. Aan de hand van deze gedeelde visie willen ze bovendien hun onderlinge samenwerking verbeteren.

Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

De gemeenten in de regio Rijnmond werken samen in een regeling, de gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond (GRJR). De GRJR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat gemeenten hun lokale ambities kunnen realiseren. De visie en doelen van de GRJR zijn een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten. Koers VO neemt deel aan de overleggen van de GRJR om zo de inhoud van de aanbesteding te kunnen beïnvloeden en er mede zorg voor te dragen dat de juiste hulp wordt ingekocht ten behoeve van het onderwijs.

Het belang van goed bestuur

Voor een sterk functionerend samenwerkingsverband zijn goed bestuur en professioneel toezicht van belang.³⁸ Niet in de laatste plaats vanwege de specifieke governance vraagstukken die zich binnen een samenwerkingsverband voordoen, zoals mogelijke tegenstrijdige belangen van de deelnemers en de kans op rolverwarring (schoolbesturen als eigenaar/ bestuurder/ toezichthouder/ aanbieder van diensten, maar ook als klant van het samenwerkingsverband).

Bij de start van passend onderwijs is er door de deelnemende schoolbesturen gekozen voor de vereniging als rechtspersoon, met daarbij een duidelijke scheiding tussen de rol van de aangesloten schoolbesturen en de rol van het onafhankelijk bestuur van het samenwerkingsverband. Ook is er gekozen voor een raad-van-toezichtmodel waarmee het intern toezicht organiek gescheiden is van het bestuur van het samenwerkingsverband.

De drie organen (ALV, RvT, CvB) leggen onderling verantwoording aan elkaar af en tegenspraak is binnen Koers VO goed georganiseerd. Dit betekent dat geen enkel orgaan alle 'macht' heeft in het samenwerkingsverband.

In de evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs (november 2020) is één van de maatregelen direct gericht op het verbeteren van de governance van een samenwerkingsverband. **21** Deze maatregel richt zich op het aanstellen van een onafhankelijk dagelijks bestuur, het organiek scheiden van bestuur en toezicht en minimaal één onafhankelijk lid van buiten in de RvT. Hier voldoet

de governance van Koers VO al langer aan. Maar de wereld van bestuur en toezicht blijft in beweging, dus de governance van ons samenwerkingsverband ook. De raad van toezicht van Koers VO ontwikkelt zich stapsgewijs in de richting van waardengericht toezicht, passend bij de bijzondere context van een samenwerkingsverband passend onderwijs en het maatschappelijk belang dat het samenwerkingsverband samen met haar leden behartigt.

Vereniging Koers VO

Koers VO bestaat uit vijf formele organen die gezamenlijk het fundament onder onze organisatie vormen.

1. Algemene ledenvergadering (ALV)

De aan Koers VO deelnemende schoolbesturen hebben via de algemene ledenvergadering invloed op de strategische koers van het samenwerkingsverband en daarmee een belangrijke rol. Zij hebben naast deze gezamenlijke verantwoordelijkheid ook een eigen (schoolbestuurlijke) verantwoordelijkheid in passend onderwijs. Naast de 18 schoolbesturen uit onze regio is er ook één schoolbestuur via opting-in aangesloten.³⁹ Deze onderwijsorganisatie buiten onze regio verzorgt onderwijs voor een klein aantal leerlingen uit ons gebied. Drie keer per jaar heeft de vereniging een algemene ledenvergadering. De leden hebben bij de vorming van het samenwerkingsverband passend onderwijs gekozen voor het principe van 'one (wo)man, one vote'. Hiermee is niet alleen het vertrouwen in elkaar benadrukt, maar is ook besloten dat de leden binnen Koers VO gelijkwaardig zijn als het gaat om het realiseren van passend onderwijs.

2. Onze raad van toezicht (RvT)

De raad van toezicht is het intern toezichthoudend orgaan van de vereniging en bestaat uit vijf leden, waarvan twee leden voorgedragen zijn uit de ledenvergadering en drie onafhankelijke leden waaronder de voorzitter (ook onafhankelijk voorzitter van de ALV) en het lid op voordracht van de ondersteuningsplanraad. Er wordt gewerkt volgens een rooster van aftreden en een kwaliteitsprofiel voor leden. De raad van toezicht houdt via de principes van 'policy governance' toezicht op, fungeert als sparringpartner van, en vervult de werkgeversrol voor het bestuur van het samenwerkingsverband. Er wordt toezicht gehouden aan de hand van een toezichtkader dat door de ALV is vastgesteld.⁴⁰

3. Het college van bestuur (CvB)

Het college van bestuur is het bevoegd gezag van het samenwerkingsverband Koers VO en ook het orgaan dat het samenwerkingsverband bestuurt, leiding geeft aan de medewerkers van Koers VO en verantwoordelijk is voor de uitoefening van de taken van het samenwerkingsverband. Belangenafweging en besluitvorming zijn belegd bij het college van bestuur.

4. De ondersteuningsplanraad (OPR)

De ondersteuningsplanraad is één van de twee formele medezeggenschapsorganen binnen Koers VO. De OPR bestaat uit ouders en onderwijspersoneel van de schoolbesturen die zijn afgevaardigd door en/of afkomstig uit de medezeggenschapsraden van de scholen binnen het samenwerkingsverband. De belangrijkste taak van de

OPR is het instemmen met het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Het adviseren over het te vormen en voeren beleid van Koers VO wordt binnen Koers VO belangrijk gevonden, de inhoud van passend onderwijs is telkens het uitgangspunt van gesprek. De instemmings- of adviesbevoegdheden liggen vast in het reglement van de OPR. In het medezeggenschapsstatuut van Koers VO staat beschreven hoe de medezeggenschap bij Koers VO is geregeld. Het statuut geldt voor de OPR en MR van het samenwerkingsverband.

5. De medezeggenschapsraad (MR)

Het tweede medezeggenschapsorgaan van Koers VO is de MR. Elk samenwerkingsverband waar meer dan twee personeelsleden werkzaam zijn, is verplicht een medezeggenschapsraad voor personeel te vormen, een zogenoemde MRp. De MRp van Koers VO bestaat uit drie leden die uit en door het personeel van het samenwerkingsverband zijn verkozen. De MR heeft instemmings- of adviesbevoegdheid op bestuursbesluiten van het college van bestuur over het personeel van het samenwerkingsverband. De instemmings- of adviesbevoegdheden liggen vast in het reglement van de medezeggenschapsraad.

3.3 De organisatie van Koers VO

Onder werkgeverschap van het college van bestuur ondersteunt een team van ongeveer veertig medewerkers schoollocaties en overige partners voor vo en vso bij de uitvoering van de binnen het samenwerkingsverband

gezamenlijk geformuleerde doelen in passend onderwijs. Dit betekent dat de medewerkers van Koers VO de gekozen beleidsthema's met scholen, bovenschoolse voorzieningen, met gemeenten en andere stakeholders voorbereiden, uitwerken en afstemmen. Koers VO voert ten behoeve van de doelstelling passend onderwijs ook (wettelijke) taken⁴¹ uit die in dit hoofdstuk worden beschreven. Daarnaast zijn er activiteiten die niet tot de wettelijke taken van een samenwerkingsverband behoren, zoals de overstap van leerlingen van primair naar voortgezet onderwijs en het bijdragen aan voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten. De OverstapRoute en deelname aan VSV dragen bij aan het samenwerken aan een perspectiefrijke toekomst voor elke leerling, de missie van Koers VO.

Adviescommissies beoordeling toelaatbaarheid

Koers VO streeft ernaar om de procedure voor het verkrijgen van toelaatbaarheidsverklaringen (tlv) en aanwijzingen zo soepel mogelijk te laten verlopen. De focus ligt hierbij op de ontwikkeling en het welbevinden van de leerling. In het samenwerkingsverband zijn drie afzonderlijke adviescommissies beoordeling toelaatbaarheid (ABT) ingericht. Eén commissie voor de advisering voor het gespecialiseerd voortgezet onderwijs, één commissie voor lwoo/pro en één voor het OPDC.⁴² Deze drie commissies zijn formeel apart van elkaar georganiseerd, maar werken als één commissie samen onder één voorzitter.

ABT vso

Een van de wettelijke taken van Koers VO is het beoordelen of leerlingen toelaatbaar zijn tot het gespecialiseerd voortgezet onderwijs, op verzoek van het bevoegd gezag van een school waar de leerling is aangemeld of ingeschreven. De ABT vso is de commissie die deze wettelijk taak voor het samenwerkingsverband uitvoert.

Centrale aanmelding (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs

Er zijn de afgelopen jaren knelpunten ervaren in het proces van aanmelding bij het gespecialiseerd (voortgezet) onderwijs en het samenwerkingsverband was onvoldoende betrokken. Om de toeleiding naar het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs voor ouders, kinderen en jongeren en scholen zo makkelijk mogelijk te maken hebben Koers VO, PPO Rotterdam, de (v)so-schoolbesturen en de gemeente Rotterdam een Centraal aanmeldpunt (v)so ingericht. Eén centrale voordeur voor aanmelding, toeleiding en plaatsing naar/op het (v)so waarbij tegelijkertijd het proces met betrekking tot de beoordeling en afgifte van een toelaatbaarheidsverklaring voor het (v)so door het betrokken samenwerkingsverband plaatsvindt.

ABT lwoo/pro

De ABT lwoo/pro beoordeelt met gebruikmaking van de landelijke richtlijnen of aangemelde leerlingen voldoen aan de criteria. Zo wordt toegang verkregen tot het praktijkonderwijs of leerwegondersteuning

op het vmbo. Samenwerkingsverbanden hebben de mogelijkheid om zelf criteria en een procedure vast te stellen om te beoordelen of een leerling is aangewezen op het lwoo, het zogenaamde 'opting-out'.⁴³ De ALV van samenwerkingsverband Koers VO heeft in 2016 besloten hier vooralsnog van af te zien in afwachting van nieuwe wet- en/of regelgeving.

ABT OPDC

De ABT OPDC beoordeelt of leerlingen in aanmerking komen voor een tijdelijke plaatsing binnen het OPDC van Koers VO. Het OPDC is de bovenschoolse opvangvoorziening van Koers VO voor tijdelijk intensieve ondersteuning en jeugdhulp aan leerlingen, gericht op hun terugkeer naar de eigen school. Er is een adviesraad OPDC, waarin drie schoolbestuurders vanuit het vo en het vso, het OPDC en een beleidsmedewerker van Koers VO zitting hebben. Deze raad adviseert het college van bestuur van Koers VO met betrekking tot alle zaken die het OPDC betreffen.

Het Koersloket

Het Koersloket is de onmisbare schakel in de relatie van school en samenwerkingsverband. De aan het Koersloket verbonden Koersconsulenten helpen ondersteuningscoördinatoren in hun rol als regisseur van het schoolondersteuningsteam (SOT). Iedere bij Koers VO aangesloten school kan een beroep doen op het Koersloket en iedere school heeft een vaste Koersconsulent. Ondersteuningscoördinatoren kunnen bij hen terecht met vragen over een leerling. Samen is

het doel de leerling op de school passend onderwijs te bieden. Soms lukt het een school toch niet en vormt het Koersloket (via de Koersconsulent) de schakel tot een tijdelijke lesplaats (OPDC) of een vso-school.

De koersconsulenten hebben ook een preventieve rol. Ze coachen de ondersteuningscoördinatoren (oco's) in hun regiefunctie binnen de ondersteuningsstructuur van de school en sluiten aan bij de schoolondersteuningsteams (SOT's). Hierdoor hebben ze meer contact met de deelnemers aan het SOT. Dit bevordert de onderlinge samenwerking wat op zijn beurt ten goede komt aan de kwaliteit van de advisering voor leerlingen.

Het Koersloket ondersteunt scholen ook bij de invulling van de zorgplicht. Het vinden van een andere school voor een leerling kost tijd en is niet makkelijk. Omdat scholen binnen Koers VO met elkaar de opdracht hebben om te zorgen voor een passende onderwijsplek voor elke leerling in onze regio, is het periodieke Plaatsingsoverleg van Koers VO een manier voor scholen om met regelmaat met elkaar in contact te komen en elkaars ondersteuningsmogelijkheden te leren kennen. Ook zet het loket zich in voor het vinden van een school (als zij betrokken wordt) voor Nederlandssprekende jongeren die vanuit het buitenland in de regio komen wonen of vanuit elders in Nederland verhuizen. Dit kan ook vanuit een instelling en weer terug zijn.

Koersconsulenten zijn ook contactpersonen voor onder andere de school van Visio (vso1) en Auris (vso2) en diverse

jeugdzorginstellingen. Doel hiervan is tijdig te adviseren ten behoeve van de overstap naar een v(s)o-school in de regio van Koers VO. Het Koersloket kent naast Koersconsulenten ook enkele medewerkers expertisepool. Zij kunnen via het Koersloket door scholen ingeschakeld worden bij vragen over specialistische ondersteuning van leerlingen met beperkingen zoals langdurige ziekte, lichamelijke of meervoudige handicaps (LZ/LG/MG) binnen het regulier- of gespecialiseerd voortgezet onderwijs.

Doorontwikkeling Koersloket en ABT naar één breed loket

Het is belangrijk dat scholen, jongeren en hun ouders bij vragen snel en goed geholpen worden, dat bureaucratie waar mogelijk nog verder terug wordt gebracht en dat scholen ondersteund worden, passend bij hun ambitie. ¹⁸ Om dit te bereiken gaan we de komende jaren de expertise van de gedragsdeskundigen, Koersconsulenten en medewerkers expertisepool nog effectiever inzetten op scholen en binnen de organisatie van Koers VO om de beleidsontwikkeling te voeden vanuit onderwerpen die zich in de praktijk van passend onderwijs voordoen. We zetten nog meer in op preventie en werken steeds intensiever samen met scholen en andere partners van de school. Dit doen we door toelaatbaarheidsverklaringen zoveel mogelijk voor de gehele schoolloopbaan af te geven. Dat vermindert de bureaucratische last die ervaren wordt op scholen voor vso. Verder zullen medewerkers van de ABT meer op school zichtbaar zijn om de afstand tussen de praktijk op school en het werk van de ABT te verkleinen.

Medewerkers van het Koersloket en de ABT werken steeds nauwer samen om scholen, leerlingen en hun ouders zo effectief en snel mogelijk te ondersteunen. Hierbij wordt ook gezocht naar een goede verbinding met het ouder- en jeugdsteunpunt. Kennis en ervaringen worden breder gedeeld en benut. We dagen elkaar uit om in een breder perspectief oplossingen te vinden. Oplossingen die soms dus niet voor de hand liggen en/of waar specifieke kennis en expertise voor nodig is. Leerlingen en scholen worden hierdoor beter en sneller geholpen.

Koersloket en ABT zijn beter zichtbaar in het netwerk. Er komt één loket voor alle vragen over passend onderwijs rond individuele leerlingen. Indien nodig, vindt achter het loket de formele splitsing plaats met betrekking tot de meer specifieke (wettelijke) taken en werkzaamheden van met name de ABT. Vanuit deze vragen wordt waar nodig de verbinding gelegd naar de benodigde beleidsontwikkeling in het samenwerkingsverband. Binnen de organisatie Koers VO zijn er daarom korte lijnen tussen uitvoering en

beleid om als team optimaal oplossingen voor leerlingen en scholen te kunnen ontwikkelen en uitvoeren.

Praktijk en beleid

Naast de ontwikkeling naar een nieuw breed loket voor de processen rond individuele leerlingen en scholen die zich voordoen in de dagelijkse praktijk, kent Koers VO een team van medewerkers die zich beleidsmatig inzetten voor passend onderwijs. Dit werk onderscheidt zich in structureel werk en projectmatig werk. In passend onderwijs doen zich vaak nieuwe, complexe vraagstukken voor waarvoor binnen het samenwerkingsverband nieuw beleid, een nieuw product of een nieuwe dienst ontwikkeld moet worden. Vanwege deze dynamiek is het noodzakelijk dat er snel hoogwaardige projecten kunnen worden ingericht die een vooraf gedefinieerd eindresultaat opleveren. Het werken in projecten resulteert vervolgens tot een opname van nieuw beleid, product of dienst in één van de primaire processen van bureau Koers VO, structureel werk, of kan op een andere manier ten goede komen aan (de scholen van) het samenwerkingsverband. Passend onderwijs kent echter ook thema's die langdurig aandacht nodig hebben, maar waarvoor geen nieuw beleid ontwikkeld hoeft te worden. Er is steeds verbinding tussen de ervaringen in passend onderwijs vanuit de praktijk met het te ontwikkelen en bestaand beleid.

Staffunctie en secretariaat

Onder de staffunctie vallen de inhoudelijke onderwerpen kwaliteitszorg, communicatie, financiën en control, personeel & organisatie en stakeholderbeheer.⁴⁴ Dit

zijn de beleids- en beheersmatige werkzaamheden. Ter ondersteuning van staf en projecten zijn er staf- en projectondersteuners. Ten behoeve van de primaire processen is er secretariële ondersteuning.

Ouders en jongeren en het samenwerkingsverband

Tot op heden heeft het samenwerkingsverband vooral als taak om ouders goed te informeren over passend onderwijs en de ondersteuningsmogelijkheden van scholen. Dit doen we op een speciale ouderpagina op www.koersvo.nl en via de website schoolprofielen.koersvo.nl en schoolprofielen.nl. Sinds 2013 maken de scholen van Koers VO een schoolondersteuningsprofiel, gepresenteerd op de website koersvo.schoolprofielen.nl. Op deze manier is het volledige onderwijs en ondersteuningsaanbod in onze regio op een toegankelijke manier in beeld gebracht. We zien de schoolprofielen website als een belangrijk instrument om ouders, scholen en andere betrokkenen te informeren. De ouderpagina op onze algemene website wordt regelmatig geactualiseerd. Hier staan ook links naar andere organisaties waar ouders hulp kunnen vinden. Door ouders actief te betrekken op de inhoud van de website zijn er in afstemming met ouderorganisatie Ouders010 diverse aanpassingen gedaan om de informatie gebruikersvriendelijker te maken. Zo is er een stroom-schema ontwikkeld vanuit de vraag van ouders: wat kan ik doen als het niet goed gaat met mijn kind op school? **10** Deze is gepubliceerd op de ouderpagina van www.koersvo.nl/ouders. Ook via de ondersteuningsplanraad (OPR) worden ouders betrokken bij de totstandkoming van het beleid en activiteiten van het samenwerkingsverband.

Het ouder- en jeugdsteunpunt

Een nieuwe taak voor samenwerkingsverbanden passend onderwijs is om, in samenspraak met ouders en jongeren, een onafhankelijk informatie- en steunpunt in te richten. **7** Hiervoor is een landelijke leidraad ontwikkeld.

Koers VO is in februari 2020 al gestart met een informatielijn voor ouders en jongeren nadat gesignaleerd was dat ouders niet goed weten waar ze terecht kunnen met vragen als het niet goed gaat met hun kind op school. Dit komt overeen met het landelijk beeld vanuit de evaluatie passend onderwijs. We hebben nu meer inzicht in de kwesties waar ouders mee zitten en waar de verbeterpunten voor het samenwerkingsverband liggen. Ouders en jongeren kunnen met vragen over passend onderwijs veel informatie op de website van Koers VO vinden. Koers VO is iedere werkdag bereikbaar; telefonisch of via een formulier op de website.

Medewerkers van Koers VO nemen de tijd om te luisteren naar het verhaal, om vragen te beantwoorden en mee te denken over mogelijkheden om de situatie te verbeteren. De informatielijn voor ouders en jongeren zal worden doorontwikkeld op basis van de verbetermaatregelen vanuit de evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs. Het betreft de maatregel: 'in elk samenwerkingsverband een steunpunt'. De landelijke kaderstelling vanuit OCW en de opgedane ervaringen en inzichten met de pilot Informatielijn, zullen de basis vormen voor de doorontwikkeling. Wij werken hierbij intensief samen met de omliggende samenwerkingsverbanden voor primair

onderwijs. De drie pijlers van het nieuw te ontwikkelen steunpunt zijn:

1. informeren: het steunpunt is een plek voor informatie die toegankelijk, leesbaar en begrijpelijk is voor ouders en jeugdigen
2. steunen: het steunpunt zorgt voor praktisch advies, ondersteuning en begeleiding bij passend onderwijs
3. signaleren: de ervaringen van het steunpunt zijn van waarde voor het (ontwikkelen en aanpassen van het) beleid van het samenwerkingsverband.

Vooraf de tweede pijler kent dilemma's die we de komende periode met stakeholders zullen bespreken:

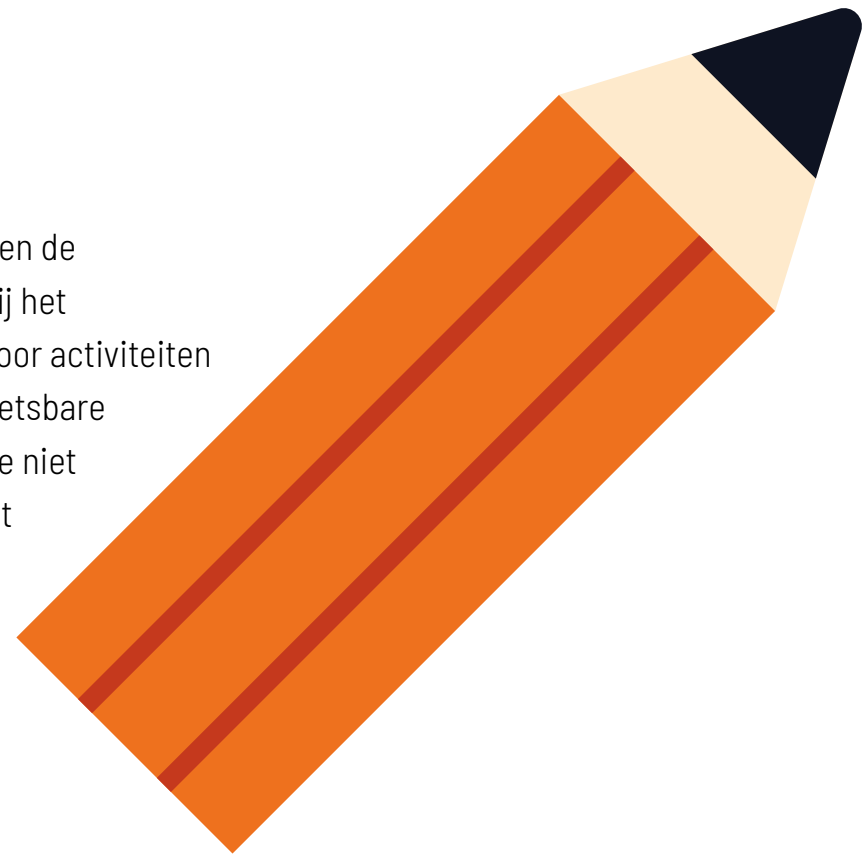
- wat zijn onze ambities en grenzen als samenwerkingsverband in het steunen en begeleiden van individuele ouders en jongeren?
- hoe verhoudt deze opdracht zich tot de rol van een individueel school/ een schoolbestuur?
- hoe geven we invulling aan de onafhankelijke rol die gevraagd wordt?
- hoe komen we in ons samenwerkingsverband tot oplossingen die voor zowel de leerling, ouders als school te realiseren zijn?

De derde pijler, het signaleren, vraagt om een continu bijstellen en aanscherpen van het beleid van het samenwerkingsverband. Koers VO werkt vanuit het uitgangspunt 'doen wat nodig is' en 'aansluiten bij de mogelijkheden van de leerling' zodat iedere leerling een passend onderwijsaanbod kan volgen.

4. Wat doen we nog meer?

Sinds de start van passend onderwijs werkt Koers VO aan meer dan alleen de wettelijke taken. Passend onderwijs is veel meer gaan omvatten, waarbij het samenwerkingsverband een organisatievorm kent die aantrekkelijk is voor activiteiten op snijvlakken als onderwijs/passend onderwijs, passend onderwijs/kwetsbare jongeren, po/vo, vo/mbo. Hieronder staan de activiteiten beschreven die niet tot de wettelijke taken behoren, maar die we wel hebben omarmd omdat ze horen bij onze visie op passend onderwijs.

4.1 De OverstapRoute

In 2018 is het CvB van Koers VO door FOKOR⁴⁵, gevraagd om de Rotterdamse Plaatsingswijzer over te nemen. In De OverstapRoute zijn de afspraken in de regio van Koers VO vastgelegd voor de overstap van het po naar het vo. In een zorgvuldige procedure wordt De OverstapRoute elk jaar, op voorspraak van een adviesplatform en na advisering door alle betrokken schoolbesturen po en vo, door het bestuur van Koers VO vastgesteld en vanuit het samenwerkingsverband gecoördineerd.

De OverstapRoute geldt voor alle leerlingen die deze belangrijke overstap maken, of zij nu wel of geen extra ondersteuningsbehoefte hebben. Daarmee valt De OverstapRoute eigenlijk buiten de reikwijdte van passend onderwijs. Bovendien is Koers VO een vereniging voor v(s)o-scholen. Po/so-scholen en schoolbesturen voor primair (gespecialiseerd) onderwijs zijn belangrijke en gelijkwaardige partners bij De OverstapRoute, maar zijn geen lid van samenwerkingsverband Koers VO. Omdat De OverstapRoute niet tot de wettelijke taken van een samenwerkingsverband behoort en naast het vo ook po/so-schoolbesturen betreft is door alle partijen een Samenwerkings- en Privacy Convenant ondertekend.

Hetzelfde geldt voor de scholen en schoolbesturen (so en vso) van (v)so1 en (v)so2. Zij zijn geen lid van Koers

VO, maar voor overstappers naar een v(s)o-school van Koers VO kunnen de afspraken uit De OverstapRoute wel aan de orde zijn. Met de scholen voor vso2 wordt al veel samengewerkt. Voor leerlingen uit vso1 gebeurt dit in voorkomende gevallen. Voor leerlingen die de overstap naar een vso-school maken, wordt de werkwijze afgestemd met het Centraal aanmeldpunt (v)so.

Koers VO zoekt actief betrokkenheid van partners bij De OverstapRoute en werkt aan beleid dat bijdraagt aan het doel van passend onderwijs en daarbinnen de ambitie om te werken aan een succesvolle overgang van po naar vo ten behoeve van een doorgaande onderwijsloopbaan. Daarvoor is het nodig dat scholen voor po en vo op de hoogte zijn van elkaars cultuur, didactiek en pedagogiek,

mede in het kader van referentieniveaus, kerndoelen en eindtermen. Dit speelt een rol bij het opstellen van een schooladvies en de plaatsing van leerlingen in het vo. Inhoudelijk zijn schoolbesturen eigenaar van dit onderwijskundige proces op hun scholen.

Medewerkers van Koers VO die zich bezighouden met De OverstapRoute sluiten daartoe aan bij diverse bijeenkomsten van scholen, schoolbesturen en gemeenten, maar ook bij werkoverleggen van de diverse po-vo werkgroepen en netwerken van Intern Begeleiders (IB-netwerken). De OverstapRoute neemt actief deel aan de Professionele Leer Gemeenschappen (PLG's) die de gemeente Rotterdam in samenwerking met FOKOR organiseert waarbij po- en vo-scholen samenwerking en afstemming zoeken over het proces én het niveau van advisering. Dit draagt bij aan succesvolle(re) onderwijsloopbanen van leerlingen.

Koers VO vraagt feedback vanuit het veld. De afgelopen jaren is gewerkt met vragenlijsten voor scholen en ouders over De OverstapRoute. Vanaf schooljaar 2021-2022 is er een klankbordgroep van IB'ers uit het po en collega's uit het vo die bij het aanmeldproces betrokken zijn. Om terugkoppeling van ouders te krijgen, wordt ieder jaar een passende vorm gezocht. In het Adviesplatform van De OverstapRoute zijn ouders vertegenwoordigd via ouderorganisatie Ouders010.

4.2 VSV-programma 2020-2024

Het programma VSV heeft als doel het bestrijden van Voortijdig Schoolverlaten (VSV) in de regio Rijnmond. Jaarlijks verlaten in de regio Rijnmond ongeveer 2.500 jongeren school zonder startkwalificatie. In 2019 vanuit het mbo 2 216 leerlingen en uit het vo 324 leerlingen. Uit de VSV cijfers van de afgelopen jaren blijkt dat het aantal voortijdig schoolverlaters landelijk opnieuw is gestegen. In mei 2020 is het nieuwe programma 2020-2024 vastgesteld. De doelen in het programma worden bereikt door een intensieve samenwerking tussen vier subregio's van gemeenten, vier samenwerkingsverbanden en zeven mbo-scholen. Het programma wordt structureel gefinancierd vanuit de Rijksoverheid.

Met het nieuwe programma wordt het verlagen van de percentages VSV-ers in de regio Rijnmond nagestreefd. De doelgroep zijn vooral kwetsbare jongeren van 18 tot 23 jaar. Het programma kent drie actielijnen waar verschillende maatregelen onder vallen, te weten:

1. loopbaan- oriëntatie en (studie)begeleiding (LOB) en overstapondersteuning in het vo
2. VSV ondersteuning in het mbo
3. preventieve inzet vanuit de subregio's.

Deze maatregelen kunnen per samenwerkingsverband, school en Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC-subregio)⁶ verschillen. Er wordt door de samenwerkingspartners gekozen voor de aanpak die het

beste aansluit bij de subregionale of lokale problematiek. Koers VO is als samenwerkingsverband vooral actief op actielijn 1. Deze actielijn gaat over LOB en overstapondersteuning in het vo en bestaat uit twee onderdelen:

1. deskundigheidsbevordering en maatwerkondersteuning van scholen in het kader van Loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Hieronder valt het stimuleren van ontwikkeling van LOB in scholen, het samen met scholen houden van voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders en leerlingen rondom de overstap naar het mbo en overleg op scholen over de overstap van jongeren in kwetsbare posities, waarbij aansluiting is bij de ondersteuningsstructuur van de school.
  2. overstapcoaching voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij het maken van de overstap van v(s)o naar mbo of bij havo/vwo naar een vervolgstap. Er is extra inzet voor leerlingen die te maken hebben met problematiek op meerdere leefgebieden en daar waar nodig zal de relatie met jeugdhulp(organisaties) worden gelegd en/of versterkt.
- Onder regie van Koers VO is op alle vmbo-scholen van Koers VO met een bb en/of kader leerroute voor minimaal een dag in de week een schoolloopbaancoach (SLC) actief. De taak van de SLC'er is om leerlingen te begeleiden in de overstap naar het mbo. Dat houdt in: begeleiding bij het

maken van de keuze, het proces van inschrijven en de nazorg bieden op het mbo tot 1 oktober van het nieuwe schooljaar. De SLC'er heeft zo nauw mogelijke aansluiting bij het ondersteuningsteam van de school en adviseert over leerlingen met problemen, helpt bij het opzetten of verbeteren van het LOB-programma en bij voorlichtingen over het mbo voor ouders en leerlingen.

- Op alle vmbo-scholen van Koers VO is er voor leerlingen die een gl- of tl-leerroute volgen een schoolloopbaancoach op afroep beschikbaar. Deze SLC'er heeft dezelfde taken.
- Hetzelfde geldt voor alle vso4 scholen van Koers VO. Door een korte mail (schoolloopbaancoach@koersvo.nl) te sturen naar de coördinator van de SLC'ers bij CVO-Accent kan om inzet worden verzocht. De SLC'ers komen zes keer per jaar bij elkaar en worden geschoold en ondersteund door het expertisepunt LOB.

De rol van Koers VO in het VSV programma

De organisatiestructuur van het VSV-programma bestaat uit een bestuurlijk overleg (met onder andere bestuurlijke vertegenwoordiging van Koers VO en de schoolbesturen vo), een regiegroep (vertegenwoordiging van Koers VO door een beleidsmedewerker), een werkgroep evaluatie en borging (vertegenwoordiging van Koers VO door een beleidsmedewerker) en vijf werkgroepen op thema. In deze werkgroepen worden erg veel ontwikkelingen gevolgd, afspraken gemaakt en zaken geregeld die direct of indirect gevolgen kunnen hebben voor het

werk en/of jongeren op onze scholen. Dat geldt ook voor onderwerpen die raken aan de taakstelling en/of de missie van het samenwerkingsverband rond passend onderwijs. Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor wat er op de scholen gebeurt. Maar zijn niet vertegenwoordigd in de verschillende werkgroepen van het programma. Koers VO is dat wel, maar kan daar formeel de schoolbesturen niet vertegenwoordigen. Koers VO vervult een verbindende, faciliterende en informerende rol in de processen.

Omdat Koers VO in veel overleggen vertegenwoordigd is, en schoolbesturen vo niet formeel vertegenwoordigd zijn, is in 2017 het platform Leerlingen In Kwetsbare Posities (LINK) opgericht. Dit platform bestaat uit vertegenwoordigers vanuit scholen voor vo. Alle zaken rondom VSV en, breder, rond kwetsbare jongeren worden besproken. Doel van het platform LINK is om VSV beleid en beleid rond kwetsbare jongeren te verbinden met de dagelijkse praktijk.

De OverstapRoute is een treffend voorbeeld van de wijze waarop Koers VO zich inzet om succesvolle overstappen voor alle leerlingen te realiseren. Dankzij de inzet van Koers VO in het uitrollen van het programma VSV speelt ons samenwerkingsverband een belangrijke rol in het terugbrengen van het aantal voortijdige schoolverlaters in de regio Rijnmond. Beide initiatieven tonen aan dat Koers VO werk maakt van zijn missie, het scheppen van de benodigde voorwaarden om elke jongere in onze regio een perspectiefrijke toekomst te bieden.

5. Onze financiën

Scholen en onderwijsprofessionals aan zet. Dit uitgangspunt ligt aan de basis van de keuzes die Koers VO maakt aangaande de verdeling van de financiële middelen om onze strategische ambities verwezenlijken. Tot 2014 vloeiden geldstromen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) direct naar schoolbesturen en Regionale Expertise Centra (REC's). Sinds de invoering van de wet passend onderwijs speelt Koers VO een faciliterende rol in de toewijzing van de financiële middelen teneinde voornoemde strategische ambities te realiseren. In dit hoofdstuk gaan wij in op de inkomsten en uitgaven van het samenwerkingsverband en de wijze waarop Koers VO de beschikbare middelen verdeelt over de scholen en de vier ambities.

Onze visie

Elke schoollocatie van Koers VO geeft zelf actief vorm aan steeds passender onderwijs voor elke leerling. Koers VO is hierbij in financieel opzicht faciliterend (via het waarderingssysteem) en stimulerend bij ontwikkelingen in beleid (middelen voor innovatie). Aan scholen wordt financiële ruimte geboden om eigen keuzes te maken die in het belang zijn van zowel de individuele leerling als de algemene ontwikkeling van passend onderwijs. Hierbij is een transparante financiële verantwoording van scholen aan (andere leden van) de vereniging en relevante stakeholders vanzelfsprekend. Bovenstaande visie leidt er ook toe dat eventuele positieve financiële resultaten zoveel mogelijk ten goede komen aan realisatie van de ambities: 'steeds passender onderwijs op iedere school' en 'het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs'.

Financiële vertaling van de strategische ambities

Er is in dit ondersteuningsplan sprake van een duidelijke aansluiting tussen de vier strategische ambities en de inrichting van de financiële structuur. Ten opzichte van het vorige ondersteuningsplan zijn enkele activiteiten van Koers VO anders ingedeeld onder de ambities.

Beschikbare middelen

Onderdeel	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Steeds passender onderwijs op iedere school	€ 9.150.000	€ 9.150.000	€ 9.000.000	€ 9.000.000
Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs	€ 2.900.000	€ 2.900.000	€ 2.900.000	€ 2.900.000
Aansluiting onderwijs en zorg: van aanpakken naar doorpakken	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000
Succesvolle overstappen voor alle leerlingen	€ 800.000	€ 800.000	€ 800.000	€ 750.000
Organisatie van de vereniging	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.150.000

Tabel 1: beschikbare middelen

Steeds passender onderwijs op iedere school

Met deze ambitie richt Koers VO zich op passend onderwijs op school en in de klas met de nadruk op het regulier voortgezet onderwijs. Vanuit het uitgangspunt 'scholen en professionals aan zet' ligt de primaire verantwoordelijkheid van deze ambitie bij de scholen en de schoolbesturen. Koers VO heeft hierbij een faciliterende en stimulerende rol.

Koers VO gaat uit van een sterke eigen ontwikkelkracht van scholen. In ambitie 1 draait het om het faciliteren van deze eigen ontwikkelkracht door het enerzijds beschikbaar stellen van financiële middelen maar bijvoorbeeld ook door facilitering van brede scholingsbijeenkomsten en advisering door Koersconsulenten.

Gedurende de vorige planperiode 2018-2022 zijn de middelen voor deze ambitie met ongeveer 2 miljoen euro toegenomen. In de periode 2022-2026 is hierop geen verdere verhoging van middelen begroot (behoudens prijscompensatie op basis van de jaarlijkse rijksindexatie). Scholen bepalen zelf, op basis van hun invulling van passend onderwijs, hoe zij deze middelen op school inzetten ten behoeve van passende onderwijsondersteuning. Deze keuzes worden jaarlijks naar elkaar en het samenwerkingsverband verantwoord met als doel hiervan zelf en van elkaar te leren. Vanuit het budget onder deze ambitie is 7,6 miljoen

beschikbaar voor scholen via het waarderingssysteem (zie de bijlage financiën voor de uitwerking), € 150.000 per jaar voor scholing via onder andere het scholingsplein (tot en met schooljaar 2023-2024, hierna € 50.000 per jaar) en 1,3 miljoen euro via inzet van Koersconsulenten en beleidsmedewerkers van Koers VO (monitoring en verantwoording). Ook het Dashboard passend onderwijs Koers VO met daarin maandelijks geactualiseerde sturingsinformatie en de activiteiten die het samenwerkingsverband uitvoert in het kader van het onafhankelijk ouder- en jeugdsteunpunt zijn onderdeel van ambitie 1 voor samen € 100.000 per jaar (tot en met schooljaar 2023-2024, hierna € 50.000 per jaar).

Koers VO zet op deze ambitie 13,1 fte aan formatie in, hiervan is 11,2 fte werkzaam voor het Koersloket en 1,9 fte aan beleidsinzet en projectondersteuning.

Het optimaliseren van het dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs

Het realiseren van een dekkend netwerk aan onderwijsvoorzieningen, zodat geen enkele leerling thuis komt te zitten zonder onderwijs, vormt de kern van de tweede ambitie die wij in dit ondersteuningsplan presenteren en is tevens een wettelijke taak waar wij als samenwerkingsverband aan moeten voldoen. Belangrijke conclusie van de landelijke evaluatie passend onderwijs

in 2020 was dat via de verbetermaatregelen passend onderwijs een route naar inclusiever onderwijs wordt ingezet. Deze route duurt minimaal 10 tot 15 jaar en strekt zich uit over meerdere beleidsperioden. Daarmee krijgt de route naar inclusiever onderwijs, onder ambitie 2, een belangrijke plek in dit ondersteuningsplan.

Het organiseren van een dekkend netwerk van onderwijsvoorzieningen overstijgt vaak de mogelijkheden van individuele scholen en schoolbesturen. Sinds de start van passend onderwijs heeft Koers VO het OPDC (uitvoering door LMC-VO) als belangrijkste bovenschoolse voorziening (kosten 1,5 miljoen euro per jaar). In de afgelopen ondersteuningsplanperiode zijn er diverse nieuwe voorzieningen gestart zoals de Reboundvoorziening in de regio Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk op het Maximacollege (OZHW), de gecombineerde vso3-iskvoorziening op het Olympiacollege (BOOR), en onderwijs aan jongeren in een revalidatietraject op het Rijndam (BOOR) (totaal van deze voorzieningen € 300.000 per jaar).

In deze planperiode is er extra aandacht voor de stimulering van scholen in de route naar inclusiever onderwijs. Hiervoor zijn middelen beschikbaar voor een bedrag van € 200.000 per jaar. Voor de Adviescommissie Beoordeling Toelaatbaarheid (ABT) en individuele maatwerktrajecten wordt in totaal € 700.000 per jaar begroot.

Koers VO zet op deze ambitie 9,1 fte aan formatie in, hiervan is 5,5 fte werkzaam voor de ABT en 3,6 fte aan beleidsinzet en projectondersteuning.

Aansluiting onderwijs en zorg: van aanpakken naar doorpakken

Deze ambitie gaat over de samenwerking tussen onderwijs en zorg. Het dekkend netwerk gaat verder dan alleen ondersteuning op onderwijsgebied. Jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte in het onderwijs hebben ook regelmatig jeugdhulp/zorg nodig. De gemeenten zijn hiervoor verantwoordelijk. Koers VO heeft hierin een spilfunctie door vanuit het onderwijs het overleg hierover aan te gaan met de gemeenten en zorgaanbieders in de regio en hierover met de negen gemeenten op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te voeren. In de afgelopen planperiode zijn (onder andere) twee voorzieningen gerealiseerd in het kader van langdurige thuiszitters. Het zorgonderwijscentrum (ZOC) en de leerrechtspilot Goudseplein. Deze voorzieningen worden voortgezet en nieuwe initiatieven op het gebied van leerrecht worden ontwikkeld. Er is daartoe € 150.000 per jaar beschikbaar voor bestaande en nieuwe activiteiten. Voor activiteiten rond (preventie van) thuiszitten is € 200.000 per jaar begroot. Aan overige activiteiten rondom vrijstellingen 5 onder a van de Leerplichtwet, residentiële leerlingen en inzet medewerkers wordt € 250.000 per jaar begroot. Koers VO zet op deze ambitie 2,3 fte aan formatie in aan beleidsinzet en projectondersteuning.

Succesvolle overstappen voor alle leerlingen

Om te werken aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere is het van belang dat alle overstappen naar, tussen en vanuit onderwijs vloeiend en succesvol verlopen. Hierin heeft Koers VO voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte een gedeelde verantwoordelijkheid met (onze) scholen, ouders, gemeenten en overige samenwerkingspartners.

In de afgelopen planperiode zijn hiervoor verschillende activiteiten uitgevoerd. Om de overstap van het primair naar voortgezet onderwijs te ondersteunen is in 2020 de website schoolprofielen vernieuwd. De jaarlijkse update en doorontwikkeling hiervan (inclusief afschrijving op deze eenmalige investering) bedraagt € 100.000 per jaar. Het traject Zorgleerling in Beeld (ZIB) kost € 350.000 per jaar. In 2021 is gestart met het project Centrale aanmelding vso met als doel dat de toeleiding naar het vso sneller en beter verloopt voor ouders, scholen, aanbieders vso en het samenwerkingsverband. Hiervoor wordt in schooljaar 2022-2023 € 50.000 begroot. Na afloop van dit project blijven deze middelen beschikbaar voor dit doel.

Onder deze ambitie vallen tevens de ICT-kosten voor bijvoorbeeld het gebruik van Onderwijs Transparant à € 200.000 per jaar.

Koers VO zet op deze ambitie 1,0 fte aan formatie in aan beleidsinzet en projectondersteuning.

Organisatie van de vereniging

Bij organisatie van de vereniging worden alle middelen toegedeeld die niet direct kunnen worden toegerekend aan een van de vier strategische ambities. Hieronder vallen bijvoorbeeld de kosten van bestuur en staf van het samenwerkingsverband, huisvestings-, afschrijvings- en administratiekosten.

De formatie van Koers VO op deze kostenplaats bedraagt 6,6 fte.

Overige activiteiten

Zoals benoemd in hoofdstuk 4 “Wat doet samenwerkingsverband Koers VO nog meer?” zijn er twee activiteiten die niet direct tot de kerntaak van een samenwerkingsverband passend onderwijs behoren. Deze activiteiten worden niet bekostigd vanuit de middelen passend onderwijs. De kosten van De OverstapRoute à € 350.000 per jaar (inclusief 2,0 fte in dienst van het samenwerkingsverband) worden gedragen door de deelnemende gemeenten en scholen voor primair en voortgezet onderwijs in het werkgebied. Deze activiteit is daarmee budgetneutraal.

Voor de gesubsidieerde activiteiten in het kader van het VSV-programma wordt een klein bedrag (van ongeveer € 10.000 per jaar) aan Koers VO toegekend als tegemoetkoming in onder andere de kosten van de jaarlijkse subsidieaanvraag, accountantscontrole en aanwezigheid bij vergaderingen.

Rijksbekostiging van samenwerkingsverband Koers VO

De rijksbekostiging en daarmee totale inkomsten van het samenwerkingsverband zijn gebaseerd op het totaal aantal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs op onze scholen op de jaarlijkse peildatum 1 oktober.

De komende periode staan er een aantal grote aanpassingen in de bekostigingssystematiek op de planning. Met ingang van 1 januari 2023 verandert de bekostiging van het primair onderwijs en daarmee ook de bekostiging van het gespecialiseerd voortgezet onderwijs.

Dit heeft tot gevolg dat de teldatum van 1 oktober voor het vso zal worden verplaatst naar 1 februari. De precieze invloed hiervan voor de samenwerkingsverbanden is nog niet helemaal duidelijk. In de nu voorliggende meerjarenbegroting wordt de huidige systematiek van schooljaarbekostiging voorlopig doorgezet. Dit houdt in dat in deze begroting uitgegaan wordt van een 1 oktobertelling en een groeitelling op 1 februari. In de jaarlijkse actualisatie van de meerjarenbegroting zal vanaf 2023 de omslag in beeld worden gebracht. Naar alle verwachting zal dit op totaalniveau voor het samenwerkingsverband slechts beperkte financiële gevolgen hebben.

Een andere grote aanpassing is die van de bekostiging van het lwoo en pro. Deze aanpassing staat al sinds 2018 op de planning. Deze is vanwege grote zorgen bij de samenwerkingsverbanden en het voortgezet onderwijs al meerdere malen uitgesteld. Het is moeilijk gebleken een goede systematiek te vinden die recht doet aan de benodigde financiering van deze specifieke groepen in elk samenwerkingsverband. De datum van invoering staat gepland op 1 januari 2025. In de begroting wordt met deze nieuwe systematiek geen rekening gehouden. Echter, het is de verwachting dat de nieuwe bekostigingssystematiek voor lwoo en pro voor Koers VO negatief zal uitwerken. Dit kan vanaf 2025 leiden tot lagere inkomsten voor scholen met lwoo leerlingen.

Behalve de reguliere bekostiging ontvangt het samenwerkingsverband gedurende 2021-2022, en

waarschijnlijk ook 2022-2023, extra middelen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Dit om extra uitgaven voor een langer verblijf van leerlingen in het praktijkonderwijs en vso mee te dekken. Hier wordt verderop nader ingegaan.

Leerlingprognose

Voor de regio van Koers VO wordt uitgegaan van een stabiel aantal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs en een stabiel aantal nieuwkomers. Op basis van deze aantallen ontvangt Koers VO rijksbekostiging. Hierop worden de kosten voor het aantal leerlingen in het vso en pro met een tlv en het aantal leerlingen met een aanwijzing lwoo direct in mindering gebracht. Het zijn communicerende vaten. Wanneer er een toename is van het aantal leerlingen in het vso/lwoo of pro nemen de middelen die het samenwerkingsverband ontvangt af. Hierdoor is het noodzakelijk om zicht te hebben op het aantal leerlingen in het vso, pro en leerlingen met een aanwijzing lwoo.

In tabel 2 op pagina 56 staat een stijging van het aantal leerlingen met een aanwijzing lwoo sinds 2018. De groei in 2020 en 2021 zijn het gevolg van de coronacrisis. Hierdoor kwamen meer

leerlingen in aanmerking voor een aanwijzing lwoo. Het praktijkonderwijs laat al enkele jaren een kleine groei zien. Vanaf 2021 wordt een gelijkblijvend aantal leerlingen in het pro begroot. Het vso laat al enige jaren een groei zien van 3 tot 4 % per jaar. De groei in 2021 met 62 leerlingen is net als bij het lwoo het gevolg van de coronacrisis. Vanaf 2022 wordt een lichte krimp in het aantal vso-leerlingen begroot van 12 leerlingen (een krimp van 1 % in vso4). Vanaf 2024 is de verwachting dat er een gelijkblijvend aantal leerlingen in vso3 is. Koers VO streeft naar een krimp van 1% per jaar van het vso4. Dit is gerelateerd aan de ontwikkelingen in de route naar inclusiever onderwijs.

Tussentijdse groei(bekostiging)

Zoals beschreven in de inleiding is er in het gespecialiseerd onderwijs in de huidige systematiek sprake van een groeibekostiging. Als het vso groeit tussen 1 oktober en 1 februari dient het samenwerkingsverband de gegroeide scholen financieel te compenseren. Voor het vaststellen van de jaarlijkse groeibekostiging heeft Koers VO in de afgelopen planperiode de uitgangspunten uit de groeiregeling toegepast. De hierin opgenomen regeling en berekening via de Kijkdozen is door de po-raad en VO-raad, in overleg met het ministerie OCW, opgesteld.⁴⁷ Koers VO heeft vastgelegd dat zij bij groei de volledige bekostiging, dat wil zeggen de basis- en ondersteuningsbekostiging personeel alsook de materiële basis- en ondersteuningsbekostiging overdraagt aan het vso. Deze regeling blijft bestaan tot de invoering van de nieuwe bekostigingssystematiek in het primair onderwijs (en dus ook het gespecialiseerd voortgezet onderwijs)

	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024	1-10-2025
VO-regulier (incl. vavo)	49.285	49.237	49.348	49.666	49.666	49.666	49.666	49.666
Nieuwkomers	243	268	276	273	273	273	273	273
Waarvan lwoo	5.393	5.488	5.537	5.720	5.720	5.720	5.720	5.537
Waarvan pro	2.069	2.089	2.104	2.099	2.099	2.099	2.099	2.099
vso	1.851	1.924	1.980	2.042	2.030	1.988	1.976	1.964
Totaal leerlingen	51.379	51.429	51.604	51.981	51.969	51.927	51.915	51.903

Tabel 2: prognose leerlingaantallen regulier en gespecialiseerd voortgezet onderwijs

vanaf 2023.

Vanaf 2023 verandert deze groeitelling. De afdracht op basis van het aantal leerlingen in het vso zal veranderen van 1 oktober naar 1 februari. Hiermee vervalt de huidige groeitelling. Bij deze invoering is vastgelegd dat er een nieuwe groeitelling zal worden geïntroduceerd voor groei tussen 1 februari en 1 juni. Deze nieuwe groeitelling wordt door elk samenwerkingsverband in het ondersteuningsplan vastgelegd in de zogenoemde vangnetbepaling. Vanaf 2023 zal deze vangnetbepaling van toepassing zijn voor Koers VO en alle scholen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs waar leerlingen van Koers VO zijn ingeschreven. Deze formulering sluit aan op de formulering van de vangnetbepaling in de handreiking die is opgesteld door een werkgroep op initiatief van het Steunpunt Passend Onderwijs bestaande uit de PO-Raad, de VO-raad, de Sectorraad GO, het Netwerk LPO en de Sectorraad swv vo.

De vangnetbekostiging is er voor de scholen voor scholen voor vso als er een meer dan gemiddelde toename van het aantal ingeschreven leerlingen met een tlv en residentiële leerlingen, niet zijnde ingeschreven bij een justitiële jeugdinrichting (JJI) of gesloten jeugdzorg instelling (GJI), heeft plaatsgevonden in de periode 2 februari t/m 1 juni. Koers VO zal de vso-school bekostigen aan de hand van de netto instroom per ondersteuningscategorie van de leerlingen met een nieuwe tlv en nieuwe residentiële leerlingen (niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI) uit ons samenwerkingsverband in de periode 2 februari t/m 1 juni. Deze bekostiging heeft betrekking op het kalenderjaar dat volgt op de periode waarin de instroom heeft plaatsgevonden. De vangnetbepaling wordt als volgt uitgevoerd:

1. De school stelt zelf vast dat het aantal ingeschreven leerlingen met een tlv (inclusief de residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI)

op de school in de periode 2 februari t/m 1 juni meer is toegenomen dan in de periode 1 september t/m 1 februari. In dit geval is er sprake van een meer dan gemiddelde toename en worden de volgende stappen gevolgd.

2. De school stuurt uiterlijk 1 oktober een declaratie aan het samenwerkingsverband waarin onderstaande opsomming verwerkt is. Indien dit vanwege omstandigheden niet lukt laat de vso-school dit uiterlijk 1 oktober weten en wordt er gezamenlijk naar een oplossing gezocht.
  - a. Een onderbouwing van de meer dan gemiddelde toename uit stap 1.
  - b. De netto instroom (instroom minus uitstroom) in de periode 2 februari t/m 1 juni. De instroom betreft alle ingeschreven leerlingen met een nieuwe tlv en de nieuwe residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI. Voor de uitstroom zijn alle leerlingen relevant, niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI.
  - c. Het bedrag per ondersteuningscategorie, dat bestaat uit de netto instroom per ondersteuningscategorie vermenigvuldigd met de bedragen uit de ministeriële regeling.
  - d. Het totaalbedrag dat bestaat uit een optelsom van de bedragen per ondersteuningscategorie. Indien dit totaalbedrag negatief is stuurt de vso-school geen declaratie.
  - e. Koers VO verifieert de declaratie van de school op basis van de beschikbare informatie vanuit de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Bij correcte

verificatie maakt Koers VO het bedrag naar de vso-school over in het nieuwe kalenderjaar.

Uit onderzoek van de leerlingaantallen in ons samenwerkingsverband in de periode 2016-2021 blijkt de groei tussen 1 februari en 1 juni minimaal te zijn geweest en slechts in incidentele gevallen af te wijken van de groei tussen 1 september en 1 februari daarvoor. Koers VO houdt daarom in de begroting beperkt rekening met het uitkeren van groei op basis van de vangnetbepaling. Voorzichtigheidshalve zal worden uitgegaan van een tussentijdse groei van jaarlijks 10 tot 15 leerlingen tussen 1 februari en 1 juni.

Gevolgen coronacrisis en het Nationaal Programma Onderwijs

Door het ministerie is op 17 februari 2021 het "Nationaal Programma Onderwijs (NPO): steunprogramma voor herstel en perspectief" gepubliceerd. Hiermee wordt voor de periode van twee jaar (2021-2023) 8,5 miljard beschikbaar gesteld als investering in het onderwijs. Een deel daarvan is bestemd voor de gevolgen voor samenwerkingsverbanden. In schooljaar 2021-2022 (en waarschijnlijk ook schooljaar 2022-2023) ontvangen de samenwerkingsverbanden in het vo de volgende extra middelen:

- een bedrag van € 17,56 per leerling in het regulier vo. Hiermee kunnen de kosten worden gedekt voor enerzijds leerlingen die vanwege het uitstellen van stages een jaar langer in het vso blijven ingeschreven en anderzijds voor leerlingen die vanwege problematiek eerder naar het vso doorstromen dan

verwacht zou mogen worden in een reguliere situatie.

- Een bedrag van € 237,02 per leerling in het praktijkonderwijs. Ook deze middelen zijn een tegemoetkoming voor de hogere kosten van het samenwerkingsverband vanwege een jaar langere inschrijving in het pro.

Naast een stijging van het aantal leerlingen in het vso heeft de coronacrisis er ook toe geleid dat het aantal lwoo-leerlingen in 2020 en 2021 tegen de trend in fors is toegenomen. Dit is in tabel 2 zichtbaar. Hiervoor ontvangt het samenwerkingsverband geen financiële compensatie vanuit het Rijk. Door deze eenmalige groei van in totaal 183 leerlingen ten opzichte van 2020 zal er gedurende vier jaar (schoolloopbaan in het vmbo) sprake zijn van extra uitgaven aan leerlingen voor wie deze aanwijzing is afgegeven en dus van een financiële verplichting voor Koers VO van vier jaar. Deze aanwijzing blijft geldig onafhankelijk of de achterstanden worden ingelopen door de leerling. Omdat er geen voorziening lwoo gevormd kon worden heeft Koers VO besloten hiervoor een bestemmingsreserve te vormen die in november 2021 is vastgesteld op € 3.664.000. De kosten van € 916.000 voor de groei van 183 lwoo-leerlingen worden jaarlijks via resultaatsbestemming ten laste gebracht van deze bestemmingsreserve. In de jaarlijkse analyse van het financiële resultaat en de balanspositie van het samenwerkingsverband zal de situatie zonder en met inachtneming van deze eenmalige groei worden besproken.

Tabel 2 op de vorige pagina toont aan dat er in het vso sprake is van een groei van 62 leerlingen. De extra uitgaven hiervoor vallen, als gevolg van de t-1 bekostiging in het vso, in 2022 en 2023. Deze extra middelen worden toegevoegd aan de exploitatie van het samenwerkingsverband. Dit leidt in 2021 en 2022 tot hogere baten terwijl de kosten pas een jaar later komen. Hier wordt rekening mee gehouden in de exploitatieresultaten over de komende jaren. Als gevolg van de coronacrisis was er in de afgelopen periode sprake van een vertraging in de uitvoering van diverse activiteiten. Dit richt zich met name op de extra middelen die zijn toegewezen in het kader van Maatregel 23 (uit de verbeteraanpak) die zouden worden besteed vanaf augustus 2021. De uitgaven aan het scholingsplein, de impuls naar inclusiever onderwijs en het informatiepunt voor ouders en jongeren zijn in 2021 nog beperkt gebleven. Deze middelen zijn opgenomen in het ondersteuningsplan 2022-2026 zodat er langjarige impuls aan kan worden gegeven.

Extra aandacht zal in de komende periode uitgaan naar het gesubsidieerde project (hoog)begaafdheid. Koers VO ontvangt in de periode 2019-2022 jaarlijks € 284.000 van het ministerie voor uitvoering van dit project. De uitgestelde besteding van deze middelen hebben echter geen gevolg voor de exploitatie omdat de ontvangen middelen worden gereserveerd op de balans. Zodra er uitgaven worden gemaakt vindt er een vrijval plaats vanuit deze post. Ook na afronding van dit project in 2023 zullen er waarschijnlijk nog middelen beschikbaar zijn vanuit de

toegekende subsidiemiddelen. Deze zullen in de rest van de periode 2022-2026 worden ingezet om de activiteiten blijvend te borgen.

Meerjarenbegroting op hoofdlijnen

De meerjarenbegroting wordt, volgens afspraak, jaarlijks bijgesteld als gevolg van fluctuaties in het aantal leerlingen, gerealiseerd beleid en de risicoanalyse. In dit ondersteuningsplan wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de financiële ontwikkelingen in deze planperiode.

De twee tabellen hieronder geven een overzicht in overeenstemming met het vastgestelde model voor de jaarverslaggeving en op basis van de financiële structuur gebaseerd op de strategische ambities. In de tweede tabel worden, behalve de inkomsten en de doorbetaling van de rijksbekostiging, ook de uitgaven per ambitie opgenomen. Ambities waarbij sprake is van extra baten vanuit bijvoorbeeld gemeenten worden gesaldeerd tot de meerkosten.

De meerjarenbegroting vertoont in 2021 een positief resultaat van afgerond € 300.000 als gevolg van de extra NPO-middelen. In 2022 vertoont de begroting ook een licht positief resultaat van € 50.000 vanwege de NPO-middelen, ondanks dat dit het eerste jaar is waarin extra kosten worden gemaakt voor de eenmalige groei van het lwoo. In 2023 en 2024 zorgen deze jaarlijkse kosten voor negatieve financiële resultaten van ruim € 900.000 en € 1,2 miljoen. In 2025 blijft het exploitatieresultaat negatief echter wanneer de genoemde last van € 916.000 buiten

beschouwing wordt gelaten is er voor het eerste sprake van een licht stijgende lijn in het financiële resultaat. Het jaar 2026 laat een positief resultaat zien van € 483.000.

Omdat de langjarige gevolgen van de coronacrisis en de gevolgen van de nieuwe bekostigingssystematiek lwoo en pro nog niet zijn in te schatten is voor het positieve resultaat in 2026 nog geen nieuwe bestemming vastgesteld. De invloed van de coronacrisis op, bijvoorbeeld het aantal leerlingen in het gespecialiseerd voortgezet onderwijs, zal nauwlettend worden gemonitord en waar nodig leiden tot bijstellingen van de begroting en zal de komende jaren een van de belangrijkste redenen zijn voor afwijkingen van de meerjarenbegroting.

Signaleringsnorm (mogelijk) bovenmatige reserves

In de landelijke evaluatie passend onderwijs (en daaropvolgende politieke discussie) is veel aandacht besteed aan de bovenmatige reserves van de samenwerkingsverbanden (maatregel 23 in de verbeteraanpak). Eind januari 2021 is door de PO-Raad, VO-raad, Netwerk LPO en de Sectorraad samenwerkingsverbanden vo een sectorplan opgesteld. In dit sectorplan is uitleg gegeven over hoe en op welke termijn alle samenwerkingsverbanden als sector hun bovenmatige reserve dachten af te bouwen. Hierbij is vastgelegd dat uiterlijk binnen 3 jaar de afbouw volledig moest zijn gerealiseerd en er sectorbreed geen sprake meer was van een bovenmatige reserve.

**Exploitatieoverzicht (verdicht)
Samenwerkingsverband Koers VO**

	Werkelijk 2020	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.1 (Rijks)bijdragen OCW	€ 75.731.203	€ 79.049.539	€ 80.971.438	€ 80.517.075	€ 79.665.327	€ 79.355.327	€ 79.355.327
3.2 Overige overheidsbijdragen	€ 314.094	€ 330.245	€ 375.772	€ 370.861	€ 370.661	€ 370.661	€ 370.661
3.5 Overige baten	€ 84.254	€ 80.121	€ 82.500	€ 82.500	€ 82.500	€ 82.500	€ 82.500
Totaal BATEN	€ 76.129.551	€ 79.459.905	€ 81.429.710	€ 80.970.236	€ 80.118.488	€ 79.808.488	€ 79.808.488
4.1 Personele lasten	€ 2.943.982	€ 3.244.167	€ 3.383.682	€ 3.384.868	€ 3.384.868	€ 3.384.868	€ 3.384.868
4.2 Afschrijvingen	€ 73.860	€ 116.327	€ 113.282	€ 114.251	€ 107.560	€ 77.230	€ 33.476
4.3 Huisvestingslasten	€ 123.712	€ 121.823	€ 129.000	€ 129.000	€ 129.000	€ 129.000	€ 129.000
4.4 Overige lasten	€ 3.497.172	€ 3.820.744	€ 4.181.667	€ 4.321.500	€ 4.209.000	€ 3.811.500	€ 3.811.500
4.5 Doorbetalingen aan schoolbesturen	€ 69.261.064	€ 71.842.627	€ 73.562.835	€ 73.963.543	€ 73.528.870	€ 73.021.619	€ 71.965.138
4.5.1 Verplichte afdrachten door ocw	€ 61.135.818	€ 63.854.413	€ 65.550.122	€ 66.047.615	€ 65.612.942	€ 65.105.691	€ 64.049.210
4.5.2 Doorbetaling groei/bekostiging	€ 396.088	€ 354.134	€ 381.495	€ 315.928	€ 315.928	€ 315.928	€ 315.928
4.5.3 Overige doorbetalingen aan schoolbesturen	€ 7.729.158	€ 7.634.080	€ 7.631.219	€ 7.600.000	€ 7.600.000	€ 7.600.000	€ 7.600.000
Totaal LASTEN	€ 75.899.789	€ 79.145.688	€ 81.370.467	€ 81.913.162	€ 81.359.298	€ 80.424.217	€ 79.323.982
Saldo BATEN en LASTEN	€ 229.762	€ 314.216	€ 59.243	€ 942.926-	€ 1.240.810-	€ 615.728-	€ 484.506
6.1 Financiële baten	€ 124	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
6.2 Financiële lasten	€ 16.571	€ 7.341	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500
Saldo FINANCIËLE BATEN en LASTEN	€ 16.447-	€ 7.341-	€ 1.500-	€ 1.500-	€ 1.500-	€ 1.500-	€ 1.500-
EXPLOITATIESALDO	€ 213.315	€ 306.875	€ 57.743	€ 944.426-	€ 1.242.310-	€ 617.228-	€ 483.006

Tabel 3: meerjarenbegroting op basis van model jaarverslaggeving

Uitgaven ambities

	Werkelijk 2020	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A1: Passend Onderwijs zichtbaar in school	€ 8.826.452-	€ 8.833.676-	€ 9.037.577-	€ 9.137.608-	€ 9.075.108-	€ 8.987.608-	€ 8.987.608-
A2: Optimaliseren Dekkend Netwerk	€ 2.634.244-	€ 2.369.885-	€ 2.573.636-	€ 2.916.576-	€ 2.916.576-	€ 2.916.576-	€ 2.916.576-
A3: Samenwerking onderwijs en zorg	€ 509.265-	€ 645.104-	€ 741.358-	€ 683.025-	€ 683.025-	€ 683.025-	€ 683.025-
A4: Doorgaande schoolloopbanen	€ 863.048-	€ 1.244.680-	€ 1.076.622-	€ 806.894-	€ 805.684-	€ 788.766-	€ 749.074-
OR: De OverstapRoute	€ 42	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Org: Organisatie van de vereniging	€ 1.149.969-	€ 1.358.551-	€ 1.192.886-	€ 1.193.855-	€ 1.188.374-	€ 1.174.962-	€ 1.170.901-
Rijk: Rijksbekostiging	€ 14.196.250	€ 14.758.753	€ 14.679.821	€ 13.793.532	€ 13.426.457	€ 13.933.708	€ 14.990.189
Totaal uitgaven programma's / ambities	€ 213.315	€ 306.875	€ 57.743	€ 944.426-	€ 1.242.310-	€ 617.228-	€ 483.006

Tabel 4: meerjarenbegroting op basis van de strategische ambities

Het sectorplan is half februari 2021 goedgekeurd door het ministerie. Hiermee waren de financiële kortingen voor de sector voorlopig van de baan. Naast het sectorplan hebben alle samenwerkingsverbanden een individueel plan in uitvoering over de afbouw van hun (mogelijk) bovenmatige reserves. Behalve de andere investeringen als gevolg van maatregel 23, was Koers VO ook voornemens de kosten voor de groei van het lwoo financieel volledig in 2021 te voorzien. Dit is niet mogelijk gebleken, waardoor deze kosten gedurende vier jaar op de uitgaven van het samenwerkingsverband drukken. Om deze reden wordt de signaleringsnorm (mogelijk) bovenmatige reserves in de komende periode door het samenwerkingsverband beoordeeld met en zonder de bestemmingsreserve ter dekking van deze extra uitgaven lwoo. Koers VO vindt het belangrijk om mogelijk bovenmatige reserves af te bouwen met in achtneming van de financiële last van de eenmalige groei van het lwoo voor de komende jaren. Koers VO wil voorkomen dat het snel afbouwen van het eigen vermogen in 2022 en 2023 ertoe leidt dat er in de jaren daarna moet worden bezuinigd op de investeringen die nu worden gedaan als inzet op de strategische ambities.

Wanneer de bestemmingsreserve buiten beschouwing wordt gelaten houdt samenwerkingsverband Koers VO zich vanaf eind 2021 aan de signaleringsnorm. Wanneer de bestemmingsreserve wordt meegerekend in het eigen vermogen houdt Koers VO zich vanaf eind 2025 aan de signaleringsnorm. Monitoring hiervan en verantwoording aan de toezichthouder zal meerdere malen per jaar plaats vinden door middel van de vastgestelde planning en control cyclus.

Risicoanalyse

Behalve de sectorbrede signaleringsnorm (mogelijk) bovenmatig eigen vermogen is het belangrijk dat Koers VO voor de eigen situatie bepaald wat de belangrijkste risico's zijn en op welke wijze zij hiervoor middelen vrij beschikbaar houdt om deze risico's financieel te kunnen dekken. Om deze reden vindt er jaarlijks op het niveau van het samenwerkingsverband een risicoanalyse plaats bij de update van de meerjarenbegroting in de periode april-mei. Hierin wordt behalve een inventarisatie en beschrijving van de belangrijkste risico's ook een vertaling gemaakt naar het benodigde weerstandsvermogen ter dekking van deze risico's. De eigen risicoanalyse is daarmee van een inhoudelijker niveau dan de signaleringsnorm. Beide zijn echter in het gesprek met de stakeholders van belang. In maart 2021 is de risicoanalyse geactualiseerd naar aanleiding van de bestaande ontwikkelingen.

In de risicoanalyse worden drie typen risico's onderscheiden voor Koers VO. Risico's die voortvloeien uit:

1. door Koers VO geformuleerde beleidskeuzes en de uitvoering hiervan
2. het overheidsbeleid
3. de bedrijfsvoering van Koers VO

De genoemde bedragen in de kolom 'impact weerstandsvermogen' geven een indicatie van de omvang van het benodigde weerstandsvermogen. Alle genoemde bedragen tellen op tot € 2.891.500.

Wat opvalt is dat met name de strategische risico's de

Categorie	Aantal risico's	Impact op het weerstandsvermogen
Risico's die voortvloeien uit de door Koers VO geformuleerde beleidskeuzes en de uitvoering hiervan (strategische risico's)	19	€1.797.000
Risico's die voortvloeien uit de bedrijfsvoering van Koers VO (voorkombare risico's)	8	€469.500
Risico's die voortvloeien uit het overheidsbeleid (externe risico's)	3	€625.000

Tabel 5: Overzicht van risico's en totale impact op het weerstandsvermogen.

grootste (mogelijke) impact op het weerstandsvermogen hebben. Op de korte termijn ligt de belangrijkste winst die kan worden behaald in de verdere beperking van de impact van met name de strategische risico's.

Verantwoording

Koers VO vindt het belangrijk zich te verantwoorden over de inzet van alle (ondersteunings)middelen, inclusief de middelen die doorbetaald worden aan de deelnemende schoolbesturen en de financiële middelen voor het vso en lwoo/pro. Schoolbesturen maken aan elkaar en aan het samenwerkingsverband inzichtelijk waar de aan hen (en/of hun scholen) toebedeelde middelen aan zijn besteed en tot welke resultaten voor leerlingen (met een ondersteuningsbehoefte) dit heeft geleid.

Eén van de voorbeelden hiervan is zichtbaar in ambitie 1 waarbij de scholen voor voortgezet onderwijs met elkaar reflecteren op de door hun gemaakte keuzes. Koers VO zal

bij de start van het nieuwe ondersteuningsplan 2022-2026 een dashboard hebben ingericht dat de scholen hierbij kan helpen. Op basis van bijvoorbeeld verwijzingscijfers naar het vso, OPDC en thuiszitters is het mogelijk voor scholen hier ook meer data gedreven met elkaar het gesprek over aan te gaan.

Koers VO ziet verantwoording als het sluitstuk van het cyclisch proces dat start met planvorming in dit ondersteuningsplan 2022 -2026. In het volgende hoofdstuk wordt de inrichting van systematische kwaliteitszorg op het niveau van het samenwerkingsverband beschreven. Jaarlijks vindt verantwoording plaats op twee momenten, enerzijds financieel in het jaarverslag na afloop van het boekjaar en anderzijds inhoudelijk via Koers VO in beeld, cijfers, grafieken en tekst na afloop van het schooljaar. Verantwoordingsinformatie is voor alle bij het samenwerkingsverband betrokken partijen openbaar en te vinden op de website van Koers VO.

6. De juiste koers: hoe blijven we kritisch

Varen wij de juiste koers? Die vraag stelden wij ons naar aanleiding van de 25 verbeterpunten die minister Slob in het najaar van 2020 presenteerden en die vraag stellen wij ons vandaag de dag nog steeds. Dat is maar goed ook. De uitdagingen die scholen, leerlingen en ouders de afgelopen jaren voor hun kiezen kregen, van de invoering van de zorgplicht en het hardnekkige lerarentekort tot de coronacrisis en de vluchtelingenstroom die zich vanuit Oekraïne naar onze scholen beweegt, tonen aan dat flexibiliteit, aanpassingsvermogen en zelfreflectie onmisbaar zijn om ons doel te bereiken.

Onze leidende principes, inhoudelijke uitgangspunten en, last but not least, de vier strategische ambities waarmee ons samenwerkingsverband de komende beleidsperiode werkt aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere, worden dan ook voortdurend getoetst. Kortom, waarom doen we wat we doen en past hetgeen dat we doen bij de opdracht van ons samenwerkingsverband passend onderwijs? Om die vraag te beantwoorden ontwikkelden wij een structuur die ordening aanbrengt en formuleerden wij drie leidende principes, teneinde een kwaliteitscultuur binnen ons samenwerkingsverband te cultiveren en te stimuleren:

1. we maken beleidskeuzen bewust, gevoed vanuit de behoefte bij scholen, leerlingen, ouders en andere belanghebbenden en rekening houdend met de uitvoerbaarheid;
2. wat we doen, doen we goed;
3. we leren vanuit eerdere ervaringen; activiteiten worden geëvalueerd en op basis daarvan (aangepast) gecontinueerd of gestopt.

Onze visie op kwaliteit

Het is niet zo gemakkelijk om de kwaliteit van passend onderwijs te meten. Want hoe meet je de kwaliteit van de ondersteuning en hoe kom je erachter of een onderwijsplek passend is, of leerlingen zich 'beter' ontwikkelen en of middelen doelgericht worden ingezet? Kan de kwaliteit van passend onderwijs worden gevat in de bestaande cijfers over het aantal verwijzingen, thuiszitters of het aantal leerlingen met extra ondersteuning? Of zijn verhalen en belevingen van ouders,

leerlingen en leerkrachten een betere indicator voor de kwaliteit? Wat vinden we écht waardevol en willen we écht weten?

Koers VO heeft de visie dat kwaliteit niet alleen gemeten kan worden aan de hand van cijfers, maar vooral ook aan de hand van ervaringen vanuit onze scholen, ouders, medewerkers en onze samenwerkingspartners en stakeholders. We verwerken de signalen en informatie die we krijgen sinds schooljaar 2018-2019 in de uitgave 'Koers VO in beeld, passend onderwijs in cijfers, grafieken en tekst'. Doel is om binnen Koers VO samen het gesprek aan te gaan over wat de cijfers en verhalen laten zien. Wat gaat goed en wat kan beter of vraagt iets anders? Koers VO operationaliseert kwaliteitszorg vooral als zorgvuldig handelen en het doorlopen van een cyclisch proces: nadenken bij wat je doet, wat je doet goed doen, reflecteren op wat je hebt gedaan en op basis daarvan doelen en activiteiten aanpassen en weer doorgaan (planning, uitvoering, evaluatie). Het gaat er uiteindelijk

om dat de goede dingen gebeuren voor leerlingen en dat ouders, leerlingen en professionals zich gehoord voelen in wat zij in de praktijk meemaken

Ons kwaliteitszorgsysteem

Koers VO streeft naar een sluitend kwaliteitszorgsysteem.⁴⁸ Dit systeem legt de verbinding tussen beleidsvorming, -uitvoering, evaluatie en rapportage van activiteiten. Hiermee verantwoorden we wat we doen en is dit voor alle betrokkenen en overige belanghebbenden controleerbaar.

Voorwaarden voor succes (kritische succesfactoren (ksf's))

De basis van ons kwaliteitszorgsysteem wordt gevormd door 15 voorwaarden voor succes, die nodig zijn om passend onderwijs te laten slagen. Alleen als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kunnen we onze missie bereiken: een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere. De keuze voor de voorwaarden voor succes is medebepaald door wet- en regelgeving Passend Onderwijs, door de inspectie gehanteerde waarderingskader samenwerkingsverbanden passend onderwijs⁴⁹ en de 25 verbetermaatregelen vanuit de landelijke Evaluatie en Verbeteraanpak Passend Onderwijs van minister Slob. Het inspectiekader is in tegenstelling tot de wet niet leidend, maar wordt door ons gezien als aanvullend en aanscherpend.

Nr.	Korte beschrijving voorwaarden voor succes	Verantwoordelijk	Strategische ambitie(s)
1	<p>Er is een gedragen ondersteuningsplan met een gedeelde missie en visie Er is overeenstemming over missie, visie, leidende principes, inhoudelijke uitgangspunten, doelen en afspraken zoals die in het ondersteuningsplan zijn vastgelegd.</p>	Netwerk van v(s)o-scholen/ schoolbesturen	
2	<p>Belanghebbenden zijn bekend met, en begrijpen de wettelijke taken, doel en beleid van het samenwerkingsverband Het samenwerkingsverband communiceert helder en eenduidig op een aan de doelgroep aangepaste manier over waarom het bestaat, wat het voor wie doet en met welk doel. Doelgroepen zijn in ieder geval scholen, schoolbesturen, ouders, jongeren en gemeenten.</p>	Bestuur Koers VO en v(s)o-school/schoolbestuur	
3	<p>Scholen tonen betrokkenheid en loyaliteit aan het netwerk Elke schoollocatie ervaart dat zij deel uitmaakt van een netwerk dat gezamenlijk staat voor de opdracht om voor elke leerling een passende onderwijsplek te realiseren. Dit betekent dat het schoolbestuur zich bewust is van de gedeelde verantwoordelijkheid en altijd handelt in het belang van de leerling, ook als dit ten koste gaat van het eigen organisatiebelang.</p>	Netwerk van v(s)o-scholen/ schoolbesturen	
4	<p>Leerlingen worden snel en passend geplaatst Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte vinden binnen acceptabele tijd een passende en thuis nabij onderwijsplek. Als eerste stap hierin maken ouders en scholen gebruik van de website Schoolprofielen. Het Koersloket biedt hulp als moeilijk een plek gevonden kan worden. Voor de doorlooptijd van de verschillende overgangssituaties zijn normen afgesproken, aansluitend op de wet passend onderwijs.</p>	Netwerk van v(s)o-scholen/ schoolbesturen en bestuur Koers VO	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs • Succesvolle overgangen voor alle leerlingen
5	<p>Binnen het samenwerkingsverband zijn er geen thuiszitters Het samenwerkingsverband bevordert in voldoende mate dat alle leerplichtige of kwalificatie plichtige leerlingen onderwijs volgen. Het aantal thuiszitters is een directe indicator voor het succes van het netwerk.</p>	Netwerk van v(s)o-scholen/ schoolbesturen en gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs • Aansluiting onderwijs – zorg: van aanpakken naar doorpakken

Nr.	Korte beschrijving voorwaarden voor succes	Verantwoordelijk	Strategische ambitie(s)
6	<p>De jongere staat centraal en wordt gehoord</p> <p>Er is op elke schoollocatie voor een jongere die extra ondersteuning krijgt een vast contactpersoon op school die vanaf de start tot het verlaten van de school beschikbaar is voor vragen. Er is bij het samenwerkingsverband een plek waar ouders en jongeren terecht kunnen met vragen over passend onderwijs.</p>	V(s)o-school/schoolbestuur en bestuur Koers VO	<ul style="list-style-type: none"> • Steeds passender onderwijs op iedere school • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs • Aansluiting onderwijszorg: van aanpakken naar doorpakken. • Succesvolle overgangen voor alle leerlingen.
7	<p>Ouders zijn gelijkwaardige gesprekspartners van de school en het samenwerkingsverband</p> <p>Elke schoollocatie heeft vanaf de start directe en open contacten met ouders om doorlopend af te kunnen stemmen over de ondersteuning die de leerling/de jongere nodig heeft om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Er is bij het samenwerkingsverband een plek waar ouders en jongeren terecht kunnen met vragen over passend onderwijs.</p>	V(s)o-school/schoolbestuur en bestuur Koers VO	<ul style="list-style-type: none"> • Steeds passender onderwijs op iedere school
8	<p>Iedere school biedt passende ondersteuning</p> <p>Elke school zorgt ervoor dat haar leerlingen de ondersteuning krijgen die nodig is, zodat zij met succes de opleiding kunnen doorlopen.</p>	V(s)o-school/schoolbestuur	<ul style="list-style-type: none"> • Steeds passender onderwijs op iedere school
9	<p>Vo- en vso-scholen werken onderling en met elkaar samen om te komen tot inclusiever onderwijs</p> <p>Vo- en vso-scholen werken onderling en met elkaar samen (integratie) om onderwijs-maatwerkoplossingen te realiseren voor individuele leerlingen en groepen leerlingen. Zo worden er inclusievere voorzieningen gecreëerd.</p>	Netwerk van v(s)o-scholen/schoolbesturen en bestuur Koers VO	<ul style="list-style-type: none"> • Steeds passender onderwijs op iedere school • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs

Nr.	Korte beschrijving voorwaarden voor succes	Verantwoordelijk	Strategische ambitie(s)
10	<p>Er zijn functionele samenwerkingsrelaties met onderwijs (ondersteunings) partners</p> <p>Er wordt afgestemd met de swv-en po in onze regio, aangrenzende swv-en vo, Visio, Auris, LWOE, ECZO, ROC's en andere onderwijsondersteuningspartners t.b.v. continuïteit van een passend ondersteuningsaanbod voor leerlingen die dat nodig hebben.</p>	Bestuur Koers VO	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs • Succesvolle overgangen voor alle leerlingen
11	<p>Er zijn passende bovenschoolse voorzieningen ingericht (OPDC)</p> <p>Daar waar vo-scholen geen passend aanbod hebben is er op niveau van het swv een passend bovenschools aanbod beschikbaar. Bovenschoolse voorzieningen zijn toegankelijk voor alle leerlingen binnen het samenwerkingsverband.</p>	Netwerk van v(s)b-scholen/schoolbesturen	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs
12	<p>Er zijn functionele samenwerkingsrelaties met gemeenten</p> <p>Er wordt afgestemd met de gemeenten in onze regio om tot afspraken te komen die ruimte bieden aan professionals in onderwijs en jeugdhulp om met elkaar tot creatieve maatwerkoplossingen te komen voor individuele en groepen leerlingen. Ook worden afspraken gemaakt over leerlingenvervoer, leerplicht/thuiszitters en onderwijshuisvesting</p>	Bestuur Koers VO en gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting onderwijszorg: van aanpakken naar doorpakken. • Optimaliseren dekkend netwerk en de route naar inclusiever onderwijs • Steeds passender onderwijs op iedere school
13	<p>Leerlingen stromen uit met toekomstperspectief</p> <p>Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte stromen uit met een toekomstperspectief (diploma, arbeidsplek of dagbesteding).</p>	Netwerk van v(s)b-scholen/schoolbesturen en gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Succesvolle overgangen voor alle leerlingen

Nr.	Korte beschrijving voorwaarden voor succes	Verantwoordelijk	Strategische ambitie(s)
14	<p>Koers VO is een professionele organisatie De kritische processen (administratieve organisatie en interne controle) zijn vastgelegd. De verdeling van taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en het interne toezicht zijn hierbinnen opgenomen. Ook is er een adequate set instrumenten aanwezig voor personeelsbeheer en -ontwikkeling.</p>	Bestuur Koers VO en netwerk van v(s)o-scholen/ schoolbesturen	
15	<p>Er is een goede financiële huishouding waarbij de risico's bekend zijn De financiële huishouding is gebaseerd op een doelmatige en rechtmatige inzet van gelden, waarbij de continuïteit van Koers VO gegarandeerd is.</p>	Bestuur Koers VO en v(s)o-school/schoolbestuur	

Verantwoordelijkheid

Wie er verantwoordelijk is voor een voorwaarde, verschilt. We onderscheiden drie verantwoordelijkheidsniveaus binnen het samenwerkingsverband:

1. het netwerk van vo- en vso- scholen/schoolbesturen met focus op samenwerking;
2. de individuele v(s)o school/ het v(s)o schoolbestuur met focus op de jongere met een ondersteuningsbehoefte;
3. Bestuur en organisatie Koers VO, met focus op de uitvoering van de wettelijke taken en het faciliteren en stimuleren van passend onderwijs.

Daarnaast heeft het samenwerkingsverband een gedeelde verantwoordelijkheid met gemeenten als het gaat om jeugdhulp (de 'oude' jeugdzorg en de jeugd-ggz) en het toeleiden van jongeren naar de arbeidsmarkt (participatiewet).

Samenhang voorwaarden voor succes (ksf's), ondersteuningsplan, doelen en activiteitenplan

De voorwaarden voor succes geven weer wat nodig is om onze missie te bereiken. Deze voorwaarden zijn daarmee duurzaam. Het ondersteuningsplan van Koers VO is het strategische beleidsdocument van het samenwerkingsverband en beslaat het beleid voor vier jaar. In het schema in onderstaande is terug te vinden welke voorwaarden voor succes bijdragen aan het behalen van welke strategische ambities. Bij iedere ambitie worden per ondersteuningsplanperiode

(beleids)- doelen bepaald: zo concreet en meetbaar als mogelijk. Met daarbij behorende activiteiten die (twee) jaarlijks worden geëvalueerd. **20** Zodoende ontstaat een logische relatie tussen de voorwaarden voor succes, het ondersteuningsplan met de strategische ambities en het doelen en activiteitenplan van samenwerkingsverband Koers VO.

In schema:

set voorwaarden voor succes	4 - 8 jaar
ondersteuningsplan (strategisch beleidsdocument)	4 jaar
doelen en activiteitenplan	(twee)jaarlijks (op schooljaar)
evaluatie doelen en activiteitenplan	(twee)jaarlijks (op schooljaar)

Onze kwaliteitsinstrumenten

Er zijn de laatste jaren steeds meer instrumenten ter beschikking om in beeld te brengen of we de goede dingen doen. Zo voeren beleidsmedewerkers gesprekken met alle schoollocaties, om de ontwikkelingen passend onderwijs op school met elkaar uit te wisselen (schoolbezoeken). Er worden tweejaarlijks digitale vragenlijsten uitgezet onder ondersteuningscoördinatoren en (locatie)directeuren van zowel onze vo- en vso- scholen. Hierin wordt gevraagd naar de ervaringen met beleidsactiviteiten die Koers VO heeft ontwikkeld maar

ook naar de tevredenheid over de ondersteuning en facilitering vanuit het samenwerkingsverband en jaarlijks worden ledengesprekken gevoerd door het college van bestuur met ieder schoolbestuur.

Naast de kwalitatieve informatie is er ook veel kwantitatieve informatie (cijfers) beschikbaar die te vinden is in Koers VO in beeld. Daarnaast ontvangt iedere school en elk schoolbestuur jaarlijks een eigen 'factsheet' met relevante financiële en overige gegevens op school- en bestuursniveau. Om data eenvoudiger en actueler te ontsluiten voor scholen en schoolbesturen wordt er gewerkt aan het 'realtime' toegankelijk maken van data via het nieuwe 'Dashboard Koers VO'.⁵⁰ Ook dit vormt weer aanleiding voor gesprek en reflectie op school-, bestuurs- en samenwerkingsverbandniveau. Zo wordt het zicht op kwaliteit binnen Koers VO bevordert en vergroot.

Het verantwoordingstraject 'Anders verantwoorden' (zie H2, ambitie 1) is een belangrijk instrument om de kwaliteit van passend onderwijs op school/ondersteuning op school in beeld te brengen en reflectie op de ontwikkeling daarvan op scholen te stimuleren. Voor het gesprek over de kwaliteit van passend onderwijs op school kan ook gebruik worden gemaakt van de 'Praktische Handreiking Ondersteuningsstructuur op school', van schoolbezoeken, factsheets en vanaf 2022 van het Dashboard Koers VO.

Op Koers

Het Ondersteuningsplan 2022-2026 stippelt de koers uit die ons samenwerkingsverband de komende

beleidsperiode een stap dichterbij onze eindbestemming brengt. De tumultueuze beleidsperiode die achter ons ligt, leerde ons dat rigoreus vastgestelde routebeschrijvingen weinig waarde hebben. Navigeren door een wereld waar ingrijpende gebeurtenissen de situatie van de scholen van de ene op de andere dag doen kenteren, vergt nu eenmaal flexibiliteit en aanpassingsvermogen. En ook in rustiger vaarwater zal Koers VO de ingeslagen weg blijven evalueren en waar nodig bijsturen. Niettemin biedt dit Ondersteuningsplan 2022-2026 handvatten die ons samenwerkingsverband en onze partners helpen de gezamenlijke opgave te realiseren.

Bijlage 1: Procedures

De procedures en criteria voor plaatsing van leerlingen op scholen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs en de procedure voor het beoordelen of een leerling is aangewezen op het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) zijn verplichte onderdelen van het ondersteuningsplan. Dit geldt ook voor het toelaatbaar verklaren van leerlingen tot het praktijkonderwijs. In deze bijlage zijn alle procedures geldend gedurende de termijn van dit ondersteuningsplan opgenomen. Omdat deze procedures regelmatig worden geëvalueerd en verbeterd kunnen hierin tussentijds wijzigingen optreden. In deze bijlage is eveneens de procedure met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het voortgezet onderwijs van leerlingen van scholen voor gespecialiseerd voortgezet onderwijs opgenomen.

De meest actuele procedures zijn altijd te vinden op de website van Koers VO.

1. Toeleiding naar het gespecialiseerd voortgezet onderwijs

Als de ondersteuning die de vo-school kan bieden niet (langer) toereikend is voor de leerling, en deze ondersteuning op dat moment ook niet geboden kan worden binnen een andere vo-school of het OPDC, dan kan deze leerling in aanmerking komen voor intensieve ondersteuning op een vso-school.

Voor een plaats op een vso-school is een

toelaatbaarheidsverklaring (tlv) van het samenwerkingsverband nodig. De Adviescommissie Toelaatbaarheid (ABT) vso is de commissie die deze wettelijke taak voor het samenwerkingsverband uitvoert. De Koersconsulenten zijn poortwachter voor verwijzing naar een vso3- en vso4-school. Afgifte van een tlv is uitsluitend mogelijk na (positief) advies van een Koersconsulent en de ABT.

Wettelijk gezien moeten er twee deskundigen een advies geven over de tlv aanvraag. Deze deskundigen, te weten

een kinder- of jeugdpsycholoog, orthopedagoog, een pedagoog, een psycholoog, een kinderpsychiater, een maatschappelijke werker of een arts verzorgen een schriftelijk deskundigenadvies. In de ABT hebben in ieder geval een orthopedagoog en/of een psycholoog zitting. Naast deskundigen van de ABT kunnen ook professionals vanuit de commissies van begeleiding van de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs of bovenschoolse deskundigen ingezet worden als deskundige bij een tlv-aanvraag.

Criteria

De ABT-vso hanteert de volgende criteria bij de beoordeling of een leerling toelaatbaar is voor het vso4:

- Er is sprake van een grote onderwijs/ondersteuningsbehoefte van de leerling waar de huidige reguliere school niet aan kan voldoen.
- De school heeft aanpassingen gedaan om de leerling te ondersteunen. Er is een ontwikkelingsperspectiefplan (opp) opgesteld waarin de ondersteuningsbehoefte en de in te zetten en de ingezette ondersteuning is omschreven. Het opp is geëvalueerd en besproken met leerling en ouders.
- Andere reguliere scholen kunnen op dat moment niet aan de ondersteuningsbehoefte voldoen. Hier zijn concrete acties op ingezet en/of aangeboden. Zo zijn er minstens twee andere vo-scholen benaderd om na te gaan of zij de benodigde onderwijsondersteuning kunnen bieden en/of is de leerling ingebracht in het plaatsingoverleg. Het moet duidelijk zijn dat de benaderde scholen de benodigde

onderwijsondersteuning niet kunnen bieden. Als ouders niet akkoord gaan met genoemde acties kunnen deze acties niet worden ingezet, maar kan de tlv-aanvraag alsnog ingediend worden.

- Plaatsing op het OPDC is niet passend omdat de leerling structurele en langdurige ondersteuning nodig heeft.

Criteria overstap so/po – vso4:

- Er is sprake van een grote onderwijs/ondersteuningsbehoefte van de leerling waar de reguliere vo scholen niet aan kunnen voldoen.
- De school heeft aanpassingen gedaan om de leerling te ondersteunen. Er is een opp opgesteld waarin de ondersteuningsbehoefte en de in te zetten en de ingezette ondersteuning is omschreven (dit kan evt. ook een handelingsplan zijn, als de po school niet met opp's werkt).
- Vanuit het schoolondersteuningsteam/commissie van begeleiding/betrokken samenwerkingsverband PO wordt het advies plaatsing vso gegeven. Er is een getekend advies van een betrokken gedragswetenschapper of van de voorzitter van de commissie van begeleiding.

Criteria bij herbeoordelingen vso4:

- Er is sprake van een grote onderwijs/ondersteuningsbehoefte van de leerling waar de reguliere vo scholen niet aan kunnen voldoen.
- Vanuit de commissie van begeleiding wordt het advies voortzetting vso gegeven.

- Er is een opp opgesteld waarin de ondersteuningsbehoefte en de in te zetten en de ingezette ondersteuning zijn omschreven.

De criteria voor toelating van leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en/of een chronische ziekte tot het vso³ staan beschreven in het document 'Dossieropbouw t.b.v. het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring vso³', welke te vinden is op onze website.

Algemene richtlijnbevestiging afgifte duur tlv vso:

- Er wordt in principe uitgegaan van een afgifteduur voor de gehele schoolloopbaan.
- Hier kan van worden afgeweken als de ondersteuningsbehoefte duidelijk aangeeft dat in de toekomst terugkeer naar het regulier vo of een andere bekostigingscategorie passend zou kunnen zijn.
- Hier kan van worden afgeweken wanneer onduidelijk is of en in welke mate het volgen van onderwijs mogelijk is. Bijvoorbeeld bij pilots in het kader van leerrecht.
- Wanneer ouders en leerling twijfelen over de benodigde overstap naar het vso kan de tlv op hun verzoek voor kortere duur worden afgegeven. Er zal dan voor het verlopen van de tlv moeten worden vastgesteld of de leerling weer terug kan naar regulier onderwijs of dat een nieuwe tlv zal worden aangevraagd door de vso-school.

Bij het bepalen van de duur van de vo- schoolloopbaan en de afgifteduur van de tlv gelden de volgende richtlijnen:

- De leerling volgt diplomagericht onderwijs binnen het vso en kan een examen halen (vmbo t/m vwo): De tlv wordt afgegeven tot en met het examenjaar.
- De leerling volgt onderwijs binnen het vso met uitstroombestemming arbeid, dagbesteding of entreeopleiding: De tlv wordt tot en met het schooljaar dat de leerling 18 wordt afgegeven. Wanneer blijkt dat onderwijs voorliggend blijft na het 18e jaar, kan de vso-school vanzelfsprekend, via een versnelde route, een nieuwe tlv aanvragen. Deze kan, afhankelijk van het perspectief van de jongere, afgegeven worden voor 1 of 2 schooljaren, tot en met het 20e jaar.
- Bij afwijking van algemene richtlijn wordt er gekeken naar de aard van de benodigde ondersteuning en daarmee samenhangend, de bekostigingscategorie of de (mogelijke mate van) schoolgang.
- Meer informatie over dit onderwerp is te vinden in het document 'Richtlijnen afgifteduur tlv vso binnen Koers VO'. Dit document is te vinden op onze website.

Wat is er nodig voor een tlv?

1. Een duidelijk beeld van de geboden ondersteuning, vastgelegd in een ontwikkelingsperspectiefplan (opp), besproken met en ondertekend door de ouders. Hierbij moet duidelijk zijn wat de rol van relevante betrokken deskundigen is geweest.
2. Een duidelijke motivering waarom een vso-

school beter passend is voor deze leerling. Hierbij gebruikmakend van de resultaten van de ondersteuning die tot nu toe is geboden en de evaluaties hiervan. Daarbij motiveren waarom de benodigde ondersteuning alleen binnen het voortgezet speciaal onderwijs kan worden geboden.

3. Een consultatie en positief advies van de Koersconsulent.
4. Tijdens deze consultatie wordt het verhaal van de leerling doorgenomen. Er kan worden aangetoond waarom het ondersteuningsaanbod op school niet (meer) toereikend is en waarom verwacht wordt dat (tijdelijk) onderwijs in een vso-setting de leerling wel gaat helpen. De Koersconsulent bespreekt aan de hand van deze informatie eventuele alternatieve mogelijkheden. De Koersconsulent vult de rol van poortwachter voor het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs. Als de gezamenlijke conclusie is dat een vso-school het best tegemoet komt aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling, dan treedt de aanmeldingsprocedure vso in werking.

Digitale aanmeldingsprocedure vso3 en vso4

De ondersteuningscoördinator voert in onderstaande procedure altijd de regie en is het aanspreekpunt voor alle partijen.

De onderstaande genoemde (digitale) procedure wordt gebruikt bij de aanvraag van toelaatbaarheidsverklaringen bij Koers VO.

Met de start van de Centrale aanmelding is er daarnaast een nieuwe procedure ontwikkeld voor aanvragen vo-vso. Wanneer ouders toestemming geven voor aanmelding bij een vso-school die is aangesloten bij de werkwijze van de centrale aanmelding geldt deze nieuwe procedure, waarvan de meest recente versie te vinden is op onze website. De belangrijkste punten hieruit met betrekking tot de werkwijze voor vo-scholen en Koers VO, zijn echter ook opgenomen in onderstaande procedure.

1. Op basis van de consultatie met de Koersconsulent maakt u voor de leerling een digitaal dossier aan in OnderwijsTransparant (OT). U voegt vast het (Koers) opp, inclusief handelingsdeel en evaluaties als bijlage toe. U bespreekt het voornemen om de voorbereidingen te starten voor het aanvragen van een tlv met de ouders en de leerling. De zienswijze van ouders en de leerling wordt in de completering van het dossier meegenomen.
2. U formuleert –na consultatie van uw schoolondersteuningsteam - een advies voor de ontvangende school/instelling, waarin duidelijk wordt welke specifieke ondersteuning de leerling op de nieuwe plek nodig heeft (en die u zelf niet meer kunt bieden). Dit advies wordt geformuleerd aan de hand van het formulier ‘adviesformulier vo-vso’, welke u kunt vinden op onze website.
3. De ondersteuningscoördinator bespreekt met ouders en leerling het definitieve arrangement; het is belangrijk dat ouders een school van voorkeur

doorgeven–indien aan de orde. De Koersconsulent of gedragsdeskundigen kunnen hierover meedenken en adviseren.

4. Wanneer ouders akkoord gaan met het aanvragen van een tlv, tekenen zij het ingevulde adviesformulier vo-vso. Hiermee geven zij toestemming voor uitwisseling van gegevens met het samenwerkingsverband Koers VO en het voorleggen van de gegevens aan een externe deskundige onderwijs ten behoeve van de wettelijk verplichte deskundigenadviezen. De tlv aanvraag kan echter wettelijk gezien ook aangevraagd worden zonder toestemming van ouders. Het is echter van groot belang dat ouders goed zijn meegenomen in het gehele proces en dat zij de gelegenheid krijgen om hun visie te delen. In het proces van Centrale aanmelding geven ouders in deze fase ook toestemming voor aanmelding bij de vso-school/vso-scholen van voorkeur. Alleen met toestemming van ouders kunnen gegevens worden uitgewisseld met de vso-scholen, in het proces van Centrale aanmelding.
5. U vult alle gegevens in de digitale aanvraag in OT en voegt de benodigde bijlages (het opp, het adviesformulier vo-vso en didactische gegevens) toe. Het kan dat er ook andere bijlages van belang zijn.
6. U nodigt de Koersconsulent uit om mee te kijken naar de conceptaanvraag. Deze beoordeelt of onder andere het opp en het adviesformulier vo-vso voldoende duidelijk maken dat intensieve ondersteuning op een vso-school nodig is. Als de Koersconsulent akkoord gaat met de aanvraag, dan

voegt de Koersconsulent zijn/haar adviesformulier toe aan de aanvraag.

7. Zodra de Koersconsulent zijn/haar positieve advies aan de aanvraag heeft toegevoegd, kunt u de aanvraag indienen bij de ABT. Dit doet u door de aanvraag definitief te maken. Hiermee doet u de aanvraag "op de post" naar de ABT. Vanaf dit moment kunt u geen inhoudelijke wijzigingen meer aanbrengen in de aanvraag, wel kunt u nog bijlagen toevoegen. Wanneer het proces van Centrale aanmelding wordt doorlopen, kunt u voordat u de aanvraag op definitief zet, via het tabblad 'betrokkenen' de vso-school van voorkeur inzage geven in het dossier en verzoeken de aanmelding te behandelen. Deze stap kan alleen met toestemming van ouders.
8. Wanneer de ABT de aanvraag voor een tlv vso3 of vso4 heeft ontvangen, ontvangen de aanvragende school en ouder(s)/verzorger(s) een ontvangstbevestiging. De ABT zal na ontvangst van het dossier, mits het dossier compleet is, binnen acht weken een advies geven over de toelaatbaarheid van de leerling tot het voortgezet speciaal (bij bijzondere omstandigheden kan het bestuur van het samenwerkingsverband deze termijn verlengen of opschorten).
9. De ABT beoordeelt of het dossier compleet en inhoudelijk voldoende is en of het opp, het adviesformulier vo-vso en het advies van de Koersconsulent (en evt. andere stukken) voldoende duidelijk maken dat intensieve ondersteuning op een

vso3- of vso4-school nodig is. Als de deskundigen menen dat –op basis van de aangeleverde documenten- onvoldoende blijkt dat intensieve ondersteuning op een vso3- of vso4- school aan de orde is, dan neemt deskundige contact op met de Koersconsulent of de ouders. Indien nodig neemt de Koersconsulent contact op met de vo-school. De Koersconsulent informeert de vo-school over de vragen van de ABT en kan de school indien nodig ondersteunen bij het aanleveren van aanvullende informatie of bij het zoeken van een passende plek binnen het reguliere voortgezet onderwijs.

10. De deskundigen geven een zogenaamd 'deskundigenadvies' waaruit duidelijk wordt voor welke intensieve ondersteuning op een vso-school de leerling in aanmerking komt. Hierbij wordt, indien mogelijk, meteen geadviseerd welke vso-school aan de onderwijsbehoeften kan voldoen en de duur van het benodigde arrangement.
11. De ABT beoordeelt de gehele aanvraag (op basis van twee deskundigenadviezen) en adviseert het college van bestuur van het samenwerkingsverband over het al dan niet afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring (tlv). Dit advies omvat de duur van de tlv, bekostigingscategorie en op welke school er het beste aan de onderwijsbehoeften van de leerling kan worden voldaan of, bij de route Centrale aanmelding, welke vso-school de leerling plaatst.
12. Het college van bestuur van Koers VO neemt – op basis van het advies van de ABT – een besluit over het verstrekken van een tlv. De ABT stuurt vervolgens

een afschrift van het besluit aan de aanvragende v(s)o-school en naar het correspondentieadres van ouder(s)/verzorger(s) zoals aangegeven.

Indien het college van bestuur een positief besluit heeft genomen omtrent afgifte van de tlv:

13. Attendeert u als school ouders erop dat zij hun kind nu kunnen aanmelden bij de beoogde vso-school, indien de school van plaatsing niet bekend is of aanmelding nog niet heeft plaatsgevonden.
14. Stuurt u – na verzoek van de vso-school en na akkoord van de ouders – de gevraagde dossiergegevens door naar de nieuwe vso-school, als dit nog niet is gebeurd. Dit kan door in de aanvraag in OT de betreffende vso-school als uitvoerder in te vullen (zie invulwijzer OT). Ook wanneer de vso-school al is betrokken vinkt u deze na het besluit als uitvoerder aan in OT. Hierna zal de vso-school het arrangement in uitvoering nemen.
15. De leerling start zo snel als mogelijk op de vso-school. Wanneer de leerling gaat starten op een vso-school dient u het leerlingdossier van de leerling via OT aan de betreffende vso-school over te dragen (zie invulwijzer OT).

Indien van toepassing: ouder(s), schoolbestuur of andere belanghebbenden kunnen binnen 6 weken bezwaar aantekenen tegen het besluit van de ABT over het al dan niet afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring. Koers VO is aangesloten bij de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT). Deze commissie

adviseert het samenwerkingsverband over bezwaarschriften die ingediend worden naar aanleiding van besluiten over het al dan niet toekennen van een toelaatbaarheidsverklaring vso. Op de bezwaarschriftprocedure is de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing.

Terugplaatsing van vso naar vo

In samenspraak met onze scholen is er een procedure ontwikkeld waarbij het terugplaatsen van leerlingen van gespecialiseerd naar regulier onderwijs gestimuleerd en ondersteund wordt door Koers VO, en welke actief wordt ingezet door scholen en andere betrokkenen. Deze opgestelde procedure biedt concrete richtlijnen maar kan ook aangepast of aangevuld worden, afhankelijk van de situatie van de leerling.

Deze procedure terugplaatsing wordt de komende jaren geëvalueerd en waar nodig aangepast al naar gelang ervaringen van scholen, ouders, leerlingen, Koers VO en eventuele andere partners. Ook worden landelijke en regionale ontwikkelingen, wettelijke kaders, mogelijkheden voor maatwerk, maar ook instrumenten, zoals een voorbeeldcontract constant meegenomen in de uitvoering van onderstaande procedure. De meest actuele informatie is te vinden op onze website.

De procedure voor terugplaatsingen ziet er vooralsnog als volgt uit:

- Minstens één keer per jaar vindt er op alle vso-

scholen, een gesprek plaats tussen de school, de Koersconsulent en een gedragsdeskundige van Koers VO. Tijdens dit gesprek wordt onder andere nagegaan welke leerlingen mogelijk terug kunnen stromen naar regulier onderwijs of welke vso-school passend kan zijn (als er sprake is van terugplaatsing vanuit een instelling). In dit gesprek wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan leerlingen voor wie tlvs voor kortere duur dan de gehele schoolloopbaan zijn afgegeven, omdat er bij afgifte twijfel was over een mogelijke terugkeer of overstap naar regulier onderwijs. Daarnaast is er specifieke aandacht voor leerlingen die vanuit het speciaal (basis) onderwijs naar het vso zijn gegaan, daar uit navraag bij onze vso-scholen blijkt dat er voor leerlingen uit deze doelgroep mogelijk goede kansen liggen om de overstap naar regulier onderwijs te maken. Ook de vo-scholen vinden het belangrijk dat er zo vroeg en zo snel mogelijk verbindingen tussen scholen worden gelegd.

- Naast dit jaarlijkse overleg zullen de Koersconsulent en vso-school geregeld met elkaar nagaan of er nog andere leerlingen de overstap kunnen maken. Indien nodig wordt dan ook een gedragsdeskundige van Koers VO betrokken. N.B Dit gesprek over terugplaatsing zal voor vso-scholen met bijzondere doelgroepen waarbij terugkeer naar regulier onderwijs niet mogelijk is, (zoals bijvoorbeeld Tyltyl) niet altijd nodig zijn.
- Per leerling wordt nagegaan wat de ondersteuningsbehoeften, het onderwijsniveau en

evt. de sectorkeuze van de leerling zijn, en welke reguliere scholen mogelijk het onderwijs en de benodigde ondersteuning kunnen bieden. Het is belangrijk dat er aandacht voor de timing van de overstap is, zodat het leerproces niet doorbroken worden, er goede aansluiting is met betrekking tot onderwijstraject (inclusief stages en het programma van toetsing en afsluiting) en er sprake is van doorlopende leerlijnen.

- Indien er mogelijkheden gezien worden voor regulier vo, dan worden ouders en leerling actief betrokken bij dit proces. Het is belangrijk dat er voldoende aandacht en tijd is om ouders en leerling in dit proces mee te nemen en hun ideeën en gevoelens over een mogelijke overstap serieus te nemen.
- De vso-school heeft de regie in deze fase van het proces. Er is aandacht voor het tijdpad van het proces in het schooljaar. Acties moeten tijdig genomen worden zodat leerlingen op een passend moment kunnen instromen in het regulier onderwijs.
- Er wordt door de vso-school contact gezocht met reguliere scholen, om na te gaan of zij de leerling onderwijs en ondersteuning kunnen bieden en wat hiervoor nodig is. Koers VO heeft hierbij in principe een ondersteunende rol, maar kan in overleg met alle betrokkenen, ook een actievere rol aannemen, bijv. door scholen te benaderen/verbinden of een overleg te organiseren waar meerdere scholen aan deelnemen. Ook het plaatsingsoverleg kan hiervoor benut worden.

Indien er een passende vo-school is gevonden volgen de volgende stappen:

1. De betrokken scholen, het samenwerkingsverband, ouders leerling en evt. andere betrokkenen zoals de gemeenten, bespreken met elkaar wat er nodig en mogelijk is om de leerling in te laten stromen in het regulier onderwijs. Er wordt nagegaan hoe, hoe snel en met welke ondersteuning de leerling de overstap maakt naar de reguliere vo-school.
2. Er wordt een terugplaatsingsplan gemaakt waarin de betrokken partijen de praktische afspraken en acties vastleggen. Er wordt besproken en besloten of er direct tot definitieve inschrijving wordt overgegaan of dat er wordt gekozen voor een observatieplaatsing of een andere vorm. Eventuele risico's/gevolgen met betrekking tot wet- en regelgeving worden doorgesproken en er worden duidelijke afspraken gemaakt. De betrokken partijen conformeren zich aan dit plan.
3. Wanneer er met/door alle betrokkenen wordt gekozen voor een observatieplaatsing of symbiosevorm wordt er een contract opgesteld waarin de voorwaarden, de verantwoordelijkheden en doelen worden opgenomen. Eventuele risico's/gevolgen met betrekking tot wet- en regelgeving worden hierin meegenomen. Afhankelijk van de genomen keuzes wordt bepaald wie de regierol heeft in welke fase van het traject (de vso-school of de ontvangende vo-school). Het terugplaatsingsplan kan hiervoor gebruikt worden, maar dit kan ook een los contract zijn. Een voorbeeld hiervoor wordt ontwikkeld en

komt beschikbaar via de Koersconsulenten.

4. Reguliere scholen krijgen, bij inschrijving, vanuit het waarderingsbudget van Koers VO een extra budget om de leerling extra ondersteuning te bieden.
5. Als dit budget onvoldoende is of in het bestaande tijdspad niet tijdig beschikbaar is, gaan alle betrokkenen, inclusief gemeente (indien nodig), met elkaar in gesprek om na te gaan welke extra inzet nodig is en hoe deze bekostigd en gerealiseerd kan worden. Vanuit Koers VO kan er evt. gebruik worden gemaakt van een 'maatwerkbudget'.
6. Indien de tlv afloopt wordt er een nieuwe tlv afgegeven voor minimale duur, die dient als vangnet, mocht de geboden ondersteuning in/door het vo onvoldoende zijn, en vso toch nog nodig zijn. Als alle betrokkenen hierachter staan kan hiervan afgeweken worden.
7. Afspraken over de benodigde en geboden ondersteuning, doelen en evt. aanpassingen in het onderwijsprogramma, worden opgenomen in het opp. Het is belangrijk dat kennis over de leerling en wat de leerling nodig heeft in het onderwijs goed wordt overgedragen en dat ondersteuning wordt voortgezet. De bpo-er van de vo-school kan hierin een rol spelen, maar er kan ook gekozen worden voor een andere betrokkene van de school, het samenwerkingsverband (expertisepool) of van externe partners.
8. Er wordt regelmatig geëvalueerd met de betrokken partijen hoe de terugplaatsing verloopt, hoe de leerling zich ontwikkelt en of er aanvullende acties nodig zijn. Dit wordt bijgehouden via het opp. Hoe

vaak een evaluatie nodig is per leerling anders zijn, en zal met alle betrokkenen worden afgestemd.

9. Mocht geconcludeerd worden dat de terugplaatsing niet goed verloopt, zal er een gesprek plaatsvinden met ouders, leerling, de ontvangende school, de verwijzende school en Koers VO (en andere betrokkenen zoals gemeente of leerplicht, indien nodig). In gezamenlijk overleg zal besloten worden of de terugplaatsing wel of geen verdere doorgang zal hebben en bij een mogelijke doorgang van de plaatsing, wat hiervoor nodig is. De ondersteuningsmogelijkheden van de ontvangende school zijn leidend bij de bepaling of de terugplaatsing voortgezet kan worden/definitief kan worden gemaakt.
10. Bij goede ontwikkelingen op de reguliere school is betrokkenheid van sommige partijen zoals in ieder geval de verwijzende vso-school, maar wellicht ook het swv en/of gemeente, na een jaar niet meer nodig. Dit wordt per leerling nagegaan en besloten. Het kan nodig zijn dat de leerling gedurende de gehele schoolloopbaan extra ondersteuning nodig heeft, in welke vorm dan ook.
11. Bij onverhoopte terugkeer naar het vso wordt geadviseerd om deze leerlingen voorrang te geven bij een mogelijke wachtlijst.
12. Koers VO houdt bij om hoeveel leerlingen het gaat en welke aanvullende acties door het swv zijn ingezet.
13. Er wordt jaarlijks op beleidsniveau geëvalueerd en aanbevelingen gedaan voor mogelijke aanpassingen en ontwikkelingen in de toekomst.

Bovenstaande procedure geldt grotendeels ook voor plaatsingen vanuit jeugdzorginstellingen, zoals residentiële en gesloten instellingen, naar vo- en vso-scholen. Voor deze doelgroep kan in de omschreven procedure dus ook een vso-school benaderd worden. De scholen die verbonden zijn aan instellingen kunnen zelf contact opnemen met het Koersloket, waarna genoemde stappen doorlopen kunnen worden. Er kan voor deze doelgroep echter geen gebruik worden gemaakt van observatie- of tijdelijke plaatsingen met inschrijving school van herkomst, wanneer de leerlingen niet terug kunnen keren naar de instelling waar de leerling vandaan komt.

2. Toeleiding naar leerwegondersteunend onderwijs of praktijkonderwijs

Sinds 1 januari 2016 is het samenwerkingsverband verantwoordelijk voor de afgifte van toelaatbaarheidsverklaringen voor het praktijkonderwijs en voor aanwijzingen voor het leerwegondersteunend onderwijs. De ABT lwoo/pro beoordeelt met gebruikmaking van de landelijke richtlijnen of aangemelde leerlingen hieraan voldoen. Zo wordt toegang verkregen tot het praktijkonderwijs of leerwegondersteuning op het vmbo.

Leerwegondersteuning in het vmbo

Als blijkt dat de leerling met een vmbo-advies door leerachterstanden en/of leerbelemmerende sociaal-emotionele problematiek leerwegondersteuning nodig heeft, kan de vmbo-school een aanwijzing

leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) aanvragen bij het samenwerkingsverband passend onderwijs. Met deze aanwijzing ontvangt de vmbo-school extra bekostiging voor het bieden van de benodigde ondersteuning. Het al dan niet afgeven van een aanwijzing lwoo is niet voorwaardelijk voor het kunnen toelaten van een leerling op een vmbo-school.

Praktijkonderwijs

Als blijkt dat een praktijkschool (pro) het best tegemoet kan komen aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling, is het nodig om een tlv aan te vragen bij het samenwerkingsverband passend onderwijs. Zonder tlv-pro kan een school voor praktijkonderwijs een leerling niet toelaten.

Criteria

Koers VO hanteert de landelijke criteria om in aanmerking te komen voor praktijkonderwijs of lwoo.

Lwoo:

- de leerling heeft een IQ tussen 75 en 90.
- de leerling heeft een leerachterstand van 0,25 tot 0,50 op twee van vier domeinen (begrijpend lezen, technisch lezen, spellen, inzichtelijk rekenen) waarbij minimaal één van de domeinen begrijpend lezen of inzichtelijk rekenen betreft.

Of

- de leerling heeft een IQ tussen 91 en 120.
- de leerling heeft een leerachterstand van 0,25 tot 0,50 op twee van vier domeinen (begrijpend lezen,

technisch lezen, spellen, inzichtelijk rekenen) waarbij minimaal één van de domeinen begrijpend lezen of inzichtelijk rekenen betreft.

- de leerling heeft leerbelemmerende sociaal-emotionele problematiek.

Praktijkonderwijs:

- de leerling heeft een IQ tussen 55 en 80.
- de leerling heeft een leerachterstand van 0,50 of meer op twee van vier domeinen (begrijpend lezen, technisch lezen, spellen, inzichtelijk rekenen) waarbij minimaal één van de domeinen begrijpend lezen op inzichtelijk rekenen betreft.

Voordat de v(s)o-school een aanvraag voor een tlv-pro of aanwijzing lwoo gaat doen voor leerlingen die schriftelijk bij de school zijn aangemeld, stelt de school zich de volgende vragen:

1. *Hebben ouders uw school als school van voorkeur aangegeven?*

Ouders dienen bij aanmelding aan te geven of zij hun kind aanmelden op meerdere scholen en welke school de school van voorkeur is. De school van voorkeur is zorgplichtig en zet de vervolgstappen.

2. *Bij welk samenwerkingsverband moet u de tlv aanvragen?*

Het verantwoordelijke samenwerkingsverband voor het afgeven van een tlv voor praktijkonderwijs wordt bepaald aan de hand van de vestigingsplaats van de school. Alle v(s)o-scholen in de regio van Koers VO, vragen de tlv voor praktijkonderwijs aan bij Koers VO.

Wanneer wordt geconstateerd dat Koers VO het verantwoordelijke samenwerkingsverband is om de tlv-pro of de aanwijzing lwoo aan te vragen, wordt de volgende procedure ingezet.

Procedure

1. De school verzamelt de benodigde informatie (leerachterstanden en IQ en eventueel informatie over sociaal emotioneel functioneren).
2. De school vraagt toestemming aan de ouders om een tlv praktijkonderwijs of aanwijzing lwoo aan te vragen (mocht dit niet al bij de schriftelijke aanmelding gedaan zijn). Bij een tlv praktijkonderwijs wordt ook om de 'zienswijze' van de ouders gevraagd.
3. De school start de aanvraag door in de 1-loket module in OT de gevraagde gegevens in te vullen.
4. Indien de leerling heeft meegedaan aan het traject De zorgleerling in beeld (ZIB), haalt de school de benodigde (onderzoeks)gegevens uit de POV0-module in OT. Zie voor meer informatie over het ZIB-traject, onze website.
5. Als de leerling niet heeft meegedaan aan het ZIB-traject, voegt de school zelf de benodigde (onderzoeks)gegevens toe.
6. Als alle benodigde gegevens zijn toegevoegd, zet de school de aanvraag op 'definitief'. Hiermee verstuurt de school de aanmelding naar de ABT lwoo/pro. Vanaf dit moment kan de school geen inhoudelijke wijzigingen meer aanbrengen in de aanmelding, wel kunnen er nog bijlagen worden toegevoegd.
7. Wanneer de ABT lwoo/pro de aanvraag voor

een tlv pro of aanwijzing lwoo heeft ontvangen, ontvangen de aanvragende school en ouder(s)/ verzorger(s) een ontvangstbevestiging. De ABT lwoo/pro zal na ontvangst van het dossier, mits het dossier compleet is, binnen acht weken een advies geven over de toelaatbaarheid van de leerling tot het praktijkonderwijs of de aanwijzing lwoo (bij bijzondere omstandigheden kan het bestuur van het samenwerkingsverband deze termijn verlengen of opschorten).

8. De ABT lwoo/pro beoordeelt in hoeverre de leerling voldoet aan de landelijke criteria voor Praktijkonderwijs of de landelijke criteria voor lwoo en adviseert het college van bestuur van het samenwerkingsverband over het al dan niet afgeven van een tlv-pro of het al dan niet geven van een aanwijzing lwoo.
9. Het college van bestuur van Koers VO neemt – op basis van het advies van de ABT lwoo/pro – een besluit over het verstrekken van een tlv-pro of een aanwijzing lwoo. De ABT lwoo/pro stuurt vervolgens een afschrift van het besluit aan de aanvragende v(s)o-school en naar het correspondentieadres van ouder(s)/verzorger(s), zoals aangegeven in OT.

Indien van toepassing: ouder(s), schoolbestuur of andere belanghebbenden kunnen binnen 6 weken bezwaar aantekenen tegen het besluit van de ABT over het al dan niet afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring pro of aanwijzing lwoo. Koers VO is aangesloten bij de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring

(LBT). Deze commissie adviseert het samenwerkingsverband over bezwaarschriften die ingediend worden naar aanleiding van besluiten over het al dan niet toekennen van een toelaatbaarheidsverklaring of aanwijzing. Op de bezwaarschriftprocedure is de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing.

3. Orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC)

Het OPDC is een onderwijzorgarrangement voor het regulier onderwijs. Dit houdt in dat leerlingen uit het regulier onderwijs worden opgevangen en een groepsarrangement op maat volgen, met aandacht voor onderwijs op het niveau van de leerling en gedragsverbetering. Jeugdhulpmedewerkers zijn in aanvulling op het onderwijs op de locatie aanwezig om gedrag te reguleren en de voorwaarden voor terugkeer te creëren.

Het OPDC is bedoeld voor leerlingen uit het regulier voortgezet onderwijs die –ondanks voorafgaande inzet – zorgen voor een hoge mate van (tijdelijke) handelingsverlegenheid op de school. Er moet bij de leerling sprake zijn van behoefte aan ondersteuning op meerdere terreinen, onderwijs- én niet-onderwijsproblematiek. Uitgangspunt, ook vanuit wetgeving, is dat een leerling, na verblijf in een OPDC terugkeert in het reguliere onderwijs, bij voorkeur op de eigen school. De eigen school blijft

dan ook verantwoordelijk voor de schoolloopbaan van de leerling en stelt in overleg met ouders een ontwikkelingsperspectiefplan (opp) op en stemt af met de kernpartners in het schoolondersteuningsteam. Met dit opp formuleert de eigen school een gerichte (integrale) ondersteuningsvraag aan het OPDC (voor een onderwijsarrangement) en heeft in die zin 'de regie' over de ondersteuning.

Doelgroep

Leerlingen die staan ingeschreven op een reguliere vo-school, met multi-problematiek, bij wie het continueren van de schoolloopbaan in gevaar komt en bij wie de reguliere vo-school (tijdelijk) niet in staat is hen weer op weg te helpen. Wel is de leerling in principe in staat in een reguliere onderwijscontext zijn diploma te halen. Niet het onderwijsprobleem staat centraal, maar de ondersteuningsvraag die altijd betrekking heeft op gedrag en leren.

Daarnaast zijn in bepaalde situaties thuiszitters plaatsbaar. Dit zijn leerlingen voor wie niet direct passend onderwijs beschikbaar is. Voorwaarde is dat zij gebaat zijn bij een kort verblijf in een bovenschoolse voorziening en in een groep kunnen functioneren.

Ten slotte zijn onder strikte voorwaarden leerlingen plaatsbaar die op de vo-school een crisissituatie hebben veroorzaakt met direct gevaar voor henzelf, docenten en/of medeleerlingen middels versnelde plaatsing.

Uitgesloten van plaatsing

Niet plaatsbaar zijn leerlingen bij wie direct al duidelijk is dat zij in aanmerking dienen te komen voor een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) voor vso3 en vso4 of die al een tlv vso3 of vso4 hebben. Voor het overige is geen enkele vraag bij voorbaat volledig uitgesloten. Bij twijfel overleggen direct betrokkenen met elkaar over de mogelijkheden en risico's.

Positionering

Binnen het dekkend aanbod van het samenwerkingsverband biedt het OPDC bovenschoolse, tijdelijke en integrale ondersteuning (door onderwijs én jeugdhulp), gericht op leerlingen die de ondersteuningsmogelijkheden in het reguliere voortgezet onderwijs overvragen en daardoor dreigen uit te vallen. De ondersteuning duurt zo kort mogelijk, maar zo lang als nodig is, tussen enkele weken en een half jaar. Het OPDC maakt deel uit van het continuüm in de ondersteuningsstructuur in het reguliere vo en bevindt zich aan het einde van dit continuüm.

Exploitatie

Koers VO exploiteert zelf geen OPDC, maar is inkoper van dit aanbod. Een schoolbestuur dat deze vorm van onderwijs kan bieden geldt als aanbieder. Het betreffende schoolbestuur is verantwoordelijk voor de inzet van het personeel, zowel arbeidsrechtelijk als qua (onderwijs) bevoegdheden, en voor zaken als huisvesting van de eigen voorziening. Voor de exploitatie van de lesplaatsen

OPDC is voor de periode 1 augustus 2022 – 31 juli 2026 een overeenkomst gesloten met schoolbestuur en lid van de vereniging LMC VO.

Integraal arrangement van onderwijs en jeugdhulp

Tijdelijke bovenschoolse onderwijsopvang in het OPDC is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle schoolbesturen die lid zijn van Koers VO. Samen nemen de schoolbesturen deze verantwoordelijkheid en het risico wordt ook samen gedragen. Een integraal arrangement van onderwijs en jeugdhulp is uitsluitend mogelijk met inbreng van de gemeenten in onze regio.

Koers VO is verantwoordelijk voor de sturing op de kwaliteit van het op het OPDC geboden onderwijs en maakt hierover afspraken met de aanbieder in de inkoopovereenkomst; gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en inkoop van de in te zetten jeugdhulp binnen het OPDC. Het bestuur van Koers VO voert bestuurlijk overleg met de gemeenten binnen het werkgebied om:

- de toekenning en inzet van vormen van jeugdhulp af te stemmen en te borgen;
- het integrale arrangement van onderwijs en jeugdhulp verder te ontwikkelen en af te stemmen op de vraag;
- de sturingskaders voor het onderwijsdeel én het niet-onderwijsdeel van het arrangement af te stemmen;
- kaderafspraken te maken met betrekking tot geschikte huisvesting voor de OPDC-vestigingen.

Procedure

De criteria voor plaatsing op het OPDC en de procedures voor aanmelding, plaatsing en uitstroom staan op de website www.koersvo.nl/OPDC. Scholen spelen een grote rol in het voortraject en de consulente van het Koersloket vervullen onder meer een rol als poortwachter in de toeleiding naar deze bovenschoolse voorzieningen. De volgende uitgangspunten gelden voor de procedure van aanmelding:

- Bij plaatsing op het OPDC blijft de verantwoordelijkheid voor de leerling bij de school van inschrijving van de leerling.
- De vo-school stelt een ontwikkelingsperspectief op voor de leerling waaruit duidelijk wordt waarop de onderwijsondersteuning in het OPDC gericht moet zijn.
- De Koersconsulent geeft in rol van poortwachter advies over plaatsing en stemt wel/niet in met aanmelding.
- Toekennen van een integraal arrangement op een OPDC en het plaatsen van de leerling verloopt via de ABT-OPDC (adviescommissie beoordeling toelaatbaarheid OPDC).
- Bij plaatsing in een OPDC start de onderwijsondersteuning voor de leerling.
- Op uiterlijk hetzelfde moment start de communicatie tussen vo-school van herkomst en het OPDC over het onderwijs aan en beoogde terugkeer van de leerling naar een reguliere school.
- Ook start het gesprek tussen jeugdhulp en het 'thuisfront' van de leerling. Dit werkproces valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente(n).

Bijlage 2: Financiën

In deze bijlage bij hoofdstuk 4 vindt een nadere toelichting plaats op de meerjarenbegroting en balansposities. Ook wordt er extra toelichting gegeven op de verdeling van de ondersteuningsmiddelen.

1. Rijksbekostiging

De rijksbekostiging van het samenwerkingsverband wordt gevormd door twee bekostigingssoorten, te weten de lichte en de zware ondersteuningsbekostiging. Basis voor beide bekostigingssoorten is het aantal leerlingen van de scholen in de regio van Koers VO op 1 oktober van het jaar. Beide subsidies zijn niet geoormerkt. Het feit dat de rijksbekostiging is gesplitst in twee afzonderlijke subsidies heeft geen invloed op de werkelijke besteding van de middelen door het samenwerkingsverband. Middelen voor zware ondersteuning mogen besteed worden aan de ondersteuning op het regulier onderwijs en vice versa.

Sinds de begroting 2021 wordt de jaarlijkse indexatie van de rijksbekostiging mee begroot ter hoogte van het gemiddelde van de vier jaar ervoor (voor 2022 € 475.000). Hiermee wordt geacteerd op een van de belangrijkste redenen van de positieve exploitatieresultaten in voorgaande jaren. De eerste ervaring hiermee is positief, omdat dit het verschil tussen de begrote rijksbijdragen en de uiteindelijke realisatie verkleint.

Lichte ondersteuningsbekostiging

De lichte ondersteuningsbekostiging is gebaseerd op het totaal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs.

	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024	1-10-2025
VO-regulier (incl. vavo)	49.285	49.237	49.348	49.666	49.666	49.666	49.666	49.666
Nieuwkomers	243	268	276	273	273	273	273	273
Waarvan lwoo	5.393	5.488	5.537	5.720	5.720	5.720	5.720	5.537
Waarvan pro	2.069	2.089	2.104	2.099	2.099	2.099	2.099	2.099
Deelnameperc. lwoo	10,9%	11,1%	11,2%	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	11,2%
Deelnameperc. pro	4,2%	4,2%	4,3%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%
Landelijk perc. lwoo	6,49%	5,29%	4,14%					
Landelijk perc. pro	3,01%	3,07%	3,19%					

Tabel 6: prognose leerlingaantallen regulier onderwijs

Onderdeel van de lichte ondersteuning is de bekostiging van het lwoo en pro. Het samenwerkingsverband ontvangt voor de bekostiging hiervan het deelnamepercentage lwoo en pro op 1 oktober 2012 maal het huidige aantal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs. Hierop wordt de bekostiging voor het aantal ingeschreven leerlingen in het lwoo of pro automatisch in mindering gebracht en afgedragen aan de scholen. Hierdoor heeft een stijgend of dalend deelnamepercentage aan het lwoo en pro gevolgen voor de totale ondersteuningsbekostiging.

Als gevolg van de coronacrisis is het aantal leerlingen in het lwoo in 2021 ten opzichte van 2020 (en eerder) sterk gestegen. Deze extra kosten worden gedekt vanuit

een gevormde bestemmingsreserve lwoo. Gedurende vier jaar vallen deze extra kosten jaarlijks (door middel van resultaatsbestemming) vrij ten opzichte van de extra kosten. Vanaf 2021 wordt een gelijkblijvend aantal leerlingen in het lwoo en pro begroot. Vanaf 2025 zal deze eenmalig grotere groep met leerlingen uitstromen en zal het deelnamepercentage naar verwachting weer dalen naar het niveau van 2019.

Wanneer het deelnamepercentage in 2021 wordt vergeleken met het deelnamepercentage in 2012 valt op dat het deelnamepercentage pro gestegen is van 3,72 % naar 4,22% in 2021. Dit betekent dat er een tekort is op de bekostiging pro. Het deelnamepercentage lwoo is

daarentegen lager in 2021 dan in 2012 (11,50% in 2021 om 12,52% in 2012). Het gecombineerde deelnamepercentage leidt ertoe dat er een positief financieel resultaat bestaat op de lwoo-pro bekostiging vanuit het rijk.

Zware ondersteuningsbekostiging

De zware ondersteuningsbekostiging is, net als bij de lichte ondersteuning, gebaseerd op het totaal aantal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs. Op de zware ondersteuningsbekostiging wordt de bekostiging voor het aantal leerlingen in het gespecialiseerd voortgezet onderwijs in mindering gebracht en automatisch afgedragen aan de scholen voor gespecialiseerd onderwijs.

Voor de ondersteuningsplanperiode 2022-2026 wordt (net als bij de lichte ondersteuningsbekostiging) uitgegaan van een gelijkblijvend aantal leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs. Als gevolg van de coronacrisis is het aantal leerlingen in het vso gestegen met 62 leerlingen, een stevige toename. Zoals blijkt uit de tabel hiernaast is deze groei vooral zichtbaar in het vso4 (+37 ten opzichte van 2020) en vso3 categorie midden (+19) en categorie hoog (+9). De groei in het vso3 is het gevolg van de coronacrisis, naar alle waarschijnlijkheid hebben leerlingen een vertraging opgelopen in de uitstroom naar dagbesteding en/of werk. Er wordt vanuit gegaan dat deze vertraagde uitstroom in zowel 2021 als 2022 van toepassing zal blijven, vanaf 2023 wordt uitgegaan van ongeveer hetzelfde aantal leerlingen als op 1 oktober 2020.

	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024	1-10-2025
VO-regulier (incl. vavo)	49.285	49.237	49.348	49.666	49.666	49.666	49.666	49.666
Nieuwkomers	243	268	276	273	273	273	273	273
Vso4 cat. L	1.115	1.176	1.203	1.240	1.228	1.216	1.204	1.192
Vso3 cat. L	519	524	544	541	541	541	541	541
Vso3 cat. M	53	66	78	97	97	77	77	77
Vso3 cat. H	164	158	155	164	164	154	154	154
Vso totaal	1.851	1.924	1.980	2.042	2.030	1.988	1.976	1.964
Totaal	51.379	51.429	51.604	51.981	51.969	51.927	51.915	51.903
Deelnameperc. Vso3	1,48%	1,51%	1,60%	1,60%	1,60%	1,54%	1,54%	1,54%
Deelnameperc. Vso4	2,25%	2,37%	2,28%	2,48%	2,46%	2,43%	2,41%	2,38%
Deelnameperc. Vso tot	3,73%	3,88%	3,99%	4,08%	4,06%	3,98%	3,95%	3,93%
Landelijk perc.	3,55%	3,65%	3,72%					

Tabel 7: prognose leerlingaantallen gespecialiseerd voortgezet onderwijs

De groei in het vso4 is waarschijnlijk ook het gevolg van de corona. Mede als gevolg van de activiteiten onder ambitie 2 ten behoeve van de route naar inclusiever onderwijs wordt begroot dat het aantal leerlingen in het vso4 jaarlijks zal afnemen met 1% per jaar.

De groei in het vso van de afgelopen jaren heeft ertoe geleid dat Koers VO, in tegenstelling tot de start

van passend onderwijs in 2014, boven het landelijke gemiddelde uitkomt qua deelnamepercentage vso. Koers VO streeft ernaar om eind 2025 wederom onder het niveau van 2020 uit te komen. Een van de risico's is dat door de effecten van de coronacrisis de krimp van het vso niet mogelijk is. Dit zal komende jaren scherp gemonitord worden.

Ontoereikende budgetten

De wet verlangt dat het samenwerkingsverband ook aangeeft hoe omgegaan wordt met eventuele ontoereikende budgetten, artikel 17a WVO, lid 8h.

In het geval dat de verplicht aan het vso af te dragen ondersteuningsbekostiging (zij het als gevolg van de 1 oktobertelling of de verplichte groeibekostiging van 1 februari) hoger is dan het normbudget zware ondersteuning dat het samenwerkingsverband Koers VO ontvangt, wordt de afdracht door het samenwerkingsverband gemaximeerd. DUO zal in dit geval het restant naar rato van het aantal leerlingen vo en vso in mindering brengen op de reguliere lumpsumbudgetten van de schoolbesturen die participeren in het samenwerkingsverband. De lichte ondersteuningsbudgetten van het samenwerkingsverband worden hierbij niet aangesproken. Als er sprake is van ontoereikende budgetten als resultaat van de doorstorting van groeibekostiging wordt in overleg getreden met de leden van het samenwerkingsverband.

In de praktijk is de kans op een korting op de lumpsumbudgetten van de scholen van het samenwerkingsverband Koers VO klein. Er is sprake van een overschot op zowel de zware ondersteuningsbekostiging en de lichte ondersteuningsbekostiging van 6 tot 8 miljoen per jaar. Het omslagpunt voor het samenwerkingsverband vindt plaats als het aantal vso-leerlingen 25% hoger ligt dan op 1 oktober 2021. Op dat moment zal de zware

ondersteuningsbekostiging onvoldoende zijn om de afdracht aan de vso-scholen te kunnen voldoen. Deze situatie wordt op basis van de huidige situatie als zeer onrealistisch beoordeeld.

In geval van het lwoo en pro geldt ongeveer eenzelfde risico, hier ligt het omslagpunt op een stijging van het aantal lwoo en pro-leerlingen met ongeveer 20% boven het niveau van 1 oktober 2021. Ook deze situatie wordt als zeer onrealistisch beoordeeld.

2. Meerjarenbalans, investeringsplan en voorzieningen

De meerjarenbegroting leidt tot de volgende balanspositie voor de komende jaren. Positieve of negatieve

exploitatieresultaten worden toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve. Er is binnen Koers VO op dit moment sprake van een bestemmingsreserve.

De materiële vaste activa nemen in 2022 eenmalig toe als gevolg van een eenmalige investering in de toiletvoorzieningen in huidige huisvesting en aanpassing van het meubilair naar flexwerklocaties. Hierna nemen de materiële vaste activa in de komende jaren af. Koers VO heeft de daaropvolgende jaren geen investeringen gepland anders dan vervangingsinvesteringen in ICT-apparatuur. ICT-apparatuur heeft een afschrijvingstermijn van 3 jaar waarvoor elke drie jaar een bedrag van € 30.000 wordt begroot. De eenmalige investeringen in 2019 en 2020 in de immateriële vaste activa worden in 5 jaar afgeschreven en zullen daarmee in 2025 geheel afgeschreven zijn.

Balans Samenwerkingsverband Koers VO										
	Werkelijk		Realisatie		Begroting		Begroting		Begroting	
	2020		2021		2022		2023		2024	
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Vaste activa										
Immateriële vaste activa	€	269.766	€	211.945	€	154.124	€	96.303	€	39.692
Materiële vaste activa	€	176.150	€	201.334	€	222.577	€	178.147	€	159.197
Financiële vaste activa	€	515	€	515	€	515	€	515	€	515
Vlottende activa										
Vorderingen	€	855.461	€	428.910	€	428.910	€	428.910	€	428.910
Liquide middelen	€	7.505.670	€	9.292.243	€	9.376.564	€	8.514.388	€	7.347.639
Totaal Activa	€	8.807.552	€	10.134.946	€	10.182.689	€	9.218.263	€	7.975.953
Eigen vermogen										
Algemene Reserve	€	5.251.483	€	5.558.358	€	5.616.101	€	4.671.675	€	3.429.366
Bestemmingsreserves	€	5.251.483	€	1.894.501	€	2.868.208	€	2.839.746	€	2.513.401
	€	-	€	3.663.858	€	2.747.893	€	1.831.929	€	915.964
Voorzieningen	€	215.800	€	247.466	€	237.466	€	217.466	€	217.466
Kortlopende schulden	€	3.340.269	€	4.329.122	€	4.329.122	€	4.329.122	€	4.329.122
Totaal Passiva	€	8.807.552	€	10.134.946	€	10.182.689	€	9.218.263	€	7.975.954

Tabel 8: meerjarenbalans

Wat betreft voorzieningen is een lichte daling zichtbaar na 2022. In verband met aanstaand pensioen nemen een tweetal personeelsleden hun gespaarde verlof in 2023 op.

De meerjarenbalans laat zien dat eind 2021 en 2022 het totale eigen vermogen piekt op 5,6 miljoen waarna deze, als gevolg van de negatieve resultaten, afneemt naar het niveau van 2,8 miljoen in 2025. In 2026 neemt deze weer licht toe toe als gevolg van het positieve exploitatieresultaat. Exclusief de bestemmingsreserve lwoo vertoont de algemene reserve eind 2021 een dip van 1,8 miljoen waarna deze gedurende 2022-2025 relatief constant blijft op 2,5 tot 2,8 miljoen. Dit is in lijn met de signaleringsnorm bovenmatig eigen vermogen en het eigen berekende niveau van het benodigde weerstandsvermogen.

Kengetallen

Uit bovenstaande overzichten kunnen de volgende kengetallen (tabel 10) worden bepaald.

Liquiditeit

De liquiditeit drukt de verhouding uit tussen de vlottende activa en de kortlopende schulden. Het geeft aan in hoeverre de organisatie aan zijn betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen. Voor een goede liquiditeit moet dit kengetal boven de 1,0 bedragen. Op grond van dit uitgangspunt is sprake van ruim voldoende liquiditeit voor de komende jaren. Samenwerkingsverband Koers VO houdt als minimum een liquiditeit van 1,5 aan.

Investeringsplan, voorzieningen en bestemmingsreserves Samenwerkingsverband Koers VO

	Werkelijk 2019	Werkelijk 2020	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Immateriele vaste activa	€ 72.600	€ 216.504	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Verbouwingen	€ -	€ -	€ 51.520	€ 40.704	€ -	€ -	€ -	€ -
Inventaris en apparatuur	€ 523	€ 11.042	€ -	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Meubilair	€ 2.647	€ -	€ -	€ 20.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
ICT	€ 48.777	€ 16.174	€ 32.170	€ 15.000	€ 10.000	€ 30.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal Investerings	€ 124.547	€ 243.720	€ 83.689	€ 76.704	€ 12.000	€ 32.000	€ 12.000	€ 12.000
Immateriele vaste activa	€ -	€ 18.128	€ 57.821	€ 57.821	€ 57.821	€ 56.611	€ 39.692	€ -
Verbouwingen	€ 16.902	€ 16.902	€ 18.018	€ 22.460	€ 26.530	€ 23.217	€ 10.589	€ 8.513
Inventaris en apparatuur	€ 6.122	€ 6.527	€ 3.101	€ 2.624	€ 2.687	€ 2.804	€ 2.119	€ 900
Meubilair	€ 5.653	€ 5.830	€ 5.830	€ 5.941	€ 7.197	€ 7.263	€ 7.330	€ 7.397
ICT	€ 13.720	€ 26.473	€ 31.558	€ 24.436	€ 20.016	€ 17.664	€ 17.500	€ 16.667
Totaal Afschrijvingen	€ 42.397	€ 73.860	€ 116.327	€ 113.282	€ 114.251	€ 107.560	€ 77.230	€ 33.476
Voorziening jubilea	€ 48.778	€ 48.422	€ 43.658	€ 43.658	€ 43.658	€ 43.658	€ 43.658	€ 43.658
Voorziening individueel keuzebudget	€ 127.970	€ 167.378	€ 203.808	€ 193.808	€ 173.808	€ 173.808	€ 173.808	€ 173.808
Totaal voorzieningen	€ 217.748	€ 215.800	€ 247.466	€ 237.466	€ 217.466	€ 217.466	€ 217.466	€ 217.466
Algemene Reserve	€ 5.038.168	€ 5.251.483	€ 1.894.501	€ 2.868.208	€ 2.839.746	€ 2.513.401	€ 2.812.137	€ 3.295.144
Bestemmingsreserve lwoo	€ -	€ -	€ 3.663.858	€ 2.747.893	€ 1.831.929	€ 915.964	€ -	€ -
Totaal reserves	€ 5.038.168	€ 5.251.483	€ 5.558.358	€ 5.616.101	€ 4.671.675	€ 3.429.366	€ 2.812.137	€ 3.295.144

Tabel 9: Meerjaren investeringsplan, voorzieningen en algemene reserve

Kengetallen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Liquiditeit	2,50	2,25	2,27	2,07	1,80	1,67	1,79
Solvabiliteit 1	59,6%	54,8%	55,2%	50,7%	43,0%	38,2%	42,0%
Solvabiliteit 2	62,1%	57,3%	57,5%	53,0%	45,7%	41,2%	44,8%
Weerstandsvermogen (1)	6,9%	7,0%	6,9%	5,8%	4,3%	3,5%	4,1%
Weerstandsvermogen (2)	6,7%	6,7%	6,6%	5,5%	4,1%	3,4%	4,0%
Rentabiliteit	0,3%	0,4%	0,1%	-1,2%	-1,6%	-0,8%	0,6%
Bovenmatig vermogen incl bestem.reserve	€ 2.586.949	€ 2.777.262	€ 2.766.062	€ 1.837.717	€ 625.219	€ 18.840	€ 501.847
Bovenmatig vermogen excl bestem.reserve	€ 2.586.949	-€ 886.596	€ 18.168	€ 5.788	-€ 290.746	€ 18.840	€ 501.847

Tabel 10: meerjarenoverzicht kengetallen

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin het bestuur in staat is op langere termijn aan haar verplichtingen te voldoen en wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva. In geval van solvabiliteit 2 is dit inclusief de opgebouwde voorzieningen. Solvabiliteit 1 is in 2021 gedaald als gevolg van de gevormde voorziening echter neemt in de jaren 2022 weer toe met de afbouw van de bestemmingsreserve lwoo. Het streven van de vereniging is om de solvabiliteit boven de 30% te houden wat betekent dat maximaal 70% van de passiva mag bestaan uit (kort- en langlopende) schulden. Beide kengetallen liggen gedurende 2022-2026 boven de streefnorm.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen geeft een beeld van de reservepositie van de vereniging en wordt berekend door het eigen vermogen te delen door de totale baten. In geval van weerstandvermogen 2 betreft dit het eigen vermogen exclusief de materiele vaste activa. Als gevolg van het feit dat er sprake is van grote automatische afdrachten aan het voortgezet (speciaal) onderwijs is er geen noodzaak tot het vormen van grote reserves.

Rentabiliteit

De rentabiliteit drukt de verhouding uit tussen het resultaat en de baten. Er wordt hierbij gekeken hoe efficiënt er met de opbrengsten wordt omgegaan. De rentabiliteit geeft binnen de onderwijssector het resultaat weer van het budgetbeheer: de mate waarin de baten

en lasten met elkaar in evenwicht zijn. Uitgaande van de veronderstelling dat middelen daadwerkelijk aan onderwijs moeten worden besteed zou de rentabiliteit structureel dichtbij nul moeten uitkomen. De streefnorm voor het onderwijs bevindt zich tussen de -3 en 3. In 2021 is de rentabiliteit sterk negatief in verband met het negatieve exploitatieresultaat. Omgekeerd is dit in 2022 wederom sterk positief. In de jaren 2023-2026 schommelt de rentabiliteit tussen de -0,5 en +0,5. Samenwerkingsverband Koers VO stelt zich als doel gemiddeld een rentabiliteit van 0% te hebben.

Signaleringsnorm (mogelijk) bovenmatig eigen vermogen

Sinds november 2020 is voor sector samenwerkingsverbanden de landelijke signaleringsnorm (mogelijk) bovenmatige reserves van toepassing. Deze landelijke norm is vastgesteld op 3,5% van de totale baten en bedraagt daarmee voor 2021 € 2.784.000. In de eerdere toelichting is aangegeven dat Koers VO de beoordeling van haar eigen vermogen zal uitvoeren ten opzichte van de signaleringsnorm, in- en exclusief de bestemmingsreserve lwoo. Inclusief de bestemmingsreserve lwoo is er in 2021 en 2022 sprake van een mogelijke bovenmatig eigen vermogen van ruim 2,7 miljoen. Als gevolg van de negatieve resultaten neemt deze in de periode 2023-2025 af totdat er eind 2025 geen sprake meer is van een mogelijk bovenmatig eigen vermogen. Exclusief de bestemmingsreserve lwoo is er vanaf eind 2021 geen sprake van mogelijk bovenmatig eigen vermogen en is deze eind 2021 zelfs € 885.000 onder deze norm. In 2022

neemt het eigen vermogen in verband met het positieve resultaat weer toe en komt zij wederom uit op deze norm. Het is het streven van Koers VO om het eigen vermogen (exclusief de bestemmingsreserve lwoo) in de komende jaren op het niveau van de signaleringsnorm en het eigen berekende weerstandvermogen te houden.

3. Toelichting op de verdeling van ondersteuningsmiddelen

Scholen hebben de verantwoordelijkheid zelf keuzes te maken over de meest passende inzet van de toegewezen middelen. In deze paragraaf wordt nader toegelicht hoe de financiële budgetten op hoofdlijnen worden bepaald. De hoogte van het totaalbudget wordt door middel van de (meerjaren)begroting vastgelegd.

In alle gevallen dat de bekostiging afhangt van het aantal leerlingen op de school zal dit plaats vinden op basis van de vastgestelde 1 oktobertelling. De 1 oktobertelling van 2021 is dan bijvoorbeeld de basis van de bekostiging aan de school voor schooljaar 2022-2023 (T-1 systematiek). Uitbetaling van de middelen vindt tweemaal per jaar plaats, 5/12e deel van het budget in december en 7/12e in juni/juli. Op de website van Koers VO en in het dashboard Koers VO staan altijd de meest actuele informatie over de verdeelsystematiek en de budgetten per school.

Waarderingsstelsel als financieel kader

De visie van Koers VO is dat alle scholen maximale

(financiële) ruimte krijgen om zelf keuzes te maken in het bieden van passend onderwijs voor hun eigen leerlingpopulatie. Alle vo-locaties ontvangen hiervoor ondersteuningsmiddelen.

De manier waarop deze middelen over de vo-scholen verdeeld worden, noemen we binnen Koers VO: het waarderingssysteem. Het is feitelijk een afspraak voor een verdeelsleutel waarbij het leidende principe is:

1. Elke school biedt ondersteuning en ieder neemt zijn deel als het gaat om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. De norm is dat het erbij hoort dat een school voor een deel van de leerlingen extra inspanningen levert, zodat zij succesvol de school kunnen doorlopen. Elke school krijgt hiervoor een bedrag per leerling.

Daarnaast gelden twee aanvullende principes:

2. We streven naar een eerlijke verdeling: een verdeling die recht doet aan de werkelijke inspanningen die scholen leveren. Er zijn scholen die meer dan gemiddelde inspanningen leveren voor leerlingen die (extra) ondersteuning nodig hebben en/of dat voor een grote groep doen. We willen dat graag tot uiting laten komen in het budget dat zo'n school ontvangt.
3. We willen scholen die een actieve bijdrage leveren aan de opdracht van het samenwerkingsverband Koers VO om te komen tot een dekkend netwerk, extra waarderen.

Volgens de bovenstaande principes vindt de verdeling van middelen plaats met een model waarmee fluctuaties

van budgetten en eventuele verschuivingen van middelen zoveel mogelijk voorkomen worden, zodat scholen hun visie op passend onderwijs voor een langere periode kunnen vaststellen. Door middel van deze verdeling kunnen scholen langjarige verplichtingen aangaan met personeel om daarmee tot een gewenst niveau van extra ondersteuning te komen binnen de scholen. Echter doordat niet het gehele budget al langjarig vaststaat en afhangt van componenten is er wel ruimte voor scholen om financieel gewaardeerd te worden als zij extra inspanningen leveren die bijdragen aan steeds passender onderwijs op iedere school.

Het waarderingssysteem is gebaseerd op diverse indicatoren⁵¹:

1. Een vast bedrag van € 25.000 per schoollocatie. Onafhankelijk van de grootte van de school is een bepaald minimum aan schoolondersteuningsteam noodzakelijk om passend onderwijs vorm te kunnen geven.
2. Een bedrag per leerling. Naarmate de school groter is zal er voor meer leerlingen passender onderwijs moeten worden geregeld.
3. Instroom vanuit het speciaal basisonderwijs (sbao), speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso). Een school die haar ondersteuning op die mate heeft ingericht dat zij leerlingen kan opnemen die, naar alle waarschijnlijkheid, meer ondersteuning nodig zullen hebben ontvangen extra middelen. Per opgenomen sbao-leerling ontvangen de scholen eenmalig een bedrag van € 2.000, per

opgenomen (v)so-leerling een bedrag van € 10.000.

4. Aanvullende waardering. Jaarlijks stelt het College van Bestuur de indicatoren vast waarover achteraf de scholen extra middelen ontvangen. In voorgaande jaren waren dit bijvoorbeeld het aantal opgenomen leerlingen toegewezen via de taskforce thuiszitters, het aantal tussentijds opgenomen verhuisleerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en leerlingen die vanwege capaciteitstekort in het vso langer dan 4 weken onderwijs bleven ontvangen in het regulier vóór afgiftedatum van de tlv.

Het bedrag per leerling en het vaste bedrag is over het totaal ongeveer 75% van het te verdelen budget, de instroom sbao-so-vso 20% en 5% wordt verdeeld op basis van de aanvullende waardering.

NB: scholen in het praktijkonderwijs ontvangen 50% van het budget op basis van de indicatoren 1 en 3. Zij ontvangen reeds voor al haar leerlingen een aanvullende pro-bekostiging van ruim € 5.000 per jaar per leerling. Dit zou daarmee leiden tot een dubbele bekostiging waardoor deze aanpassing heeft plaats gevonden.

NB2: In geval van indicator 2 is het belangrijk dat opgemerkt wordt dat het aannemen van bepaalde leerlingen met een financiële bijdrage uit het waarderingssysteem niet betekent dat het bedrag een-op-een gekoppeld is aan de betreffende leerling. Er is geen sprake van leerlinggebonden financiering. Het budget is een waardering van het gedrag van de school, namelijk het aannemen van leerlingen waarbij de verwachting is dat zij

meer tijd/aandacht vragen dan een 'gemiddelde' leerling.
De school bepaalt vervolgens zelf op welke manier het budget effectief wordt ingezet voor de leerlingen die in de dagelijkse schoolpraktijk extra ondersteuning nodig blijken te hebben.

Bijlage 3: Overzicht inspraak en besluitvorming vaststellen ondersteuningsplan

Datum	Doelgroep	Wat?
januari - maart 2021	Gemeenten, ambtelijke afstemming	Inspiratiesessies
23 maart 2021	RvT	Concept visiedocument OP 2022-2026 bespreken
6 april 2021	ALV	Concept visiedocument OP 2022-2026 bespreken
mei - juni	Gemeenten, afstemming met wethouders en beleidsmedewerkers	Gezamenlijke onderwerpen ten behoeve van het nieuwe ondersteuningsplan.
8 juli 2021	OPR	Concept visiedocument OP 2022-2026 bespreken
12 juli 2021	Beleidsmedewerkers Koers VO	Concept visiedocument OP 2022-2026 bespreken
31 mei - 4 juni 2021	Schooldirecteuren, ondersteuningscoördinatoren, docenten	Input ophalen via de 'week van het ondersteuningsplan', online sessies.
september - oktober 2021	Ledenronde (schoolbesturen)	Bespreken 1ste concept H1 & H2 ondersteuningsplan 2022-2026
september - oktober 2021	Vragenlijst scholen	Input ophalen voor nieuwe ondersteuningsplan
20 september 2021	Bureau Koers VO	Intern beleidsoverleg
5 oktober 2021	OPR	Bespreken 1ste concept H1 & H2 ondersteuningsplan 2022-2026

Datum	Doelgroep	Wat?
11 - 12 oktober 2021	Gemeenten, ambtelijke afstemming	Collectief ambtelijk overleg alle gemeenten
27 oktober 2021	Bovenschoolse directies + beleidsmedewerkers schoolbesturen	Overleg bovenschools directeuren en beleidsmedewerkers
11 oktober 2021	CvB	Vaststellen 1ste concept ondersteuningsplan 2022-2026
november - december 2021	Gemeenten, bestuurlijk overleg	Bespreken 1ste concept ondersteuningsplan 2022-2026
24 november 2021	RvT	Bespreken 1ste concept ondersteuningsplan 2022-2026
2 december 2021	OPR	Bespreken 1ste concept ondersteuningsplan 2022-2026
6 december 2021	Bureau Koers VO	Intern beleidsoverleg
14 december 2021	ALV	Bespreken 1ste concept ondersteuningsplan 2022-2026
21 december 2021	SWV PPO Rotterdam	Afstemmen 1e concept ondersteuningsplan 2022-2026
27 januari 2022	CvB	Vaststellen 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
17 januari 2022	Bureau Koers VO	Intern beleidsoverleg

Datum	Doelgroep	Wat?
27 januari 2022	Gemeenten, bestuurlijke afstemming	OOGO 2e concept ondersteuningsplan 2022-2026
januari - februari 2022	Visio (cluster 1) en Auris (cluster 2)	Afstemmen 2e concept ondersteuningsplan 2022-2026
1 februari 2022	MR	Advisering 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026 i.h.k.v. meerjarenbegroting 2022-2026
9 februari 2022	SWV PO	Afstemmen 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
februari	SWV PO (schriftelijk)	Afstemmen 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
februari 2022	SWV VO	Bespreking 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
8 februari	OPR	Bespreking 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
24 februari 2022	MBO	Afstemmen 2de concept ondersteuningsplan 2022-2026
7 maart 2022	CvB	Vaststellen eindversie ondersteuningsplan 2022-2026
15 maart 2022	OPR	Instemming eindversie ondersteuningsplan 2022-2026
22 maart 2022	RvT	Goedkeuring eindversie ondersteuningsplan 2022-2026

Datum	Doelgroep	Wat?
5 april 2022	ALV	Goedkeuring eindversie ondersteuningsplan 2022-2026
21 april 2022	CvB	Definitief vaststellen ondersteuningsplan 2022 - 2026
Voor 1 mei 2022		Verzending Onderwijsinspectie

Bijlage 4: Leeswijzer wettelijk verplichte onderdelen

Het Ondersteuningsplan beschrijft volgende de wet in ieder geval:

WVO Artikel 17a, lid 8	Ondersteuningsplan	WVO Artikel 17a, lid 8	Ondersteuningsplan
a. de wijze waarop wordt voldaan aan het tweede lid, tweede volzin, waaronder tevens zijn begrepen de basisondersteuningsvoorzieningen die op alle vestigingen van scholen in het samenwerkingsverband aanwezig zijn,	H1, H2	e. de beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning behoeven en de daarmee samenhangende bekostiging,	H4, H5
b. de procedure en criteria voor de verdeling, besteding en toewijzing van ondersteuningsmiddelen en ondersteuningsvoorzieningen aan de scholen, bedoeld in het tweede lid, mede bezien in het perspectief van een meerjarenbegroting,	H4, Bijlage 2	f. de wijze waarop aan de ouders informatie wordt verstrekt over de ondersteuningsvoorzieningen en over de onafhankelijke ondersteuningsmogelijkheden voor ouders,	H1, H3
c. de procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op scholen voor voortgezet speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, en de procedure voor het beoordelen of een leerling is aangewezen op het leerwegondersteunend onderwijs en het toelaatbaar verklaren van leerlingen tot het praktijkonderwijs, voor zover de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het elfde lid, daarin niet voorziet,	Bijlage 1	g. een beschrijving van de wijze waarop het samenwerkingsverband bepaalt of er een toename van leerlingen op het vso is en of de personeelsbekostiging voor de vso-scholen toereikend is om aan de verplichtingen te voldoen op de peildatum 1 februari ten opzichte van de teldatum van 1 oktober in datzelfde schooljaar ¹ ,	H4 (tussentijdse groeibekostiging)
d. de procedure en het beleid met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het voortgezet onderwijs van leerlingen van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor wie de periode waarop de toelaatbaarheidsverklaring, bedoeld in artikel 40, twaalfde lid, van de Wet op de expertisecentra betrekking heeft, is verstreken,	H2 & Bijlage 1 (terugplaatsing van vso naar vo)	h. alsook de wijze waarop wordt vastgesteld wat het aandeel van de onderscheiden scholen is in de overdracht van de bekostiging personeelskosten bij een ontoereikend budget op de school voor vso ² ,	Bijlage 2 (ontoereikende budgetten)
		i. indien toepassing wordt gegeven aan artikel 17a1, eerste lid, de criteria, procedure en duur van het beoordelen of een leerling is aangewezen op het leerwegondersteunend onderwijs, en	Bijlage 1 (landelijke criteria zijn van toepassing)
		j. indien toepassing wordt gegeven aan artikel 17a1, tweede lid, de criteria voor de voordracht voor het in aanmerking brengen voor bekostiging van scholen die leerwegondersteunend onderwijs aanbieden.	n.v.t.

Bijlage 5: Overzicht schoolbesturen Koers VO

1. Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs
2. Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs Rotterdam e.o.
3. Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam
4. Stichting Evangelisch Bijbelgetrouw Voortgezet Onderwijs in Nederland
5. Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam
6. Stichting iHUB onderwijs
7. Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam
8. Stichting Krimpenerwaard College
9. Stichting LMC VO Rotterdam
10. Stichting Onderwijsgroep Zuid-Hollandse Waarden
11. Stichting Scheepvaart en Transport Onderwijs
12. Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam
13. Stichting voor R.K. Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam
14. Stichting BLICK op onderwijs
15. Stichting Vrije Scholen Zuidwest Nederland
16. Stichting Yulius
17. Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.
18. Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs in de Randstad

Schoolbesturen opting in:

19. Aloysius Stichting (Kompas College, Spijkenisse)

Bijlage 6: Begrippenlijst

A	aanwijzing lwoo	Het samenwerkingsverband passend onderwijs beoordeelt of een leerling is aangewezen op leerwegondersteunend onderwijs en geeft daarvoor een aanwijzing lwoo af.
	ABT	Adviescommissie beoordeling toelaatbaarheid. Koers VO heeft drie commissies die het bestuur van het samenwerkingsverband adviseren over: 1. ABT vso: het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring voor het voortgezet speciaal onderwijs. 2. ABT lwoo/pro: of een leerling toelaatbaar is tot het praktijkonderwijs of is aangewezen op leerwegondersteunend onderwijs. 3. ABT OPDC: de plaatsing van een leerling op het OPDC.
	arrangement	Een maatwerkoplossing veelal in combinatie met jeugdhulp.
	arrangeren	Het samenstellen van een passende ondersteuningsaanpak om de leerling succesvol de schoolloopbaan te laten vervolgen.
B	basisondersteuning	Alle scholen in het samenwerkingsverband bieden basisondersteuning. Elk samenwerkingsverband maakt hierover eigen afspraken, dit wordt vastgelegd in het ondersteuningsplan. Koers VO: basisondersteuning is: goed onderwijs, basisafspraken en basisplusondersteuning.
	bpo	Begeleider passend onderwijs. Een functionaris binnen de school gericht op het adviseren over de aanpak van een leerling met een extra onderwijsondersteuningsbehoefte en het (deels) zelf uitvoeren van deze ondersteuning.
C	CvB	College van bestuur; ook wel aangeduid met bestuur van het samenwerkingsverband
D	dagbesteding	Een structurele tijdsbesteding met een welomschreven doel waarbij de cliënt actief betrokken wordt en die hem zingeving verleent. Voor mensen onder de 65 jaar vervangt dagbesteding een betaalde baan.
	dekkend netwerk	Een samenhangend geheel van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de scholen van het samenwerkingsverband, waarbij leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken en leerlingen die extra ondersteuning behoeven een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgen. Bij wet verplicht.
E	extra ondersteuning	Intensievere vormen van ondersteuning, waarbij nadrukkelijk sprake is van meer tijd en/of inzet van specifieke expertise.

G	gespecialiseerd onderwijs	De actuele term voor speciaal onderwijs.
	GRJR	De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop zodanig vorm te geven dat gemeenten hun lokale ambities kunnen realiseren. De visie en doelen van de GRJR zijn een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten.
H	handelingsgericht werken	Handelingsgericht werken (HGW) is een systematische manier van werken, waarbij het aanbod afgestemd is op de onderwijsbehoeften en de basisbehoeften van de leerlingen.
	handelingsplan	Een plan dat voor een afgesproken periode gedetailleerd aangeeft wat, hoe, wanneer, door wie en waar zal plaatsvinden.
I	internationale schakelklas (isk)	In een internationale schakelklas volgt de jongere een intensief taalprogramma. Wanneer de jongere voldoende Nederlands spreekt en schrijft, gaat hij of zij naar een 'gewone' klas in het voortgezet onderwijs.
K	kernpartners	Vaste gezichten op school vanuit de domeinen onderwijs, jeugdhulp, gezondheid en veiligheid met een brede kennis van hun domein en met expertise, tijd en speelruimte om ook zelf binnen de school concreet aan de slag te gaan.
	Kinderdagcentrum (KDC)	Een kinderdagcentrum (KDC) is een centrum voor opvang van kinderen van 2 tot 18 jaar met een (ernstige) verstandelijke of meervoudige beperking. Soms ook al voor nog jongere kinderen.
	Koersloket	Koers VO: de toegangsdeur naar bovenschoolse en extra ondersteuning voor scholen voor alle vo-leerlingen in de regio Rotterdam. Scholen van Koers VO kunnen bij hun Koersconsulent terecht met vragen over passende ondersteuning en indien nodig het zoeken naar een passende onderwijsplaats.
L	lwo	Leerwegondersteunend onderwijs: ondersteuning binnen het vmbo bedoeld voor leerlingen met achterstanden op gebied van taal en rekenen, al dan niet in combinatie met sociaal- emotionele problemen.
N	NPO	Het Nationaal Programma Onderwijs is een steunprogramma in verband met de coronacrisis voor het funderend onderwijs (basisonderwijs en voortgezet onderwijs), het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en het hoger onderwijs.
O	ondersteuningsplan	In het ondersteuningsplan legt een samenwerkingsverband passend onderwijs vast hoe het passend onderwijs voor elk kind wil

realiseren. Wordt ten minste één keer per vier jaar opgesteld.

	ontwikkelingsperspectiefplan	Document waarin staat wat het verwachte uitstroomniveau is en welke onderwijsdoelen een leerling zal kunnen halen. De school stelt dit verplicht op voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het reguliere onderwijs en voor alle leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs. Het ontwikkelingsperspectiefplan biedt een handvat om planmatig en doelgericht onderwijs te geven en is een instrument voor afstemming en communicatie tussen school, ouders en leerling (minimaal jaarlijks).
	oogo	Op overeenstemming gericht overleg. De samenwerkingsverbanden passend onderwijs voeren oogo met de gemeenten in hun regio (en het bestuur van instelling(en) voor middelbaar beroepsonderwijs in dit gebied) over het ondersteuningsplan.
	OPDC	Orthopedagogisch didactisch centrum. Tijdelijke bovenschoolse ondersteuning voor leerlingen op een aparte lesplaats bekostigd door het samenwerkingsverband. Binnen Koers VO is dit altijd een combinatie van onderwijs en jeugdhulp.
	opp	Ontwikkelingsperspectiefplan
	OPR	Ondersteuningsplanraad: medezeggenschap op niveau van het samenwerkingsverband. Leden zijn ouders of personeelsleden van schoolbesturen die lid zijn van het samenwerkingsverband. De OPR heeft instemmingsrecht op het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband.
	OT	Onderwijs Transparant: de gebruikte programmatuur voor bijvoorbeeld het afgeven van toelaatbaarheidsverklaringen, het overdragen van leerling dossiers en vastleggen van consulten door de koersconsulenten.
	oza	Onderwijs-zorgarrangement
P	po	Primair onderwijs, ook wel basisonderwijs
	pro	Praktijkonderwijs; gericht op voorbereiding op de arbeidsmarkt bedoeld voor leerlingen voor wie het niet mogelijk is een vmbo-diploma te halen.
R	residentiële voorziening	In een residentiële voorziening ontvangt de jongere een vorm van hulpverlening waarbij hij of zij op vrijwillige of gedwongen basis, (tijdelijk) dag en nacht buiten de eigen omgeving verblijft, onder meer in leefgroepen en behandelgroepen.

S	schoolondersteuningsteam (SOT)	Handelingsgericht team in de reguliere school waarin vertegenwoordigers vanuit de domeinen onderwijsondersteuning, jeugdhulp, gezondheid en veiligheid samen zoeken naar passende oplossingen gericht op schoolsucces van een jongere.
	schoolprofiel/ schoolondersteuningsprofiel	Document waarin de school beschrijft welke ondersteuning zij –zelf en/of met hulp van partners- de leerlingen kan bieden.
	swv	Samenwerkingsverband
T	Taskforce thuiszitters	Overleg tussen verschillende partijen gericht op doorpakken voor leerlingen die thuiszitten.
	toelaatbaarheidsverklaring (tlv)	Een verklaring van het samenwerkingsverband dat een leerling toelaatbaar is tot het gespecialiseerd onderwijs of het praktijkonderwijs, met hierop onder meer vermelding van de start- en einddatum en het overeengekomen bekostigingsniveau van de ondersteuning.
U	uitstroomperspectief	De verwachting over welke vervolgopleiding/werkplek een leerling kan halen aan het einde van zijn schoolloopbaan (kan bepaald onderwijsniveau zijn, of een perspectief richting arbeidsmarkt of dagbesteding). Maakt deel uit van het ontwikkelingsperspectief.
V	vo	Voortgezet onderwijs
	vso	Gespecialiseerd voortgezet onderwijs
	vso1	Onderwijs voor leerlingen met een visuele beperking.
	vso2	Onderwijs voor leerlingen met een auditief/communicatieve beperking.
	vso3	Onderwijs voor leerlingen met een verstandelijke of lichamelijke beperking. Deze scholen zijn deel van het samenwerkingsverband passend onderwijs.
	vso4	Onderwijs voor leerlingen met gedragsproblemen. Deze scholen zijn deel van het samenwerkingsverband passend onderwijs.

VSV Voortijdig schoolverlaten

W WVO Wet op het voortgezet onderwijs

Z zorgplicht De plicht van een schoolbestuur om een passend onderwijsaanbod te doen aan alle leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften die op de school worden aangemeld of al staan ingeschreven.

Bijlage 7: De 25 verbetermaatregelen

De overheid neemt 25 maatregelen om passend onderwijs te verbeteren.

Maatregelen voor leerlingen en ouders

- 1 Het recht dat ieder kind heeft om te leren komt in de wet te staan. Dit heet het leerrecht.
- 2 Er komt een landelijke standaard voor basisondersteuning. Zo weet iedereen wat iedere school (minimaal) aan ondersteuning biedt.
- 3 Er komt meer informatie over de zorgplicht die scholen hebben. Zo weten ouders en leerlingen dat de school passende ondersteuning moet zoeken. Dit kan op de eigen school, maar ook op een school in de regio zijn.
- 4 Leerlingen krijgen hoorrecht. Dat betekent dat zij meepraten over hoe hun eigen ondersteuning eruit komt te zien.
- 5 Iedere leerling in het voortgezet onderwijs krijgt een vast aanspreekpunt op school.
- 6 Er komt meer informatie over het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.
- 7 In elke regio komt een ouder- en jeugdinformatiepunt. Hier kunnen leerlingen en ouders naartoe als ze vragen hebben over passend onderwijs. Of steun nodig hebben in hun zoektocht

naar passend onderwijs. Er is een leidraad voor opzetten van ouder- en jeugdsteunpunten. Deze heeft als doel om samenwerkingen in het passend onderwijs te ondersteunen bij het opzetten van steunpunten.

- 8 Er komen meer mogelijkheden om leerlingen met een (zeer) ingewikkelde ondersteuningsbehoefte en hoogbegaafden te helpen. Zo willen we voorkomen dat deze leerlingen thuiszitten.
- 9 Soms komen onderwijs, gemeenten en (jeugd)zorg niet tot een aanbod voor leerling en ouders. Er komt een wettelijke verplichting voor alle samenwerkende partijen en gemeenten om in zo'n situatie een plan te maken. Op deze manier kan er beter en sneller een oplossing komen (doorbraakaanpak).
- 10 Het is voor leerlingen en ouders niet altijd duidelijk wat ze kunnen doen, als ze er niet goed uitkomen met een school of het schoolbestuur. Hier komen nu duidelijke afspraken over. Onderwijsconsulenten spelen in zo'n situatie een belangrijke rol. Zij krijgen hiervoor ook de komende jaren subsidie.
- 11 Komen ouders er echt niet uit met de school of het samenwerkingsverband? Dan kan de landelijke Geschillencommissie Passend Onderwijs (GPO) mogelijk helpen. Deze commissie was tijdelijk, maar wordt nu vast ingesteld.

- 12 Het is heel belangrijk dat scholen melden wanneer ze een vermoeden van kindermishandeling hebben. Een melding doen omdat ouders en school het niet eens worden over passende ondersteuning (en hun kind daarna thuis houden) moeten niet kunnen. Hierover worden duidelijke afspraken gemaakt.
- 13 De Inspectie van het onderwijs gaat meer en beter toezicht houden op passende ondersteuning. In het reguliere onderwijs, maar ook op de samenwerkingsverbanden.

Maatregelen voor leraren en schoolleiders

- 14 De landelijke standaard voor basisondersteuning maakt duidelijk welke taken leraren en schoolleiders hebben, en wat daarvoor nodig is. De samenwerkende partijen spreken af wat elke school aan extra ondersteuning aanbiedt. Ook komt er een handreiking voor leraren en scholen.
- 15 Leraren worden beter betrokken en krijgen meer inspraak. Ook krijgt de medezeggenschapsraad (MR) instemmingsrecht op de begroting.
- 16 Scholen moeten beter gebruik maken van de expertise van jeugdhulp.
- 17 Leraren krijgen betere voorbereiding op passend onderwijs. Onder andere door meer aandacht voor passend onderwijs tijdens de opleiding.

18 Meer centrale aandacht voor het vertrouwen in het oordeel van de leraar, intern begeleider, ondersteuningscoördinator en schoolleider. Dit moet leiden tot minder administratie voor leraren en scholen.

25 Het praktijkonderwijs blijft een zelfstandige schoolsoort. Er wordt bekeken hoe de huidige manier van bekostiging voor leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs gemoderniseerd kan worden.

Maatregelen voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden

19 Er komen heldere eisen aan besturen en samenwerkingsverbanden.

20 Samenwerkingsverbanden moeten iedere vier jaar het regionale ondersteuningsplan evalueren en aanpassen. Ook krijgt de ondersteuningsplanraad (OPR) instemmingsrecht op de meerjarenbegroting van het samenwerkingsverband.

21 De organisatie (governance) van samenwerkingsverbanden wordt verder verbeterd.

22 Onnodige organisatiekosten moeten worden voorkomen, zodat er meer geld overblijft voor het bieden van onderwijs.

23 Onnodige financiële reserves bij samenwerkingsverbanden worden aangepakt.

24 Het Steunpunt Passend Onderwijs krijgt ook de komende vier jaar subsidie.

Bijlage 8: Voetnoten

1. Achtergrond

¹ De scholen van Koers VO werken samen met als doel: “een samenhangend geheel van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de scholen te realiseren en wel zodanig dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken en leerlingen die extra ondersteuning behoeven een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgen” (artikel 17a, lid 2 WVO en artikel 28a WEC).

² Onze regio omvat de gemeenten Rotterdam (exclusief Rozenburg), Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Krimpenerwaard (Lekkerkerk), Ridderkerk en Zuidplas (Nieuwerkerk aan den IJssel).

³ Basisondersteuning is feitelijk het aanbod op het gebied van passend onderwijs en ondersteuning, dat van alle scholen in het samenwerkingsverband verwacht mag worden. Het niveau van de basisondersteuning wordt beschreven in zowel het ondersteuningsplan als in het schoolondersteuningsprofiel van elke school en is vastgesteld door de samenwerkende besturen binnen het samenwerkingsverband. Vanuit het ministerie van OCW wordt gewerkt aan een landelijke norm voor basisondersteuning met een brede basis (maatregel 2) uit de Verbeter aanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs, 4 november 2020. Ook Koers VO zal deze landelijke norm, zodra hierover meer bekend is, toepassen samen met haar scholen en schoolbesturen. In december 2021 is er al wel een landelijk stappenplan basisondersteuning gepubliceerd. Dit is een hulpmiddel voor scholen om basisondersteuning concreet in te richten en om een beeld te krijgen van wat zij kunnen doen bij een ondersteuningsbehoefte. Het biedt daarnaast helderheid voor ouders en leerlingen over wat zij kunnen verwachten.

⁴ De toelatingscriteria en de wijze waarop de andere afspraken worden vormgegeven op school, zijn opgenomen in het schoolprofiel van de school.

⁵ Intensievere vormen van ondersteuning, waarbij nadrukkelijk sprake is van meer tijd en/of inzet van specifieke expertise.

⁶ Waar staat arrangeren wordt bedoeld: het samenstellen van een passende ondersteuningsaanpak om de leerling succesvol de schoolloopbaan te laten vervolgen.

⁷ Scholen beschrijven groepsarrangementen in hun schoolprofiel, zie www.koersvo.schoolprofielen.nl.

⁸ Lees vanaf nu: ouder(s)/verzorgers

2. Onze vier ambities: waar werken wij aan?

⁹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Staatscourant 2018, 68911, 7-12-2018

¹⁰ Sinds 2015 is naast de Koersconsulent ook beleidsmedewerker als vast gezicht aan de school gekoppeld. Deze duo's gaan in gesprek met de directeur en ondersteuningscoördinator over wat er speelt als het gaat om passend onderwijs op de betreffende locatie. Deze gesprekken zijn van belang om de verbinding tussen bureau en scholen te houden, om vragen te beantwoorden en adequaat te kunnen reageren op ontwikkelingen.

¹¹ Wouter Hart, 'Anders Vasthouden', 2017, Vakmedianet

¹² De cijfers worden maandelijks automatisch geactualiseerd. Het dashboard bevat cijfers (op school en bestuursniveau) over leerlingenaantallen, afgifte van beschikkingen (tlv's vso, PrO en aanwijzingen LWO), thuiszitters, informatie over OPDC-trajecten (aantal en duur) en over de ondersteuningsmiddelen vanuit Koers VO. Het dashboard wordt via een inlog toegankelijk gemaakt voor gebruikers.

¹³ Oog voor jou sluit aan op de Preventieve Aanpak Terugdringen Schoolziekteverzuim (PATS), die al enige jaren door het CJG Rijnmond op diverse scholen van Koers VO wordt uitgevoerd. De monitoring van de aanpak Oog voor jou is onderdeel van de preventieve aanpak voor thuiszitters van het programma 'Aansluiting Onderwijs & Jeugdhulp' van de gemeente Rotterdam.

¹⁴ Volgens het Burgerlijk Wetboek is Onderwijs verantwoordelijk voor een ononderbroken ontwikkelingsproces van een leerling en biedt kansen. Ouders hebben volgens datzelfde wetboek de plicht en het recht om hun kind te verzorgen en op te voeden. Daaronder wordt mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind, en ook het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid.

¹⁵ Wettelijk verplicht document waarin de school beschrijft welke ondersteuning zij zelf en of met hulp van partners de leerlingen kan bieden.

¹⁶ Ouderschapstheorie van Alice van der Plas.

¹⁷ Voorbeelden zijn:

- vergroten van kennis en betrokkenheid van alle scholen bij nieuwe ontwikkelingen;
- kennis over de werkwijze waarbij het OPP leidend is;
- kennis over de variawet en mogelijkheden van onderwijs op andere locaties.
- afspraken met en tussen schoolbesturen over innovatie in het onderwijsaanbod en capaciteit van voorzieningen
- afspraken met gemeenten op lokaal niveau over de wijze waarop preventief aanbod beschikbaar komt voor scholen;
- afspraken met gemeenten op (sub)regionaal niveau over beschikbaarheid van jeugdhulp op scholen;
- afspraken op regionaal niveau voor beschikbaarheid van tijdelijk onderwijs op andere locaties dan de school voor (groepen) leerlingen met veelvoorkomende problemen (zie ambitie 3)
- inspanningen richting landelijke overheid om regels en wetten die passend onderwijs voor jongeren in de weg staan, aan te kaarten en te veranderen. We werken hierin samen met regionale en landelijke partners (G4, ministeries).

¹⁸ <https://gedragswerk.nl/over/>

¹⁹ Voortgezet onderwijs, jeugdhulp via Pameijer en Boba, onderwijs via BOOR en On(der)wijsgoed. Het Goudseplein is een veilige plek waar jongeren die als gevolg van prikkelgevoeligheid en beperkte belastbaarheid (zoals bijvoorbeeld bij sommige jongeren met ASS) elkaar ontmoeten en met en van elkaar leren onder deskundige begeleiding. Samen met de jongeren, hun ouders, begeleiders en zorg- en onderwijsprofessionals wordt in haalbare stapjes gewerkt aan perspectief.

²⁰ De derde onderwijs- en zorgbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/10/derde-onderwijs-en-zorgbrief>

²¹ Kinderen In Echtscheiding Situatie

²² Kinderen van Ouders met Psychische Problemen

²³ Programma gericht op positieve ontwikkeling van sociale en emotionele competenties en weerbaarheid, het aanpakken en voorkomen van pesten en (seksueel) geweld.

²⁴ De verschillende gemeenten in de regio van Koers VO gebruiken andere benamingen voor het loket voor gemeentelijke toeleiding tot jeugdhulpverlening.

²⁵ Een kinderdagcentrum (KDC) is een centrum voor opvang van kinderen van 2 tot 18 jaar met een (ernstige) verstandelijke of meervoudige beperking. Soms ook al voor nog jongere kinderen.

²⁶ <https://vng.nl/brieven/vng-model-verordening-bekostiging-leerlingenvervoer-nieuw>

²⁷ Jongerenloket, ESF-afdeling, etc.

²⁸ Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben geldt, met ingang van passend onderwijs, een zorgplicht voor schoolbesturen. Dit betekent dat zij voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en niet zonder meer het onderwijs kunnen doorlopen,

de verantwoordelijkheid hebben om een passend onderwijsaanbod te doen.

²⁹ Zorgleerling in Beeld: www.koersvo.nl/zib

³⁰ (PPO Rotterdam (PO2806), SWV RiBA (PO2805), SWV Aan den IJssel (PO2818), SWV PO Delflanden (PO2802), SWV PO Westland (PO2803), SWV PO Midden-Holland (PO2814) en Reformatorisch SWV PO (Berseba)(PO0001)).

³¹ Jongere in een kwetsbare positie: jongere die jonger is dan 23 jaar, en
a. die instroomt in of doorstroomt naar een entreeopleiding; of
b. die doorstroomt naar een basisberoepsopleiding of die uitstroomt uit het onderwijs, en die afkomstig is uit:

1. het voortgezet speciaal onderwijs, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de WEC;
2. het praktijkonderwijs, bedoeld in artikel 5, onderdeel d, van de WVO;
3. de basisberoepsgerichte leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, bedoeld in artikel 10b, eerste lid, van de WVO;
4. een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de WVO; of
5. de entreeopleiding;

³² Deze procedure is opgenomen in bijlage 1.

3. Hoe werken wij

³³ Netwerk Leidinggevenden Passend Onderwijs.

³⁴ Vereniging voor leerplicht en RMC. RMC staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie.

³⁵ Rotterdam (exclusief Rozenburg), Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Krimpenerwaard (Lekkerkerk), Ridderkerk en Zuidplas (Nieuwerkerk aan den IJssel)

³⁶ SWV PPO Rotterdam (PO2806), SWV RiBA (PO2805) en SWV Aan den IJssel (PO2818), SWV PO Delflanden (PO2802), SWV PO Westland (PO2803), SWV PO Midden-Holland (PO2814), Reformatorisch SWV PO (Berseba)(PO0001)

³⁷ SWV Midden-Holland en Rijnstreek (VO2802), SWV Nieuwe Waterweg Noord (VO2811), SWV Zoetermeer (VO2807), SWV Dordrecht (VO2804), SWV Delflanden (VO2809), SWV Voorne - Putten - Rozenburg (VO2812), SWV VO Noordelijke Drechtsteden (VO2813), SWV VO Gorinchem e.o. (VO2814), SWV Hoeksche Waard VO, Reformatorisch SWV VO (RefSV0) (VO0001).

³⁸ Onder goed bestuur verstaan we: het effectief en verantwoord besturen van en toezicht houden op een onderneming. Daarnaast behelst het ook de interne beheersing van en de relatie met de belangrijkste belanghebbenden bij de organisatie: van eigenaren tot samenleving als geheel. Een aanzet tot een Code Goed Bestuur voor Samenwerkingsverbanden passend onderwijs, publieksversie masterthesis, drs. Dekkers, M, 2016, p.12.

³⁹ Zie voor de lijst met een overzicht schoolbesturen SWV Koers VO bijlage 5.

⁴⁰ Toezichtkader voor samenwerkingsverband Koers VO, 16 december 2014.

⁴¹ Zie Artikel 17a, lid 6 WVO.

⁴² De procedures van de ABT vso, ABT lwoo/pro en ABT OPDC staan vermeld op de website van Koers VO en in bijlage 1.

⁴³ Oorspronkelijk zouden de landelijke criteria voor toelating tot vmbo met lwoo in 2018 worden losgelaten maar dit is inmiddels door het ministerie van OCW uitgesteld tot nader order.

⁴⁴ Stakeholderbeheer gaat primair over het opbouwen en onderhouden van de relatie met personen en organisaties die betrokken zijn bij het samenwerkingsverband.

4. Wat doen wij nog meer?

⁴⁵ FOKOR is de vereniging voor samenwerkende schoolbesturen voor (speciaal) basis- en (speciaal) voortgezet onderwijs in Rotterdam. Alle 39 schoolbesturen met één of meer scholen in Rotterdam zijn direct of indirect bij FOKOR aangesloten.

⁴⁶ Scholen zijn verplicht zijn om jongeren tussen de 18 en 23 jaar, die zich zonder startkwalificatie uitschrijven, te melden bij hun woongemeente. Nederland telt 40 verschillende RMC-regio's. Elke regio heeft een contactgemeente die de melding en registratie van voortijdige schoolverlaters coördineert. Het doel van het RMC is om de schooluitval van jongeren tussen de 18 en 23 jaar zoveel mogelijk te voorkomen. RMC-medewerkers van de gemeente begeleiden jongeren zonder startkwalificatie terug naar school of naar werk.

5. Onze financiën

⁴⁷ <https://www.vosabb.nl/wp-content/uploads/2020/05/toelichting-kijkdozen-vs-april-2020.pdf>

6. De juiste koers: hoe blijven we kritisch?

⁴⁸ Onder een kwaliteitszorgsysteem verstaan we een vast afgesproken patroon (systematische ordening en cyclisch) van handelen waarmee we de kwaliteit trachten te handhaven en te verbeteren.

⁴⁹ Onderzoekskader 2021, voor het toezicht op het voortgezet onderwijs, geldig per 1 augustus 2021, Inspectie van het Onderwijs, paragraaf 9.2.

⁵⁰ De cijfers worden maandelijks automatisch geactualiseerd. Het dashboard bevat cijfers (op school en bestuursniveau) over leerlingenaantallen, afgifte van beschikkingen (tlv's vso, PrO en aanwijzingen LWOO), thuiszitters, informatie over OPDC-trajecten (aantal en duur) en over de ondersteuningsmiddelen vanuit Koers VO. Het dashboard wordt via een inlog toegankelijk gemaakt voor gebruikers.

Bijlage 2: Financiën

⁵¹ De meest actuele uitwerking van het beleid over de verdeling van de middelen is te vinden op de website van Koers VO (www.koersvo.nl).